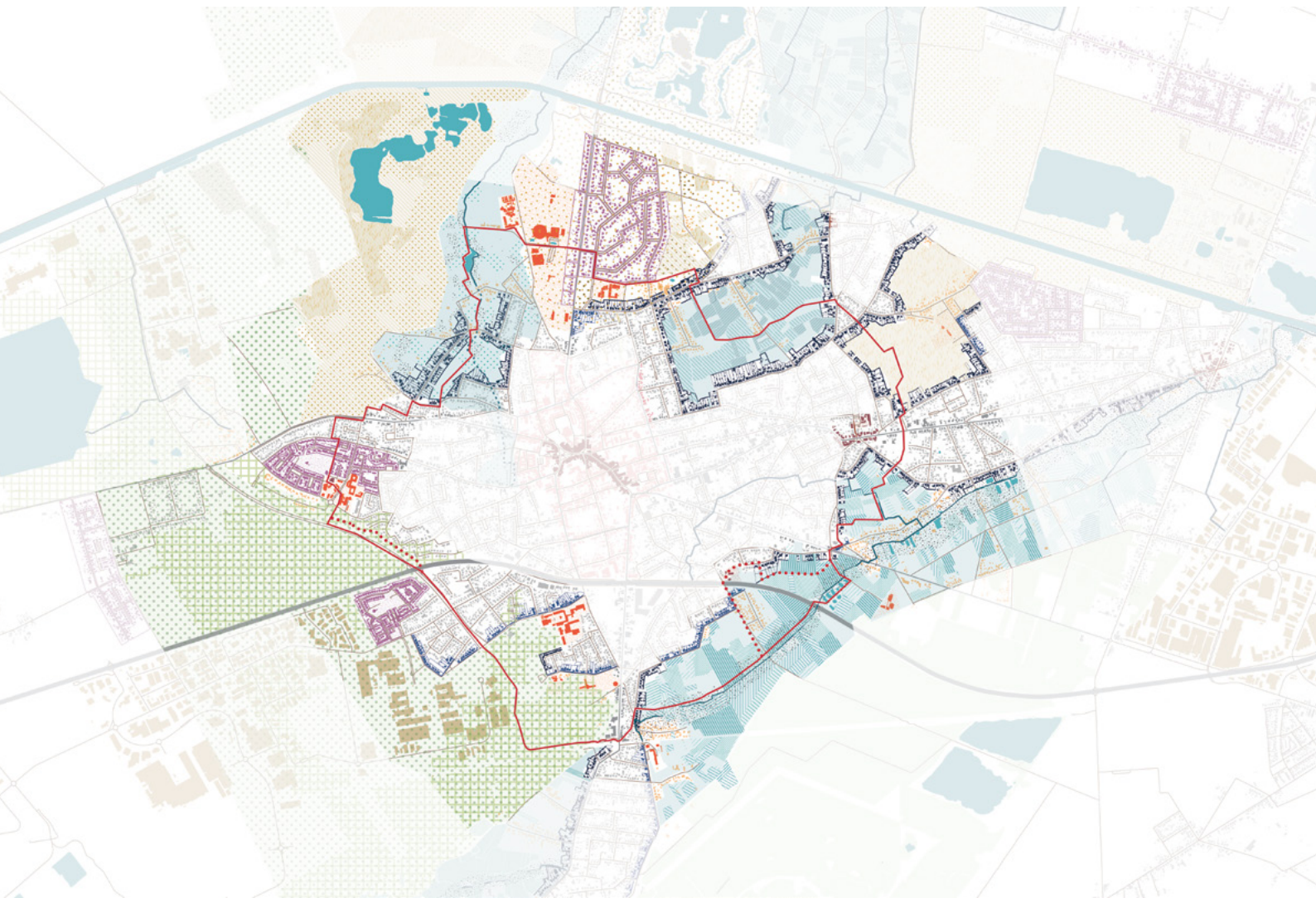

EEN VISIE EN ONTWIKKELINGSPRINCIPES VOOR GROENE PARKENSTAD LOMMEL

EEN VISIE EN ONTWIKKELINGSPRINCIPES VOOR
GROENE PARKENSTAD LOMMEL

A	INLEIDING	6
	<hr/>	
1.	AANLEIDING "GROENE PARKENSTAD"	9
2.	VOORTSCHRIJDEND INZICHT	11
3.	EEN PROCES IN DIALOOG	13
B	DRIELEDIGE AMBITIES VAN GROENE PARKENSTAD	14
	<hr/>	
1.	BELEVING	17
2.	ONTWIKKELING	19
3.	MOBILITEIT	21
C	NAAR EEN COHERENTIE VISIE VOOR GROENE PARKENSTAD	22
	<hr/>	
1.	VERSTERKEN VAN DE EIGEN IDENTITEIT VAN DE LANDSCHAPSKAMERS	27
2.	LEESBAAR MAKEN VAN DE HISTORISCHE DORPENSTRUCTUUR	47
3.	GROENE PARKENSTAD ALS BELEVINGSTRAJECT	63

AANLEIDING GROENE PARKENSTAD

1

VOORTSCHRIJDEND INZICHT

2

EEN PROCES IN DIALOOG

3

A

INLEIDING

Fietstocht met de stad Lommel doorheen doorheen de Groene Parkenstad op 4 juli 2024 toont het potentieel en de uitdagingen van de voorgestelde route.

1 AANLEIDING GROENE PARKENSTAD

Lommel ontwikkelde de Dichtsheidsvisie Wonen als leidraad voor strategische verdichting en woonaanbod binnen het grondgebied van de stad. Na finale goedkeuring van dit document door de gemeenteraad, in juni 2023, volgde de nood om een gerichte visie uit te werken voor transformatie van de (woon)gebieden die werden aangeduid als te consolideren zones in de dichtheidsvisie. Deze te consolideren zones bevinden zich in de rand rondom het centrumgebied, het raakvlak tussen dorpenstad en dorpenlandschap uit het Beeldkwaliteitsplan Lommel. Hier situeren zich niet enkel verschillende bebouwde kernen met eigen karakter, maar ook nog grotere open ruimte-gehelen: groenzones, parken, maar ook woonuitbreidingsgebieden, nog onbebouwde binnengebieden en agrarische landschappen. Deze open ruimtes vormen samen als het ware een groen parelsnoer rond het centrumgebied. Tegelijkertijd breidt woonweefsel in deze rand gestaag verder uit.

Onder de naam Groene Parkenstad wordt op zoek gegaan naar een **verbindende figuur die deze openruimtekamers op kwalitatieve manier verbindt, ontsluit voor traag verkeer en beleefbaar maakt voor de Lommelaar**. Trage verbindingen dienen daarbij als drager voor het bestendigen en landschappelijk opwaarderen van de groene fragmenten en versterken van de relaties tussen bebouwd weefsel en open ruimte. Geconsolideerde bouwzones en groene ruimtes kunnen elkaar zo afwisselen als kralen op het groene parelsnoer, elk met hun eigenheid. Het voorliggende document is de synthese van dit onderzoek dat samen met verschillende teams van de stad Lommel doorlopen werd. Met het uitwerken van een concrete figuur, is het de bedoeling dat de stad Lommel de juiste tools en informatie in handen heeft om **toekomstige ontwikkelingen te sturen, gerichte gesprekken met verschillende stakeholders aan te kunnen gaan en in te zetten op strategische percelen voor transformatie**.

2011

Raakvlak dorpenstad-dorpenlandschap
+ Beeldkwaliteitsplan Lommel

2014

Groene ring / groene gordel
+ Beeldkwaliteitsplan Lommel
deelkern Centrum

2019

Groene fietsstad / SP Groene Parkenstad
+ Bouwmeesterscan Lommel

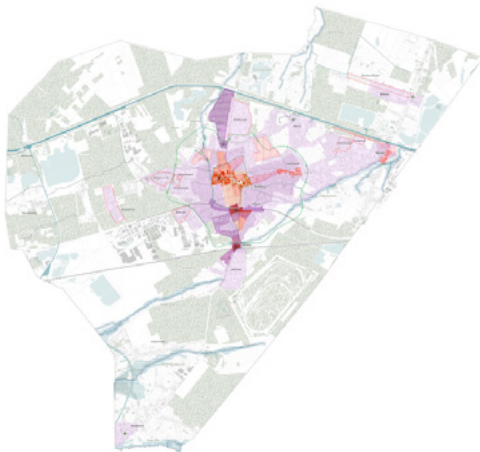
2020

Groene Parkenstad - Groene Wandeling
+ Verfijning groenstructuur stad-landschap

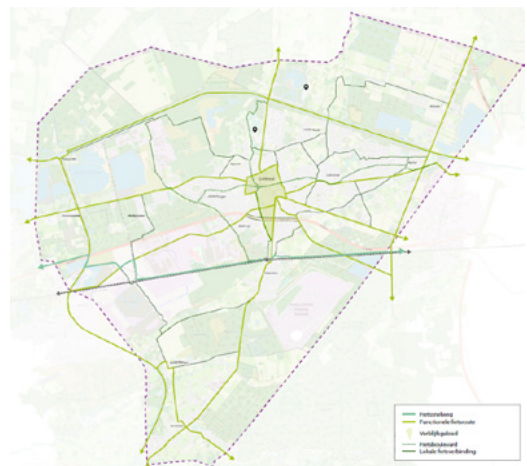
2023

Groene Parkenstad // Groene Wandeling
+ Dichtheidsvisie Wonen - BUUR

openruimtekamers - te consolideren woonzones
circulair systeem van landschappelijke fiets- en wandelpaden

Fietsboulevards // Lokale fietsverbindingen
+ Mobiliteitsplan (in opmaak)

mobilietskamers als leefbuurten met ondergeschikte rol auto
fietsboulevards verbinden deelkernen

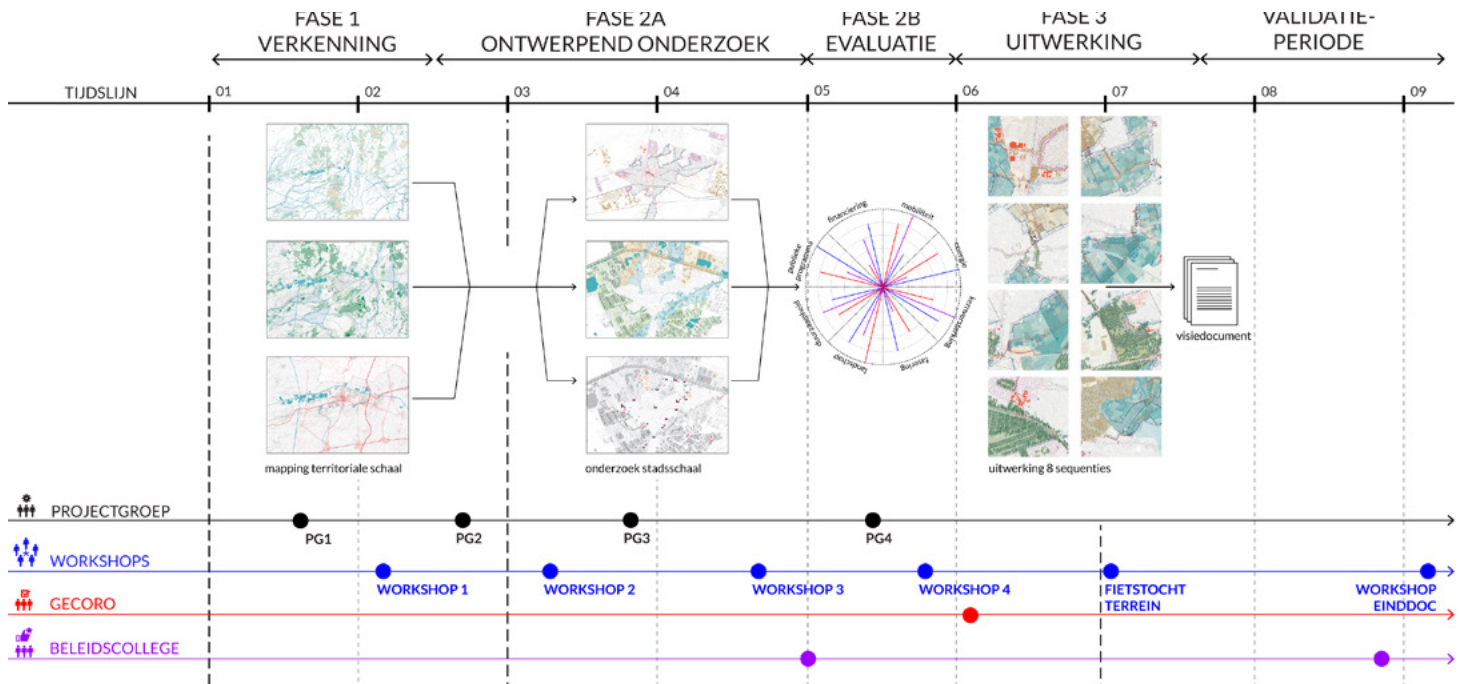
2 VOORTSCHRIDDEND INZICHT

GROENE PARKENSTAD ALS SYNTHESE VAN VISIES

Een groen parelsnoer of groene gordel rond het centrumgebied van Lommel is een concept dat reeds in verschillende ruimtelijke studies en visiedocumenten onderzocht werd en waar ook met toenemende graad van detail visie over geformuleerd is. De basis van dit principe werd gelegd in het Beeldkwaliteitsplan Lommel. Hier werd het raakvlak tussen de centrale, meer dichtbebouwde, dorpenstad en het omgevende groene dorpenlandschap als een overkoepelende figuur naar voren geschoven. In het daaropvolgende beeldkwaliteitsplan voor deelgebied Centrum verfijnde het ontwerpteam (plusoffice architects & DELVA) dit raakvlak verder als een groene ring of groene gordel die verschillende open ruimtes in dit gebied met elkaar in verbinding bracht. Voor deze verbinding werd de realisatie van laterale trage wegen van de ene groene open ruimte naar de naastliggende tot een doorlopend traject voor zacht verkeer voorgesteld. Deze gordel bood een alternatief voor de bestaande radiaal gestructureerde ontsluiting, waarbij doorlopende verbindingen voor traag verkeer steeds door het centrumgebied liepen.

In de Bouwmeesterscan (door BUUR) werd als deel van de ambitie Lommel Groene Fietsstad opnieuw het principe van een doorlopende groene fietsverbinding rond het centrum opgenomen. Deze lus werd al verder geconcretiseerd naar het tracé van bestaande wegen en paden aangevuld met abstracte ontbrekende verbindingen doorheen een aantal open ruimtes. Het concept Groene Parkenstad werd geïntroduceerd als Strategisch Project voor uitwerking van de sequentie openruimte kamers en bebouwde kernen doorheen de noordwestrand van de dorpenstad. BUUR verfijnde in daaropvolgende studies de gewenste groenstructuur voor de relatie tussen stad en landschap. Voor het centrumgebied werd de Groene Wandeling ontwikkeld en geconcretiseerd naar realisatie. Voor Groene Parkenstad werd een eerste studie gedaan om de sequentie uit het Strategisch Project te vervolledigen tot een doorlopende groene ring rond het centrumgebied.

Met de term Groene Parkenstad verwijzen we daarom zowel naar de trage verbinding- de doorlopende route voor zacht verkeer - als naar de grotere zone waarin openruimte kamers en bebouwde entiteiten elkaar in sequentie afwisselen. In deze studie bouwen we vanzelfsprekend verder op het inzicht uit deze voorgaande studies en trachten we ook een heldere synthese van concepten te vormen. Daarbij beschouwen we zowel de principes en terminologie uit stedenbouwkundige studies als de principes en hiërarchie van trage verbindingen uit het mobiliteitsplan (in opmaak). Groene Parkenstad is enkel realiseerbaar als het concept over de verschillende teams van de stad heen gedragen wordt en meegenomen naar volgende realisatietrajecten.

3 EEN PROCES IN DIALOOG

KALENDER EN PARTNERS

Het visietraject voor Groene Parkenstad werd opgestart in januari 2024 om af te ronden begin juli 2024. Dit einddocument is het resultaat van deze 6 maanden studie.

De opdracht werd opgestart met een verkenningsfase waarbinnen een mapping op territoriale schaal heeft toegelaten de inbedding van Groene Parkenstad in de grotere landschaps- en stedelijke structuren te begrijpen.

In de fase van het ontwerpend onderzoek dat daarop volgde is er op stadsschaal een diepteonderzoek gebeurd naar de landschapskamers, de stedelijke morfologieën en de bestemmingen en bijzonderheden in de omgeving van Groene Parkenstad. Parallel hieraan spitste het onderzoek zich toe op de materialisatie van de route van Groene Parkenstad en de meest optimale route om deze te realiseren.

Deze werd vervolgens geëvalueerd en samengevat in 8 sequenties die op een precieze manier de route, de natuur ervan en de beeldbepalende omgevende elementen samenbrengt op 8 overzichtskaarten. Dit alles werd samengevat in dit voorliggende visiedocument.

De grootschalige ruimtelijke aanpak heeft een structurele overlegmethode gevergfd en een intense samenwerking met de verschillende teams van de stad Lommel. Het team stadsontwikkeling staat aan het stuur van deze visie. Team Mobiliteit en Openbare Werken werden nauw betrokken bij het proces. Verder werd niet alleen de GECORO geconsulteerd maar ook het Beleidscollege om zo tot een gedragen visie te komen voor Groene Parkenstad door zowel het beleid als door experts.

Het spreekt voor zich dat dit visiedocument niet het einde hoort te zijn van Groene Parkenstad maar net het begin. Het is doorheen het formuleren van deze visie dat op een gerichte manier realisatietrajecten kunnen opgestart worden. Het doel van dit visiedocument is dan vooral om een wervend verhaal over te brengen aan de verschillende betrokken actoren en deze laten enthousiasmeren om middelen vrij te maken (zowel ruimtelijk, financieel, maar ook op vlak van HR) om stap voor stap tot de realisatie van deze visie te kunnen komen. Het moet dus gezien worden als een werkdocument dat de actoren rond de tafel moet kunnen brengen om collectief tot een meer kwalitatieve ruimtelijke toekomst voor Lommel te kunnen komen doorheen de Groene Parkenstad.

B

DRIELEDIGE AMBITIES VAN DE GROENE PARKENSTAD

BELEVING 1

ONTWIKKELING 2

MOBILITEIT 3

Bestaande groene kamers rond Lommel: vallei van de Klagloop (boven) en natuurgebied Meysterbergen (onder)

1 BELEVING

VERBINDINGEN TUSSEN DE GROENE KAMERS

Lommel wordt omgeven door kleine en grote groene ruimtes. Deze groenruimtes maken deel uit van de leefkwaliteit van de bewoners van Lommel en zijn belangrijke hefboomen voor de klimaatbestendigheid van deze stedelijke omgeving. Vandaag zijn vele van deze ruimtes echter van elkaar afgescheiden als geïsoleerde kamers, en verdwijnt door de radiale ontwikkeling langsheen de steenwegen de continuïteit tussen deze groenruimtes. Verbindingen tussen de verschillende groene kamers zouden echter voor mens en dier groene corridors kunnen vormen om op een andere, meer kwalitatieve manier rond Lommel te kunnen bewegen.

BELEEFBAAR MAKEN VAN DE GROENE OPEN RUIMTE

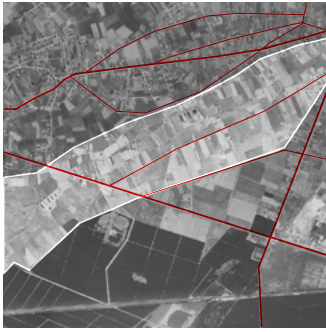
De groenruimtes rond Lommel zijn een belangrijke meerwaarde maar worden door de huidige ontwikkelingen steeds sterker omzoomd door bebouwing. Vandaag worden de laatste percelen die mogelijks toegang bieden tot de grote open ruimtes bebouwd, waardoor deze groenruimtes minder en minder beleefbaar worden voor de omwonenden. Een belangrijke doelstelling van Groene Parkenstad is dan ook om de percelen te identificeren die nog kansen bieden om een publieke meerwaarde te betekenen en de groenruimtes voor alle Lommelaars beleefbaar te houden.

LANDSCHAPPELIJK FIETS- EN WANDELPAD

Vandaag zijn veel van de zachte verbindingen sterk verbonden met de bestaande weginfrastructuur. Deze zijn door de alsmaar verder ontwikkelende lintbebouwing volledig afgesloten van de landschappelijke waardevolle omgeving van Lommel. De Groene Parkenstad zet er op in hier van af te wijken en een volwaardig alternatief te worden voor zachte mobiliteit, met als inzet de beleving van de groenruimtes die Lommel zo rijk is. De Groene Parkenstad is dus meer dan een wandel- of fietspad, maar moet een hefboom worden om de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit in de directe omgeving van het pad te beleven en te verbeteren.

1971

XL
EINDERGATVALLEI:
graduele versnippering van de vallei

L
HEUVEL:
met landbouw verweven nevel-dorpen

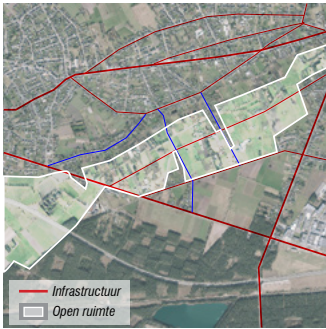
M
WIJERKEN:
met bebouwing omzoomde landbouw

S
HEES:
landbouwsnipper in de bebouwing

2022

Gestaag uitbreidend woonweefsel rond Wijerken

2 ONTWIKKELING

PROJECTEN STRATEGISCH STUREN

Lommel kende in de laatste decennia een zeer sterke groei met de daarbij horende stadsuitbreiding. Dit gaat veelal gepaard met ontwikkelingen van lage densiteit die zich sterk concentreren rond de radiale infrastructuur. In de vergelijking op luchtfoto tussen 1971 en vandaag kan een sterke ruimtelijke versnippering worden waargenomen, een fenomeen dat in heel Vlaanderen kan terug gevonden worden. Groene Parkenstad heeft de ambitie duidelijkheid te brengen waar het nog opportuun is om te bouwen, en waar de open ruimte gevrijwaard moet worden om de open ruimte continuïteit rondom Lommel te kunnen bewaren. Deze continuïteit is een kwaliteit die bijdraagt aan het woonkader van de Lommelaars.

STRATEGISCH VRIJWAREN VAN PERCELEN

Buiten het vrijwaren van de grote landschappelijke entiteiten rond Lommel is het ook essentieel strategische percelen te identificeren die een rol kunnen spelen in de continuïteit van de zachte verbinding van de Groene Parkenstad op zich. Dit is een van de belangrijke resultaten van deze studie om de vervolgstap naar realisatie voor te bereiden. Deze strategische sites kunnen dan doorheen verschillende mogelijke strategieën worden geconditioneerd om een verbinding te realiseren. Dit kan via verwerving, rechten van doorgang, ontwikkelingsafspraken met eigenaars, ... afhankelijk van de grootte, de ligging en de eigendomskenmerken.

NAAR EEN RUIMTELIJK KADER VOOR ONDERHANDELINGEN

Het is door deze studie dat het argument op tafel kan gelegd worden van de publieke meerwaarde die bepaalde verbindingen kunnen betekenen op de schaal van het Lommelse territorium. De identificatie van strategische percelen is daarom essentieel om op gerichte wijze onderhandelingen te kunnen opstarten. In een vervolgtraject volgend op deze studie is het dus de bedoeling dat dit document kan gehanteerd worden om stapsgewijs de Groene Parkenstad concreet te realiseren.

Bestaande padenstructuren in het gebied van Groene Parkenstad: door groene kamers zoals de Klagloopvallei (uiterst boven) en doorheen verschillende beeldbepalende wijken (tweede reeks)

Mortsel Fortstraat - een straat vriendelijk voor de zachte weggebruiker

3 MOBILITEIT

NIEUWE TRAGE VERBINDINGEN

Groene Parkenstad is in de eerste plaats een verzamelnaam voor nieuwe trage verbindingen in de groene gordel rond het centrum van Lommel. Deze nieuwe trage verbindingen zetten sterk in op belevingswaarde doorheen een waardevol groen landschap, maar toch kortbij verschillende belangrijke bestemmingen en kernen rondom Lommel. Deze nieuwe verbindingen bouwen voort op bestaande paden die al aanwezig zijn in dit gebied. Groene Parkenstad zet in op het verbeteren van de kwaliteit van deze bestaande paden en identificeert de missing links om zo de functionaliteit van dit pad verder uit te bouwen tot een volwaardige alternatieve zachte verbinding rondom het centrumgebied van Lommel.

AANKNOPING OP BESTAANDE ZACHT VERBINDINGEN

Er bestaan natuurlijk al heel wat zachte verbindingen in Lommel. Verder zijn er ook grote ambities om dit netwerk nog verder uit te bouwen, zoals met de fietsboulevards en de fietssnelweg ter hoogte van de spoorlijn. De visie rond Groene Parkenstad knoopt aan op deze bestaande en voorziene verbindingen en tracht dit netwerk te versterken. De afstemming van fietsboulevards en Groene Parkenstad zorgt zo bijvoorbeeld voor een verankering van Groene Parkenstad met het centrum, maar eveneens met de meer excentrische wijken zoals Kolonie, Barrier, Werkplaatsen, Kerkhoven en Kattenbos.

KERNEN EN BESTEMMINGEN VERBINDEN

Lommel is een polycentrische stad met verschillende secundaire kernen die rond het eigenlijke stadscentrum gelegen zijn. Zo zijn er een aantal historische kernen zoals Lutlommel, Heide en Heuvel maar ook een aantal beeldbepalende wijken zoals de Schrijvers-, Ambachten- en Schilderswijk. Verder zijn er bestemmingen in eenzelfde ring rond Lommel zoals de stationsomgeving, de campus rond de Kunstacademie Noord-Limburg, de sportsite Soeverein, diverse (middelbare) scholen, buurtcentra, jeugdbewegingen, voetbalclubs, De Bekelaar, ... De ambitie van de Groene Parkenstad is ook deze bestemmingen en kernen te ontsluiten via zachte verbindingen om zo een veilig en aangenaam alternatief te bieden voor korte verplaatsingen met de auto. Verder gelegen wijken zoals Barrier, Kolonie, Werkplaatsen, Kerkhoven, Kattenbos en Stevensvennen kunnen via radiale zachte verbindingen zoals de fietsboulevards eveneens mee genieten van deze nieuwe mogelijkheid om zich in en rond Lommel te verplaatsen.

**VERSTERKEN VAN DE EIGEN IDENTITEIT
VAN DE LANDSCHAPSKAMERS**

1

**LEESBAAR MAKEN VAN DE
HISTORISCHE DORPENSTRUCTUUR**

2

**DE GROENE PARKENSTAD
ALS BELEVINGSTRAJECT**

3

**NAAR EEN COHERENTE VISIE
VOOR DE GROENE PARKENSTAD**

3 PRINCIPES VOOR ONTWIKKELING ALS GROENE PARKENSTAD

Het verbinden van de open ruimtes tussen de verschillende wijken en kernen van Lommel met een toegankelijke route voor zacht verkeer maakt een sterke figuur op stadsschaal, die de waardering van landschappen kan optillen naar een hoger niveau van beleving en bereikbaarheid die voorbij de onmiddellijke omgeving van een open landschap reikt. Tegelijk biedt deze openruimte-figuur een kader om verdere bebouwing te structureren en ongebreidelde inname van waardevolle open ruimte af te remmen. Daarmee complementeert de studie Groene Parkenstad de Dichtheidsvisie Wonen (2023) voor de vernevelde "gordel" van bebouwd weefsel rondom het centrumgebied van Lommel. De overkoepelende ambities voor Groene Parkenstad zijn daarbij duidelijk uit het vorige hoofdstuk. Om deze ambities te vertalen naar een concrete figuur, schuiven we drie principes naar voren die de ontwikkeling van een functioneel-recreatieve route kunnen leiden:

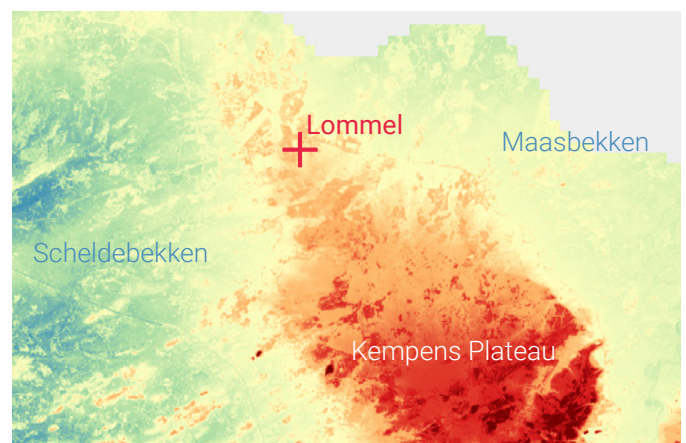
1. Versterken van de eigen identiteit van de landschapskamers
2. Leesbaar maken van een historische dorpenstructuur
3. De Groene Parkenstad als belevingstraject

Elk van deze principes vertrekt van een nauwgezette analyse van de landschappen, (infra)structuren en bestaande verbindingen om zo samen een integrale visie voor de toekomstige Groene Parkenstad te verbeelden.

KANTELPUNT IN HET TERRITORIUM

Kijkend naar het grotere territorium, bevindt Lommel zich op een uitzonderlijke positie in het landschap. Gelegen op de uitloper van het Kempens Plateau, heeft de stad zich ontwikkeld op een kamlijn in het landschap die de scheiding vormt tussen het Maasbekken en het Scheldebekken. Hoewel dit reliëf weinig opvalt in de ruimtelijke beleving van Lommel, is deze ondergrond een belangrijke factor in de ontwikkeling van de karakteristieke landschappen in en rond Lommel. Binnen de stadsgrenzen ontspringen zo verschillende waterlopen die deel uitmaken van aparte watersystemen. Hun valleien snijden soms diep in de centrale reliëfverhoging, die bestaat uit een gordel landduinen ontstaan aan het einde van de laatste ijstijd. De duinengordel vormt een halve cirkel aan de westzijde van het centrumgebied van Lommel en is mee sturend geweest in de overwegend oostwaartse ontwikkeling van het stadsgebied.

De opmerkelijke duinlandschappen en dominante aanwezigheid van arme zandgrond (waaruit meer dan 90% van de oppervlaktegronden binnen de stadsgrenzen bestaat), doorsneden door vruchtbare valleilandschappen, kenmerken een territorium met grote ecologische rijkheid en unieke begroeiing. Deze geomorfologie biedt daarnaast ook de basis voor typische woonvormen in relatie tot het landschap. In het volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de specifieke landschappen, de bebouwde identiteiten, en hun typische kenmerken, die binnen de Groene Parkenstad te versterken zijn. Zo dient het traject van de Groene Parkenstad niet enkel om open ruimte verkeerstechnisch toegankelijk te maken, maar ook om de kwaliteiten van het natuurlijke en bebouwde territorium (opnieuw) te ontsluiten.

HISTORISCHE ONTWIKKELING

De ontwikkelings- en landschapsgeschiedenis van Lommel is nauwgezet gedocumenteerd in het Beeldkwaliteitsplan Lommel (2011) en het Stedelijk Groenplan Lommel 2020-2030. De geschiedenis toont een sterke wisselwerking tussen transformaties van het landschap en van bebouwde structuren. Deze ontwikkelingspatronen maken deel uit van ruimtelijke evoluties in de grotere regio rond Lommel.

De oorspronkelijke loofwouden op de landduinen maakten vanaf de middeleeuwen steeds meer plaats voor een open cultuurlandschap van turfputten, heidevelden en stuifduinen. Deze zogenaamde woeste gronden waren een belangrijke bron voor levensonderhoud, met name voor het extensieve grazen van vee en het maken van plaggen, en werden door de bevolking als gemeengoed beheerd. Daartussen vormden de valleibodems van de verschillende waterlopen linten vruchtbare grond voor landbouw. Tegen de 18e eeuw had Lommel zich ontwikkeld als een reeks centraliteiten langs een van de verkeersassen die parallel met het noord-zuid georiënteerde bekensysteem in het Maasbekken doorheen het territorium liepen.

Vanaf de 19e eeuw zorgde de industriële revolutie voor een grote impact op het gehele territorium. De aanleg van bovenlokale oost-west georiënteerde infrastructuurassen gaf nieuwe ontsluiting voor de Kempen en het gebied rond Lommel, dwars op het historische wegensysteem. De IJzeren Rijn en het Kanaal Bocholt-Herentals vormden daarbij niet alleen nieuwe grenzen tussen landschappen, maar stimuleerden ook de omvorming van de open woeste gronden naar productieve bossen voor industriële exploitatie. De groeiende vraag naar mijnhout leidde tot massale beplanting van de landduinen en arme zandgronden met grove den.

Industrialisatie van Lommel zelf begint pas vanaf het begin van de 20e eeuw. Tegen het einde van die eeuw brengt de zandindustrie een volgende ontwikkeling in het landschap: zandontginning creëert groeiende clusters grote open watervlaktes met steile randen, grotendeels terug te vinden langs de kanaaloevers. Heel wat van deze waterplassen krijgen na volledige ontginning een recreatieve nabestemming of vormen de basis voor natuurontwikkelingen.

1700-1800

Carte de la Belgique, d'après Ferraris, z.d.

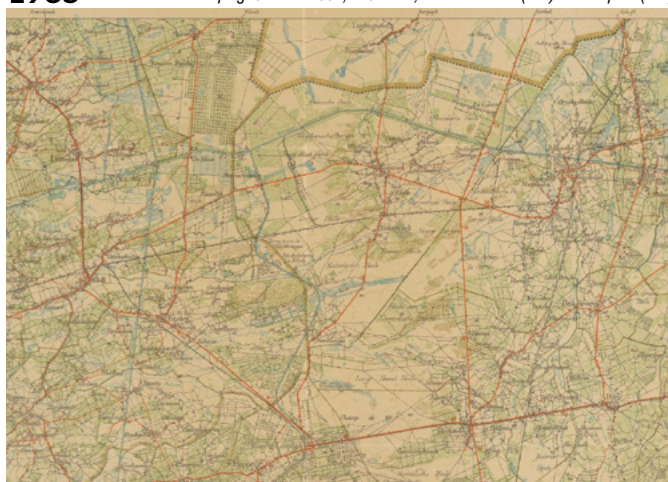
1876

Topografische kaart, blad XVII, deel Lommel (n°3) & Overpelt (n°4)

1935

Topografische kaart, blad XVII, deel Lommel (n°3) & Overpelt (n°4)

1971

satelietfoto - Geopunt

De drie identitaire landschappen zijn te herkennen op historische cartografie - Topografische kaart, blad XVII, deel n°3, Lommel, 1876

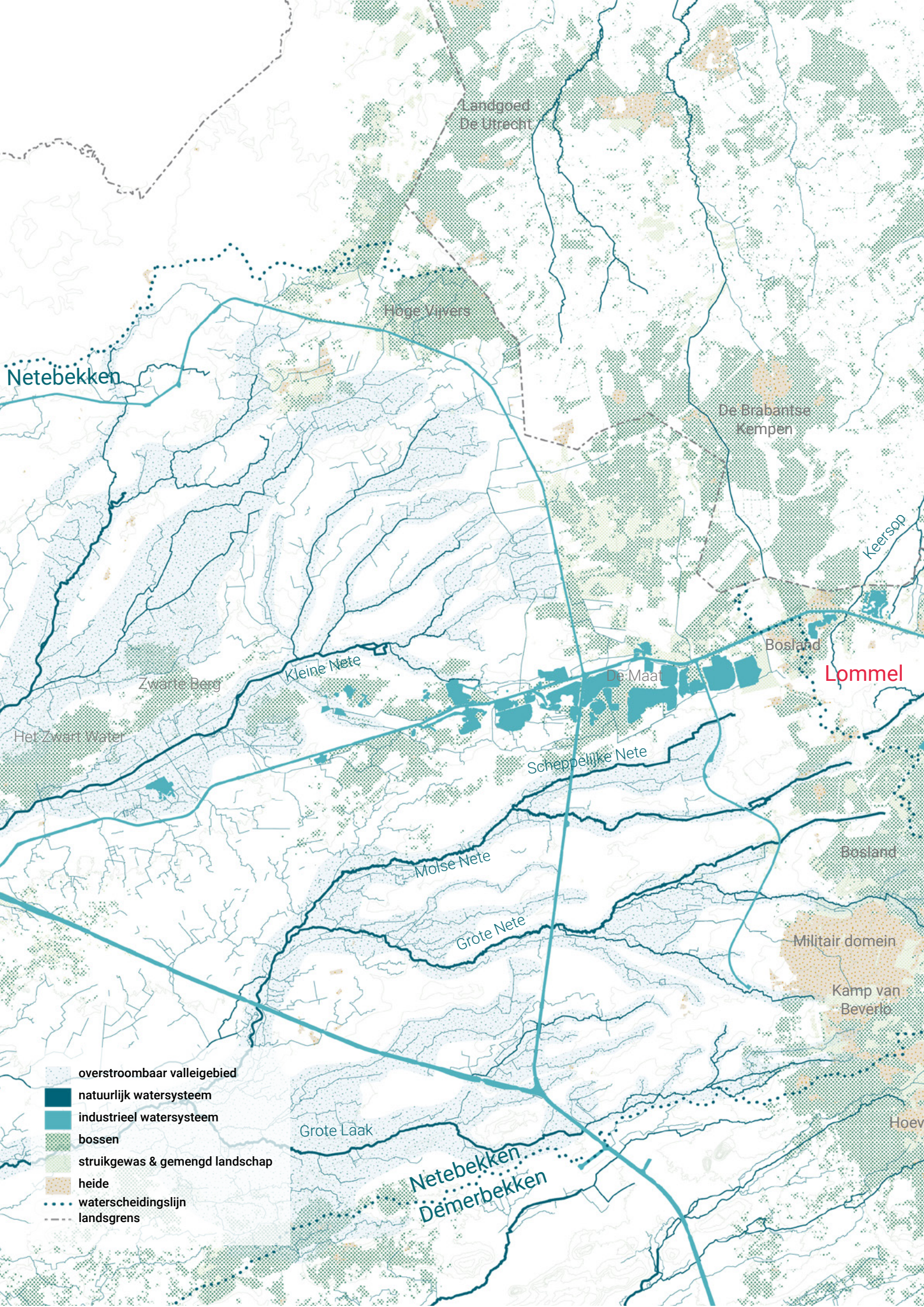
1 VERSTERKEN VAN DE IDENTITEIT VAN DE LANDSCHAPSKAMERS

IDENTITAIRE LANDSCHAPPEN

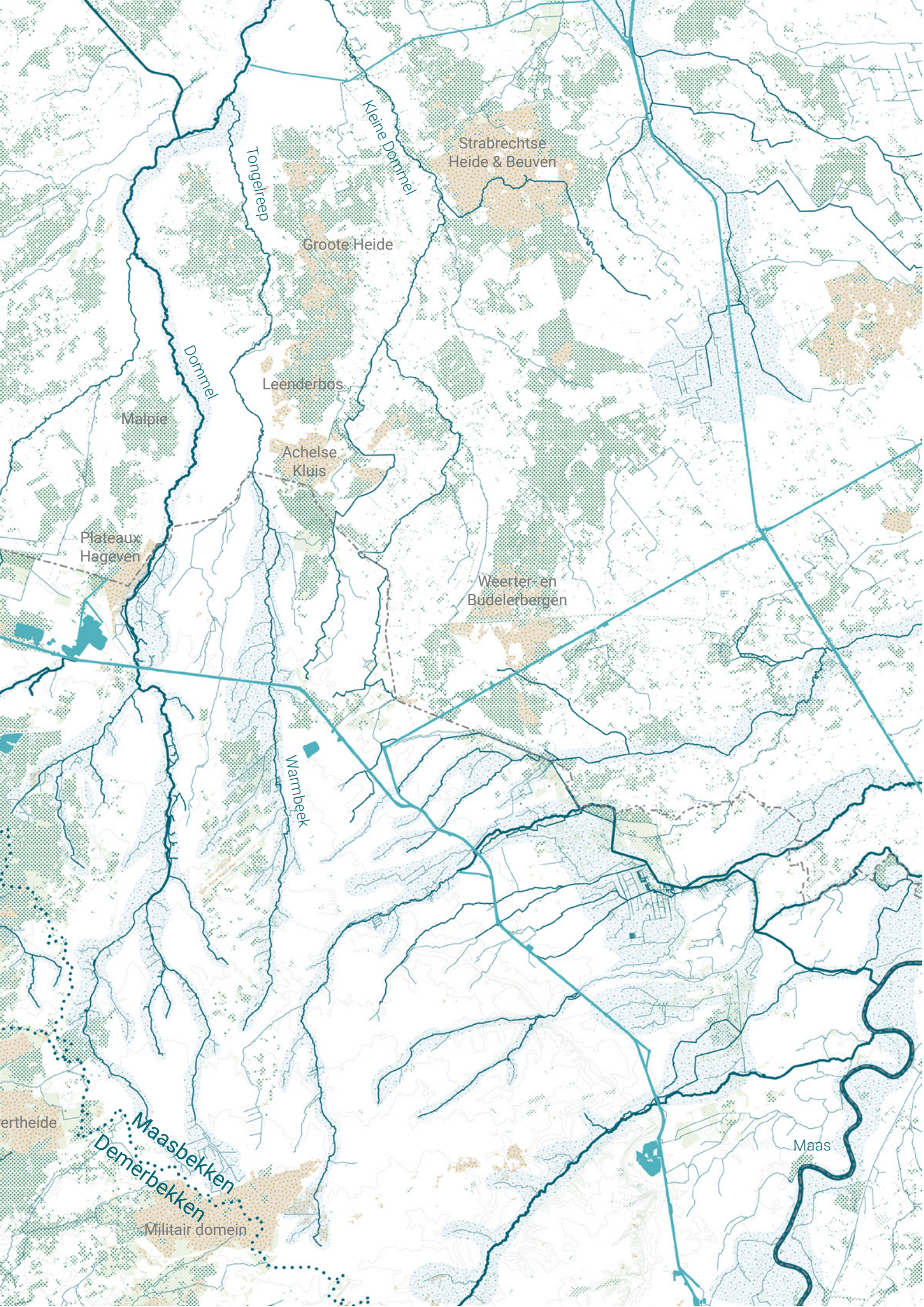
De ontwikkelingsgeschiedenis van Lommel kadert het landschap als een patchwork van typerende landschappen met verschillende momenten van oorsprong: de landbouwwalleien, de open heide, de productieve dennebossen, de grote ontginningsplassen,... De diverse landschappen van Lommel maken daarbij deel uit van een territoriale landschapsstructuur: beekvalleien ontspringen op het Kempens Plateau en lopen als een reeks parallelle groenblauwe linten door het territorium - van zuid naar noord in het Maasbekken, van oost naar west in de deelbekkens van het Scheldebekken. Op de droge zandruggen tussen de valleien strekken zich bosstructuren uit, vaak in dens aangeplant gridpatroon. Tussen deze bosstructuur bevinden zich oude of herstelde open heidelandschappen en stuifduinen. Heel wat van de grotere waardevolle landschappen rond Lommel zijn ondertussen opgenomen in het nationaal park Bosland. Ook de open ruimtes in de zone rond de centrale kern van de stad maken echter deel uit van deze grotere landschapsstructuur die op de volgende pagina in kaart gebracht is. Hierna wordt ingegaan op de drie specifieke landschappelijke structuren en hun typische kenmerken.

De drie identitaire landschappen: waterlandschap, heidelandschap en boslandschap

- overstrombaar valleigebied
- natuurlijk watersysteem
- industrieel watersysteem
- bossen
- struikgewas & gemengd landschap
- heide
- waterscheidingslijn
- landsgrens

WATERLANDSCHAP

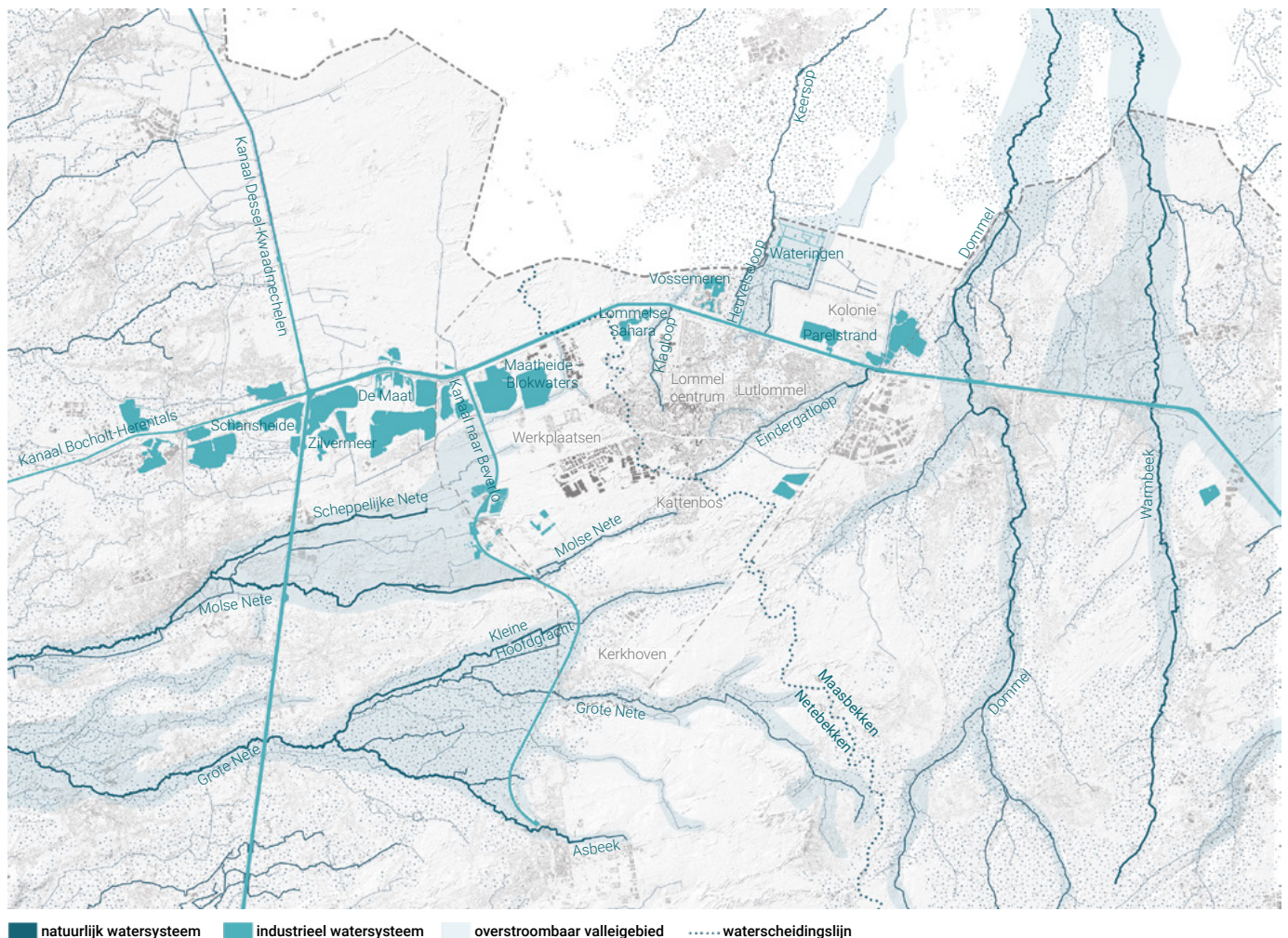
Zoals eerder beschreven, loopt de waterscheidingslijn tussen het Maasbekken en het Netebekken (als deelbekken van het Scheldebekken) diagonaal doorheen Lommel. In het westen vloeit een vertakt beekstelsel samen tot de grotere Nete-armen van de Molse Nete en de Grote Nete die verder westwaarts stromen. In het oosten vormen de Dommel en haar zijbeken, waaronder Keersop, Warmbeek en Eindergatloop, van zuid naar noord een continu valleilandschap. Deze lopen of "rijten" uit beide watersystemen lagen aan de ontstaansbasis van de negen oude Lommelse woonkernen.

De natte lemige zandbodems van de valleien zijn vruchtbaarder dan de arme zandgronden op de duingordel en bieden historisch plaats aan landbouwactiviteit. De valleien vormen zo van oudsher groene productieve linten met een open landschap waarin voornamelijk weilanden en teelten van voedergewassen elkaar afwisselen. Vaartjes en grachten takken aan op het natuurlijke watersysteem voor gecontroleerde drainage en irrigatie van dit landbouwlandschap, dat soms tot buiten de natuurlijke grenzen van de vallei wordt uitgebreid (zoals in de Wateringen). Dichter rond het centrum van Lommel zijn valleien in die mate vergracht, gedraineerd en/of vertuind dat de oorspronkelijke waterloop niet meer waarneembaar is, zoals de Elzenwaterloop, of de Klagloop die ingebuisd is.

De beekvalleien die doorheen de duingordel kruisen geven een eigen geomorfologische basis voor het landschap - geologische kaart i.o.v. de overheid, gebied Lommel-Overpelt, 1898

Bovenop de watersystemen van de Maas en de Nete brengt de industrie een derde watersysteem in het territorium. Dit systeem volgt een gridlogica die via kanalen bovenlokale functionele verbindingen verbetert, maar lokaal landschappelijke gehelen doorsnijdt. De kanalen worden geflankeerd door industriegebieden en ontginningsplassen. Zo ontstaat een grootschalig landschap waarin industriële zones afwisselen met oude ontginningsterreinen die vaak een tweede leven krijgen als recreatieve trekpleisters. Door opnieuw in te zetten op versterkte groenblauwe productieve linten die voorrang krijgen op bebouwde zones en industriële systemen, kunnen de valleilandschappen ook in de toekomst een structureel onderdeel van de open ruimte in Lommel vormen.

HEIDELANDSCHAP

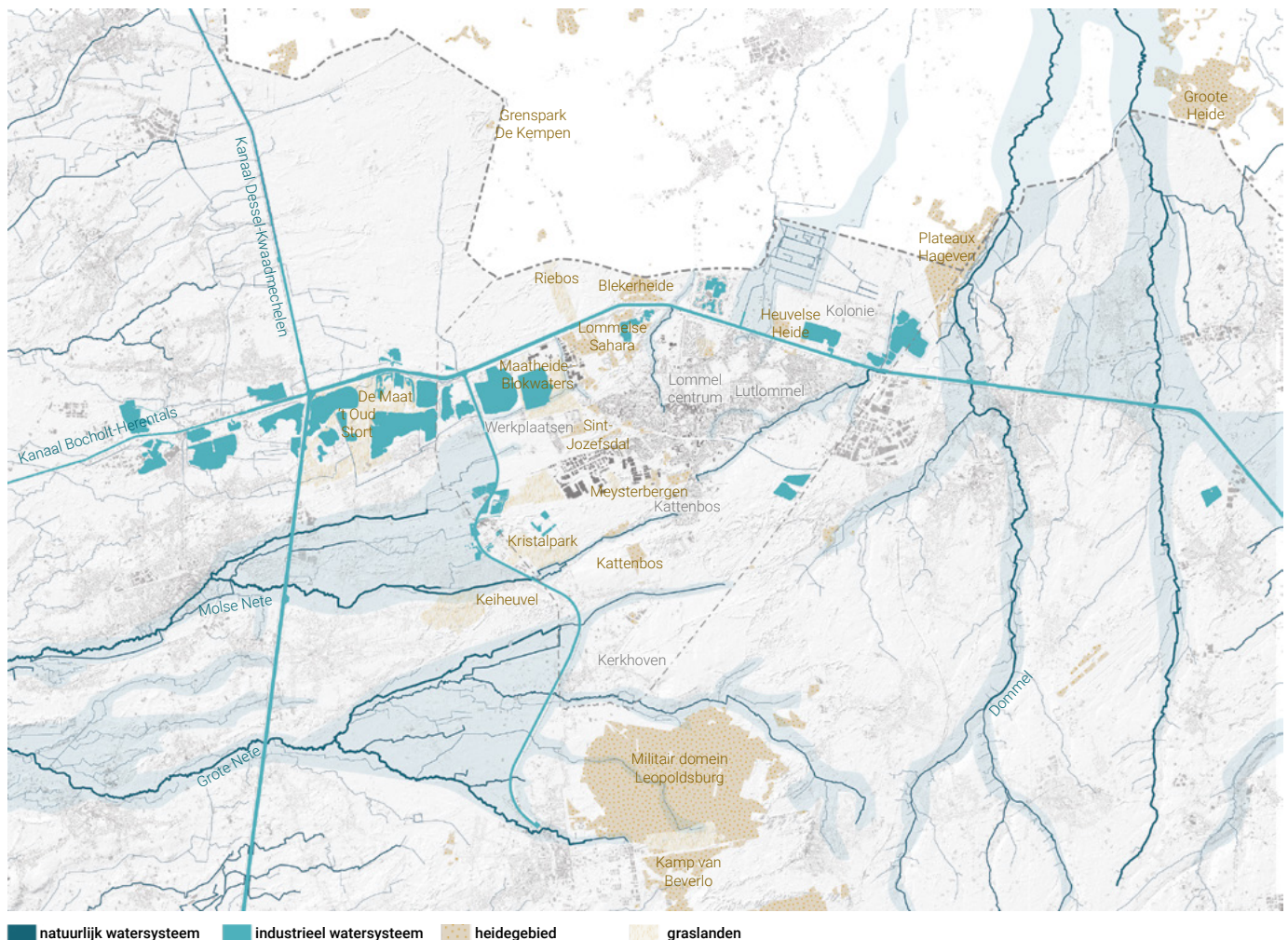

Historisch open duinlandschap rond Lommel - Massart, 1911

Grootschalige ontbossing van de arme zandgronden tussen de valleien en op de duingordel leidde vanaf de middeleeuwen tot uitgestrekte open woeste gronden rond de bebouwde kernen van Lommel. Dit uiterst droge duinlandschap was grotendeels begroeid met struikheide, en op de meest open gedeelten met buntgras en helm. De heide, een uitzonderlijke cultuurhistorisch landschap, werd door de landelijke bevolking beschouwd als hun eigendom en bron van leven.

Vanaf het einde van de 18e eeuw werden de woeste gronden echter in toenemende mate ontgonnen voor ander gebruik. De gemene gronden werden geprivatiseerd en aangeplant met dennenbos of ingenomen door grootschalige industrie.

De overgebleven heidevelden vandaag zijn grotendeels beschermd, binnen natuurgebieden of als historisch permanent grasland. Ze zijn echter sterk versnipperd en vaak verborgen in grotere bosgebieden. De militaire terreinen in Leopoldsburg en Beverlo bieden nog ruimte aan (ontoegankelijke) grotere open landschapsgehelen. Binnen het grondgebied van Lommel zijn de meest 'uitgestrekte' heidevlaktes te vinden in Blekerheide en Riebos, ten noorden van het Kanaal. Er bevinden zich echter ook nog snippers heide en droog open grasland in de gordel rond het centrumgebied van Lommel. Inzetten op verbinden van deze waardevolle snippers en herintroduceren van open heide kan bijdragen aan het herstel van dit identitaire landschap.

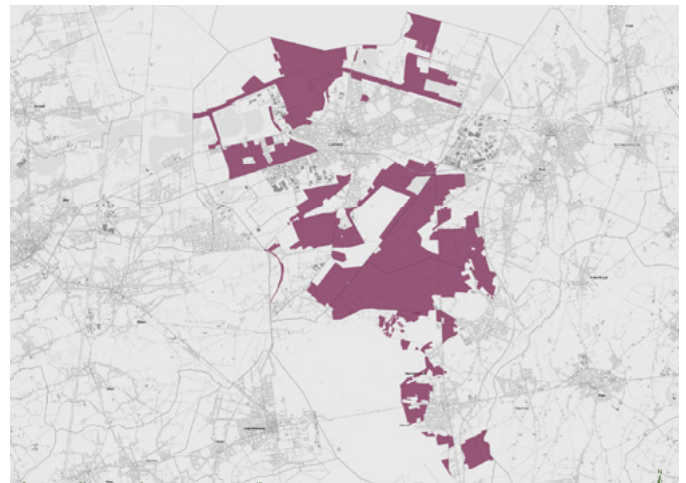
BOSLANDSCHAP

Het boslandschap dat een derde identitair landschap vormt, heeft een dubbel karakter. Er zijn nog enkele snippers historisch gemengd loofbos aanwezig in de omgeving van Lommel. Deze bevinden zich vaak binnen de grotere homogene naaldbossen die vanaf het eind van de 19e eeuw op de zandruggen werden aangeplant als productiehout voor de mijnbouw. Met name op de duinengordel bevinden zich grote oppervlaktes dens bomengrid die zich van aan de zuidzijde van het centrumgebied in een wijde boog langs de westrand uitstrekken tot aan het Kanaal.

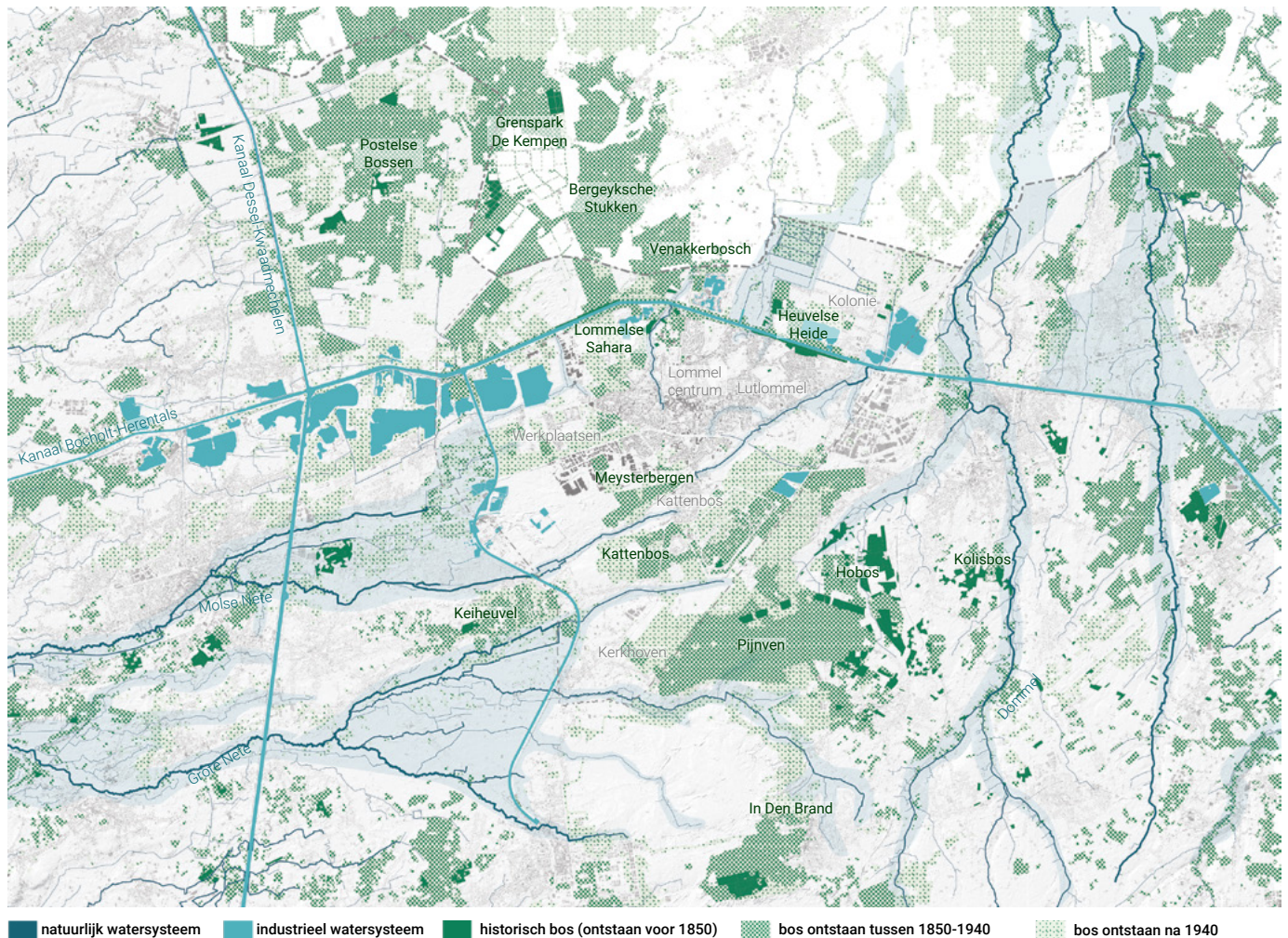
Het productieve nut van deze naaldbossen is ondertussen verdwenen en hun ecologische waarde is klein. Bovendien naderen veel van de grove dennen waaruit deze bossen bestaan het einde van hun levensduur. Een groot deel van deze bosstructuren vormt de basis van nationaal park Bosland en wordt geleidelijk getransformeerd naar een meer gemengd en ecologisch interessant boslandschap dat afwisselt met heidevlaktes en stuifduinen. Een gelijkaardige structuur is te ontwaren in de bossen in het grensgebied ten noordwesten van Lommel. Er vallen echter een aantal boszones buiten de perimeter van het nationale park, die missing links vormen in diversificatie van een doorlopende bosstructuur. Binnen de Groene Parkenstad kan op zoek worden gegaan naar ecologische en recreatieve verbindingen die deze boszones opnieuw aan elkaar rijgt.

Industrieel dennbos Hoevebergen aangeplant op duinen - Charlier, 1980

Erkende perimeter van Nationaal Park Bosland

TUSSEN GROTE LANDSCHAPPEN EN DENSE WOONKERNEN

De drie identitaire landschappen zijn niet alleen te herkennen in de uitgestrekte onbebouwde landschappen aan de randen van Lommels grondgebied. Deze identiteiten lopen door tot in het bebouwde kerngebied van Lommel en karakteriseren eveneens de verschillende open ruimtes die zich in de actiezone van de Groene Parkenstad bevinden. Elk open ruimtegebied vormt zo een specifieke landschapskamer die deel uitmaakt van een van de drie grote identitaire landschappen. Op deze manier identificeren we 9 landschapskamers die zich doorheen het bebouwde weefsel van Lommel weven.

De Groene Parkenstad voorziet een doorlopend traject voor zacht verkeer rondom het denses bebouwde centrumgebied dat deze landschapskamers toegankelijk maakt. Hierbij laat de continuïteit van het traject toe geïsoleerde open ruimtes met elkaar in verbinding te brengen tot een grotere landschappelijke structuur en tegelijk de eigenheid van elke kamer te versterken door hun historische diversiteit opnieuw beleefbaar te maken.

1. DE KLEINE LANDBOUWVALLEI

2. HISTORISCHE HEIDE

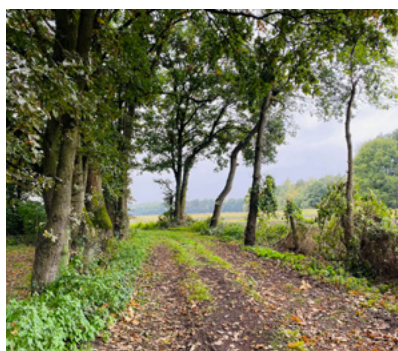
3. DE OPEN BEEKVALLEI

4. GROTE BOSKERNEN

5. DE INGESNOERDE VALLEI

6. DUINBOSSEN

7. TUSSEN BOS EN HEIDE

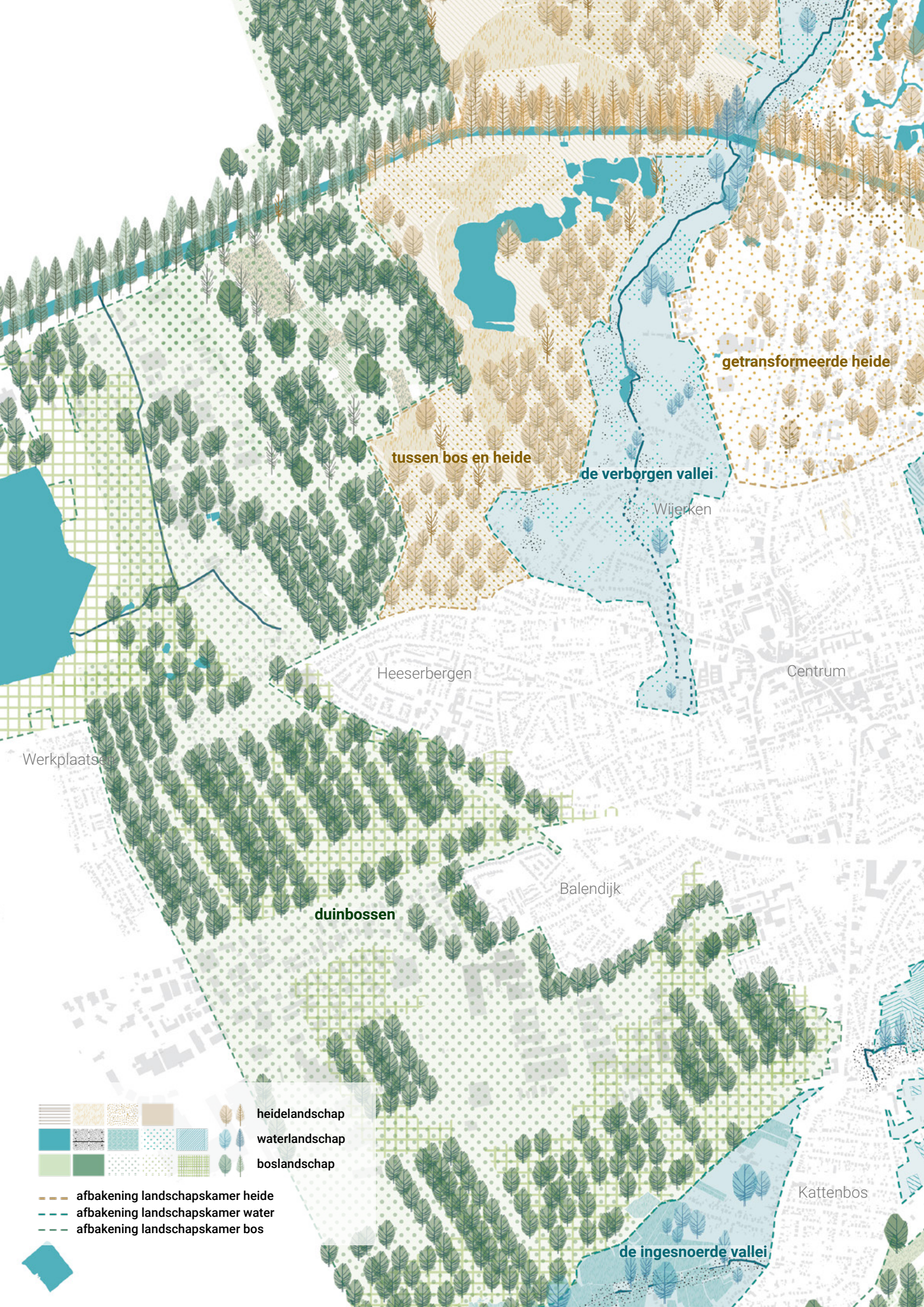

8. DE VERBORGEN VALLEI

9. GETRANSFORMEEERDE HEIDE

getransformeerde heide

tussen bos en heide

de verborgen vallei

Wijerken

Heeserbergen

Centrum

Werkplaatsen

duinbossen

Balendijk

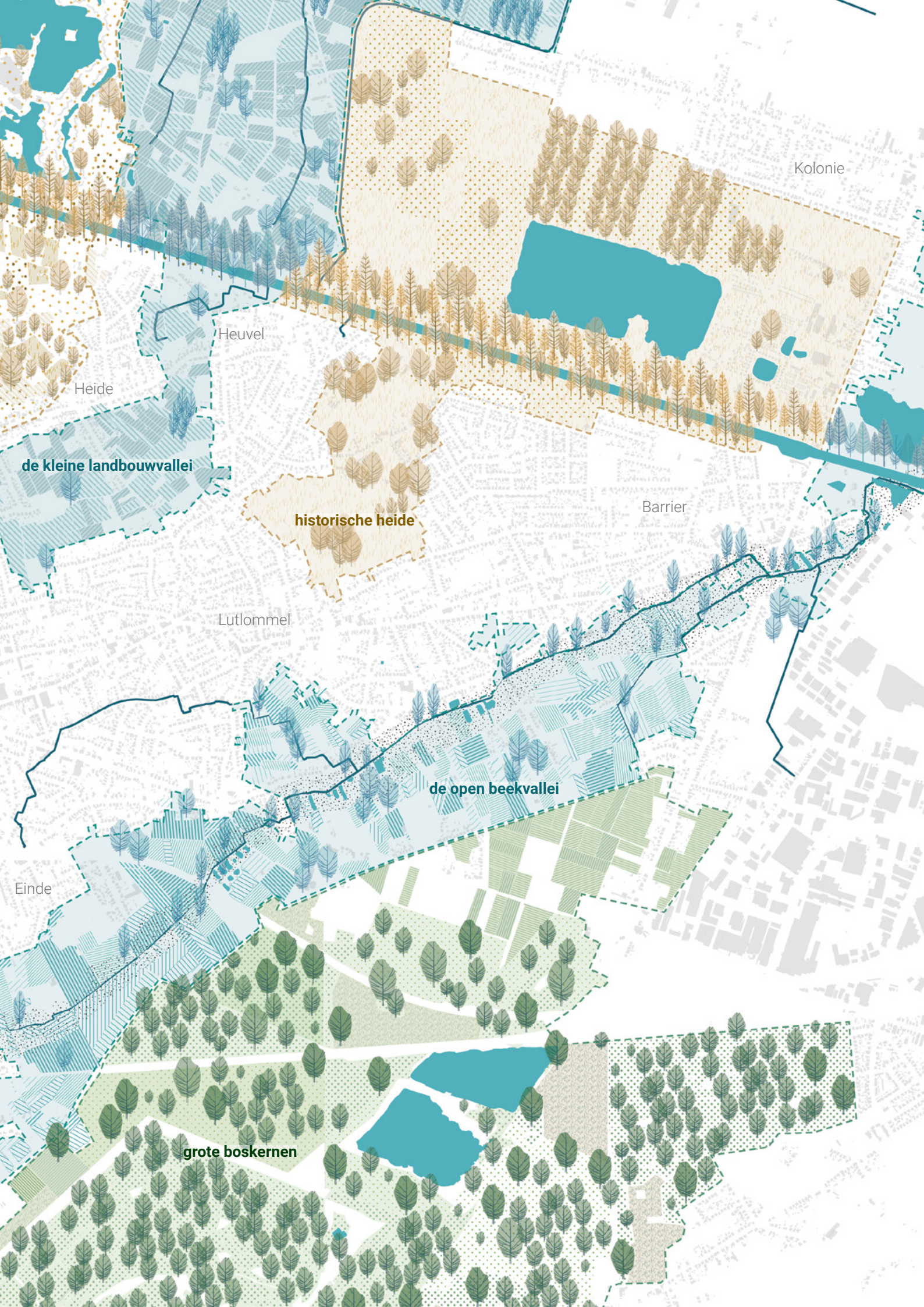
Kattenbos

de ingesnoerde vallei

- heidelandschap
- waterlandschap
- boslandschap

- afbakening landschapskamer heide
- afbakening landschapskamer water
- afbakening landschapskamer bos

Kolonie

Heuvel

Heide

de kleine landbouwvallei

historische heide

Barriër

Lutlommel

de open beekvallei

Einde

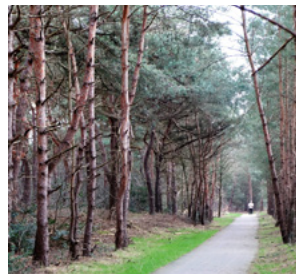
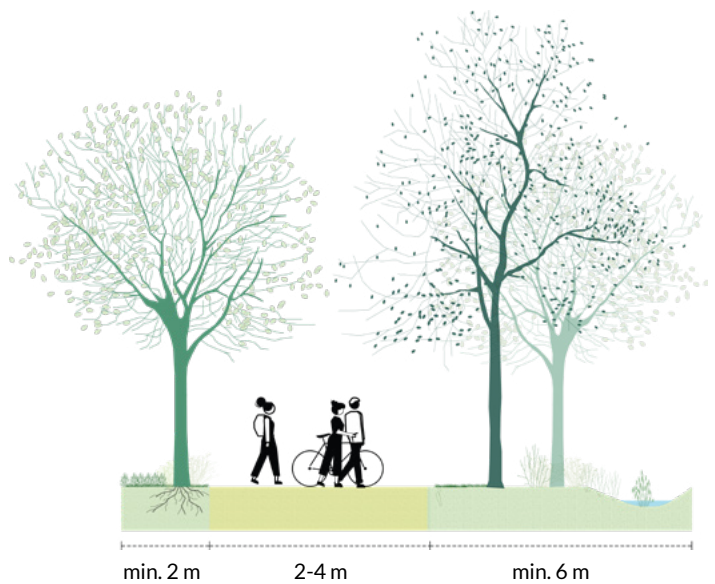
grote boskernen

GROENE PARKENSTAD ALS HEFBOOM VOOR LANDSCHAPSONTWIKKELING

De Groene Parkenstad ambiëert een landschappelijke beleving van een continue route die doorheen het vernevelde weefsel rondom het centrumgebied loopt. Even belangrijk als de aanleg van de ontbrekende verbindingen voor een doorlopende fiets- en wandellus is het vrijwaren en versterken van de landschappelijke kwaliteit van de open ruimte rondom de route.

De volgende pagina's brengen de landschappelijke kwaliteiten van elk van de 9 verschillende landschapskamers in kaart. Naast principes voor het bewaren en versterken van deze kwaliteiten, gebruiken we het tracé van de route als hefboom voor de (her)aanleg van waardevol landschap.

We hanteren daarom een basisprofiel voor de Groene Parkenstad-route dat aan weerszijden van het pad een minimale zone voor beplanting definieert. Deze zones zijn van belang om de landschappelijke belevingswaarde van Groene Parkenstad te verhogen. Ze zijn asymmetrisch opgevat: door aan één zijde van het pad een bredere landschapstrook te voorzien, komt ruimte beschikbaar voor grotere ingrepen met ecologische meerwaarde zoals de ontwikkeling van een bosrand of heraanleg van een natuurlijke oeverzone. De materialiteit en dimensionering van de route worden daarbij afgestemd per landschapstype.

Bestaande padenstructuren doorheen de verschillende landschapskamers (boven) waarop Groene Parkenstad verderbouwt met nieuwe paden die de landschappelijke beleving versterken. Referenties Groene 62, Gistel (linksonder), De Palingbeek, Ieper - OMGEVING (centraal onder), Parc de la Plage Bleue, Valenton - Ilex paysage + urbanisme

1 DE KLEINE LANDBOUWVALLEI

Het open landbouwlandschap dat doorkruist wordt door de Voermansstraat is deel van een valleigebied dat doorloopt ten noorden van het Kanaal in het valleigebied van de Heuvelseloop, de Kleine Fossé en de Grote Fossé. De Hondshoeveloop en Elzenwaterloop die hier ten zuiden van het kanaal liepen zijn echter nog amper waarneembaar in het landschap, buiten in de echo's van de oude padenstructuur - met name het Hondshoevepad. Het open agrarische karakter van het landschap is wel bewaard: een lappendeken van weilanden voor vee en akkers zorgt voor weidse perspectieven. De velden worden omzoomd met gedeeltelijke bomenrijen en sporadische bomengroepjes/bosjes. Snelgroeiend bebouwd weefsel sluit het landschap steeds meer op achter de woningen en verkavelingen nemen toenemend open valleiruimte in.

ambitie landschapsbeeld in de kleine landbouwvallei

conceptsnede GPS-route in de kleine landbouwvallei

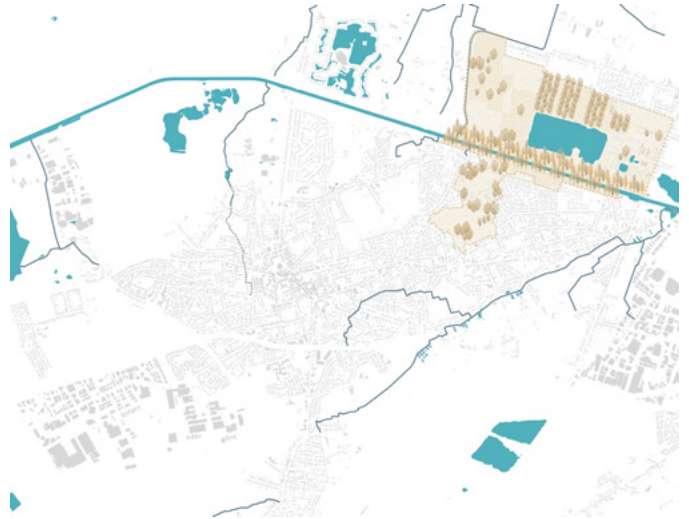
In de kleine landbouwvallei brengt een **open productief landschap** met weilanden en akkers **afgelijnd door bomenrijen** een waardevolle landschappelijke beleving. We zetten in op **brede zichten** die niet verstopt geraken achter woongevels. Het padennetwerk van onverharde padjes en **trage wegen** doorheen de velden is in ere te herstellen. Het traject van Groene Parkenstad:

- toont open perspectieven op het uitgestrekte landbouwlandschap
- helpt de grens tussen vertuining/bebouwing en open velden te bestendigen
- maakt gebruik van bestaande of opnieuw toegankelijk te maken historische veld- en trage wegen
- bewaart openingen doorheen de bebouwde rand

2 HISTORISCHE HEIDE

Ten zuidoosten van Heuvel strekt op de droge zandgrond een open graslandschap uit. Dit wordt vandaag ingenomen door grasvelden, landbouw, voetbalvelden en speelruimte voor de jeugdbewegingen, gepunctueerd door kleine bosjes met overwegend naalddhout. Dit was historisch woeste grond; er zitten nog fragmenten droge heide verstrooid in het landschap, vaak verstopt in de dennenbosjes en groter van omvang richting Kanaal. Deze landschapskamer heeft nog een grotere porositeit, met een netwerk van voetpaadjes met verre perspectieven en bredere openingen in bebouwde randen. Deze openheid is vaak ingevuld door functies met weinig landschappelijke waarde (paardenweides, voetbalveld, containerzone,...). Bouwlinten langs Konijnenpijp knippen het landschappelijk geheel doormidden.

ambitie landschapsbeeld in de historische heide

conceptsneede GPS-route in de historische heide

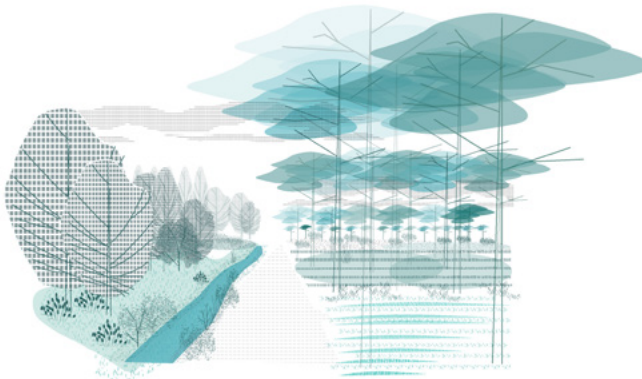
In de historische heide is ruimte voor een open en droog landschap van **gras- en heidegronden**. De **open vlakte** is te bewaren en de bouwranden rondom de landschapskamer behouden hun **porositeit** die **gemeenschappelijke toegang** tot de open gronden mogelijk maakt, zoals de woeste gronden van weleer. Het traject van Groene Parkenstad:

- heeft open zichtlijnen met droge lage beplanting
- verbindt kleine landschapssferen (bosje, sportveld, weide,...)
- bewaart brede openingen in de randen voor doorgang en doorzicht
- maakt gebruik van en takt aan op bestaande voetwegen

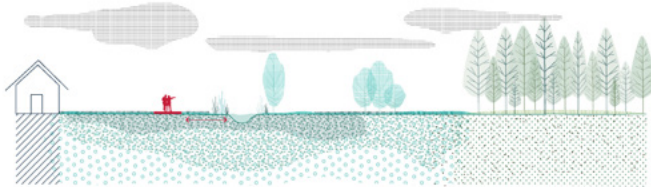

3 DE OPEN BEEKVALLEI

Het valleigebied van de Eindergatloop en de Einderloop biedt vruchtbare grond voor akkerbouw en weilanden, met weidse veldlandschappen en agrarische gebouwen gekoppeld aan het landschap. In overstromingszones zijn natte graslanden terug te vinden. De waterlopen zijn duidelijk herkenbaar tussen de velden: langs de Eindergatloop door punctuele bomen, aan de Einderloop door bomenrijen die de waterloop volgen. Het productieve landschap verdwijnt echter steeds meer achter steenwegontwikkeling; deze bouwlinten snijden ook beide valleien van elkaar af. Het landschap zelf wordt toenemend 'vertuind' met (gesloten) omheiningen, hagen en tuinhuisen tot aan de rand van de waterloop en verliest zo zijn openheid.

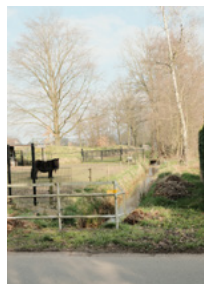
ambitie landschapsbeeld in de open beekvallei

conceptsneede GPS-route in de open beekvallei

In de open beekvallei geeft het **productieve landschap** met akkerbouw en weilanden een karakteristieke landschapsbeleving. De **waterlopen zijn herkenbaar** in het brede open valleigebied door de **bomenrijen**, die te bewaren en herstellen zijn. Het traject van Groene Parkenstad:

- toont perspectieven op weidse landbouwlandschap
- bestendigt grens tussen vertuining/bebouwing en open velden
- maakt de waterloop beleefbaar en herkenbaar

4 GROTE BOSKERNEN

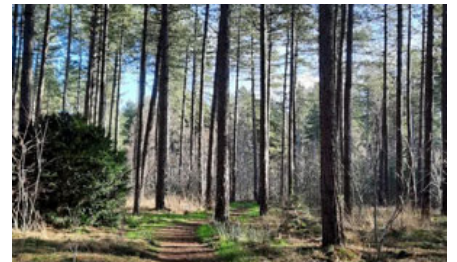
Tenzuiden van Lommels centrumgebied strekken zich dennenbossen uit op en overheen de duinengordel. Deze bossen hebben een productief verleden en ecologisch diverse toekomst. Ze vormen qua oppervlakte het zwaartepunt van Bosland. Dit boslandschap biedt een grote aangesloten zone beleefbare natuur (wandelnetwerk, MTB netwerk, picnicplekken,...), waar ook ruimte wordt bewaard voor waardevolle heidevelden en duinlandschappen binnen het bosgebied.

Het industriële karakter is nog steeds voelbaar en niet volledig verleden tijd: met de Ford testbanen, zandontginningsplassen en doorkruisingen door spoorlijn en nationale wegen blijft de menselijke invloed duidelijk aanwezig.

ambitie landschapsbeeld in de grote boskernen

De grote boskernen zijn een **toenemend divers boslandschap**. Te verjongen en ecologisch op te waarderen bossen worden **afgewisseld met karakteristieke heidevlaktes en stuifduinen**. Dit is een beleefbaar landschap dat wandelen, fietsen en andere **natuurrecreatie** toelaat. Het traject van Groene Parkenstad loopt niet rechtstreeks door dit landschap, maar voorziet op knooppunten duidelijke richtingaanwijzingen om dit landschap te kunnen ontdekken.

5 DE INGESNOERDE VALLEI

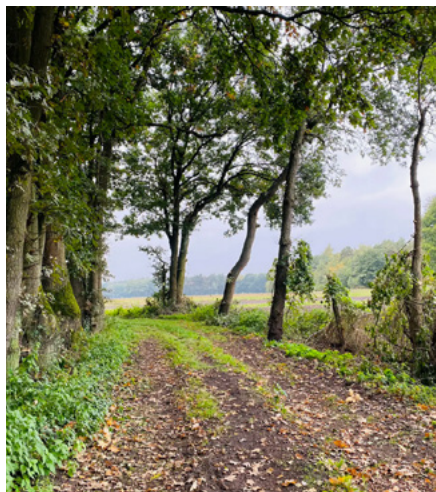
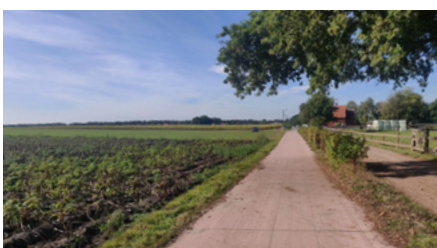
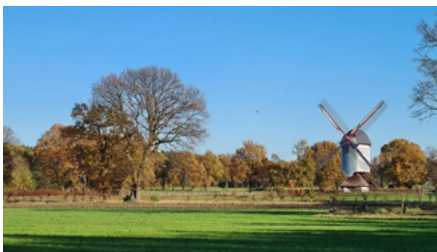
Dit is het enige valleigebied in Groene Parkenstad dat tot het Netebekken behoort. De Molse Nete doorsnijdt de duinengordel in de westrand van Lommel. Dit is duidelijk zichtbaar in het landschap: tussen de beboste zandruggen loopt een smal open valleilandschap.

Deze landschapskamer bestaat meer uit weilanden dan akkers. De Leyssensmolen benadrukt daarbij het agrarische karakter van het landschap. Bomenrijen begeleiden de waterloop, waardoor de Molse Nete van ver herkenbaar is. De tip van de vallei wordt toenemend ingenomen door uitbreiding van de wijk Kattenbos. De duidelijke rand van de bebouwing vervaagt hier stilaan, met uitlopers tot in het bos aan de overzijde van vallei

ambitie landschapsbeeld in de ingesnoerde vallei

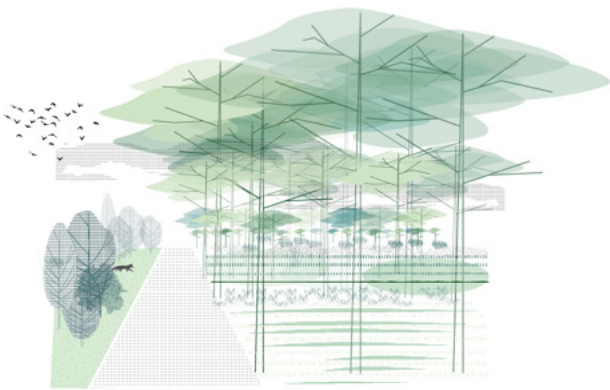
De ingesnoerde vallei van de Molse Nete loopt als een open **groenblauw lint** doorheen de **beboste zandruggen**. Natte graslanden en de windmolen versterken het **agrarische open karakter** van dit valleigebied. Het traject van Groene Parkenstad loopt niet rechtstreeks door dit landschap, maar voorziet op knooppunten duidelijke richtingaanwijzingen om dit landschap te kunnen ontdekken.

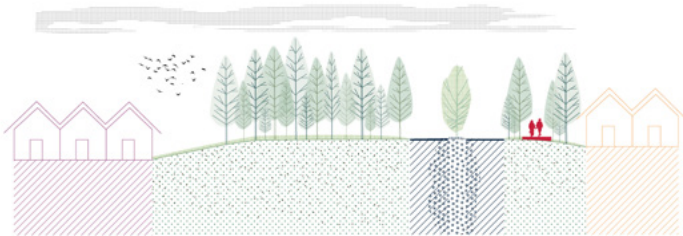
6 DUINBOSSEN

Doorheen een infrastructureel landschap van grootschalige entiteiten (Ijzeren Rijn, Balendijk, Maatheide,...) zijn nog steeds grote oppervlaktes bos terug te vinden. Deze werken als groene buffer voor verschillende functies. Vaak is nog een duidelijk productief grid van dennenbomen terug te vinden in dit boslandschap. Andere delen zijn meer gemengd ecologisch waardevol boslandschap met stuifduinen (e.g. Sint-Jozefsdal, Meysterbergen,...).

Hoewel het grootschalige weefsel van de bedrijvzones veel open ruimte behoudt, loopt het bos hier niet in door. Grote bebouwde entiteiten nemen het bos verder in; soms met duidelijke randen, vaker is veel minder duidelijk waar grens landschap/bebouwung ligt.

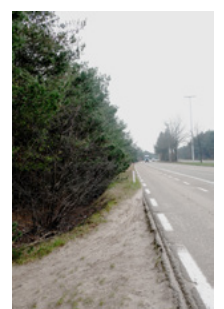
ambitie landschapsbeeld in de duinbossen

conceptsneede GPS-route in de duinbossen

De duinbossen tonen het industriële karakter van Lommel. De **bufferwerking** van het boslandschap wordt versterkt. Een **diversificatie in beplanting** kan de verouderde naaldbossen met ecologische meerwaarde verjongen. Het traject van Groene Parkenstad:

- maakt deel uit van de beboste groenbuffer langs grote infrastructuur
- heeft doorheen het bos doorzicht naar open (bebouwde) ruimte
- heeft twee sequenties:
 1. tussen Ringweg en woonwijk
 2. tussen Balendijk en Meysterbergen

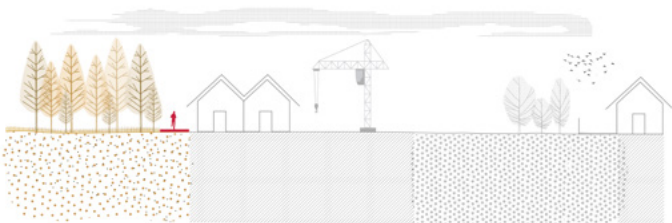

7 TUSSEN BOS EN HEIDE

In de Lommelse Sahara is een voormalige zandontginningsplas en industrieel testterrein omgevormd tot divers natuurlandschap met duinvlaktes, heide, graslanden, naald- en gemengd bos. Dit is een in heel Vlaanderen bekende pleisterplek om natuur te beleven, met hoge ecologische en recreatieve waarde. Recreatie-elementen staan in teken van natuurbeleving (uitkijktoren, speelbos met wilgenschulpturen, picnickplekken, uitgebreid padennetwerk,...) Diffuse randen maken de natuur toegankelijk, maar kunnen overgangen naar bebouwd weefsel ook onduidelijk maken.

ambitie landschapsbeeld in de landschapskamer tussen bos en heide

conceptsneede GPS-route tussen bos en heide

Het diverse natuurlandschap van de Lommelse Sahara **behoeft geen bijkomende ontsluiting**. De recreatieve en ecologische waarde van het natuurgebied is wijdgekend. Het traject van Groene Parkenstad:

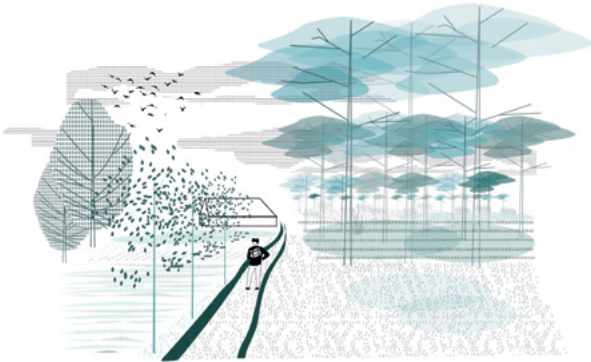
- biedt beleving van twee verschillende landschappen
- perkt rafels in het bos in van verdere uitbreiding

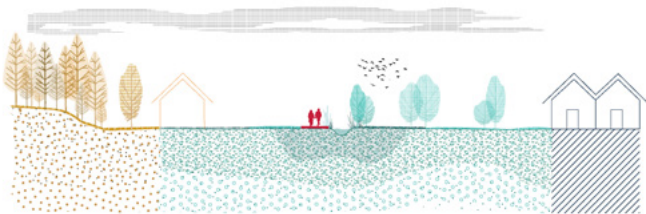
8 DE VERBORGEN VALLEI

De Klagloop weeft afwisselend onder- en bovengronds een open tracé vanaf het centrum van Lommel tot het Kanaal. Hoewel de waterloop niet altijd zichtbaar is, vormt deze de basis voor een open graslandschap dat het gemengde bos- en heidelandschap van de duingordel begrenst (en scheidt van bebouwde centraliteiten).

Het valleigebied wordt toenemend versnipperd; het karakteristieke open agrarisch valleilandschap vervaagt aan de randen met bosstructuren van Lommelse Sahara tegen het Kanaal aan, schoolcampus De Helix, bebouwing rond Wijerken,... De waterloop zelf is gericht op afvoer, met steile oevers en weinig kans op natuurontwikkeling en landschappelijke beleving.

ambitie landschapsbeeld in de verborgen vallei

conceptsneede GPS-route in de verborgen vallei

In de verborgen vallei vormt de Klagloop, ook als ze ondergronds verborgen is, de in het landschap leesbare basis voor een vochtig open graslandschap dat de rand van de duingordel volgt. Het **waterrijke en open karakter** verdient verder te worden versterkt en beleefbaar gemaakt. Het traject van Groene Parkenstad:

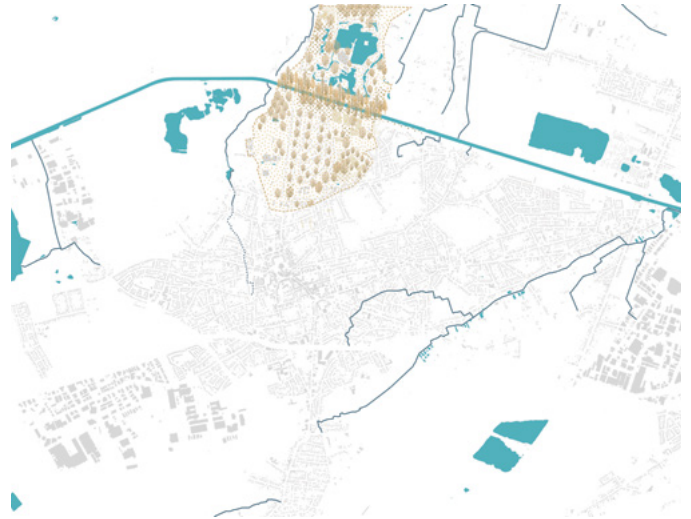
- volgt de waterloop, ook wanneer deze ondergronds verborgen is
- doorbreekt rafels in de open vallei
- knoopt aan op het wandelnetwerk van de Lommelse Sahara en de Groene Wandeling

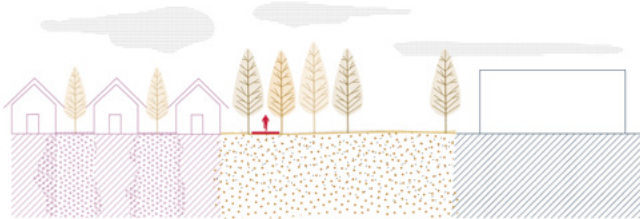
9 GETRANSFORMEERDE HEIDE

Historische lagen van gebruik beslaan over elkaar heen de oppervlakte van deze landschapskamer: heide, naaldbos, campus, wonen,... Landschap en bebouwing zijn verweven waarbij een verspreid bomengrid als drager fungeert voor invulling van de 'kamers' met verschillende functies zoals woonwijk, vakantiepark, sportcampus en sportvelden, akkers en heide.

Deze versnippering in huidige vorm heeft weinig ecologische waarde. De landschappelijke drager transformeert steeds verder: het bomengrid verdwijnt gradueel en steeds meer open kamers in het grid worden bebouwd.

ambitie landschapsbeeld in de getransformeerde heide

conceptsneede GPS-route in de getransformeerde heide

De getransformeerde heide is een palimpsest van de Lommelse ontwikkelingen. Het **grid van naaldbomen** geeft een herkenbare structuur aan deze kamer, waarbinnen **verschillende landschappen en bebouwde condities te beleven** zijn. Het traject van Groene Parkenstad:

- kruist diverse bewoonde en open kamers in het bomengrid
- onderstreept het beeldbepalend karakter van Schilderswijk
- geeft landschappelijke kwaliteit aan het campuslandschap van De Soeverein en WICO
- biedt een veilige oversteek van de infrastructuurassen

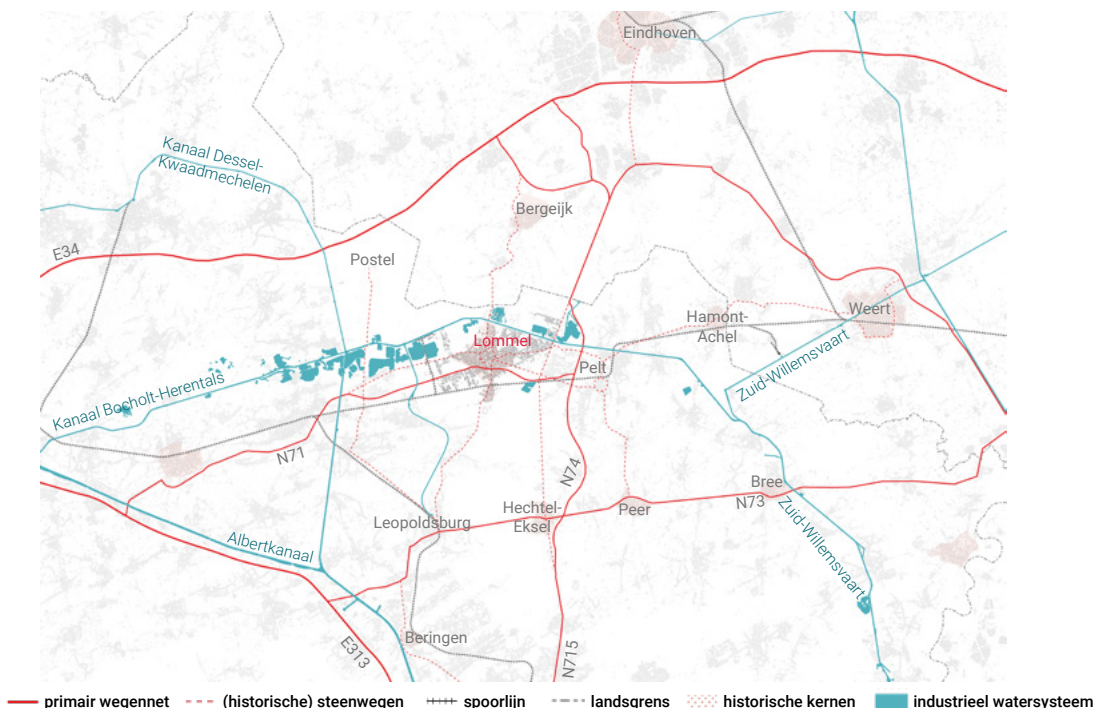

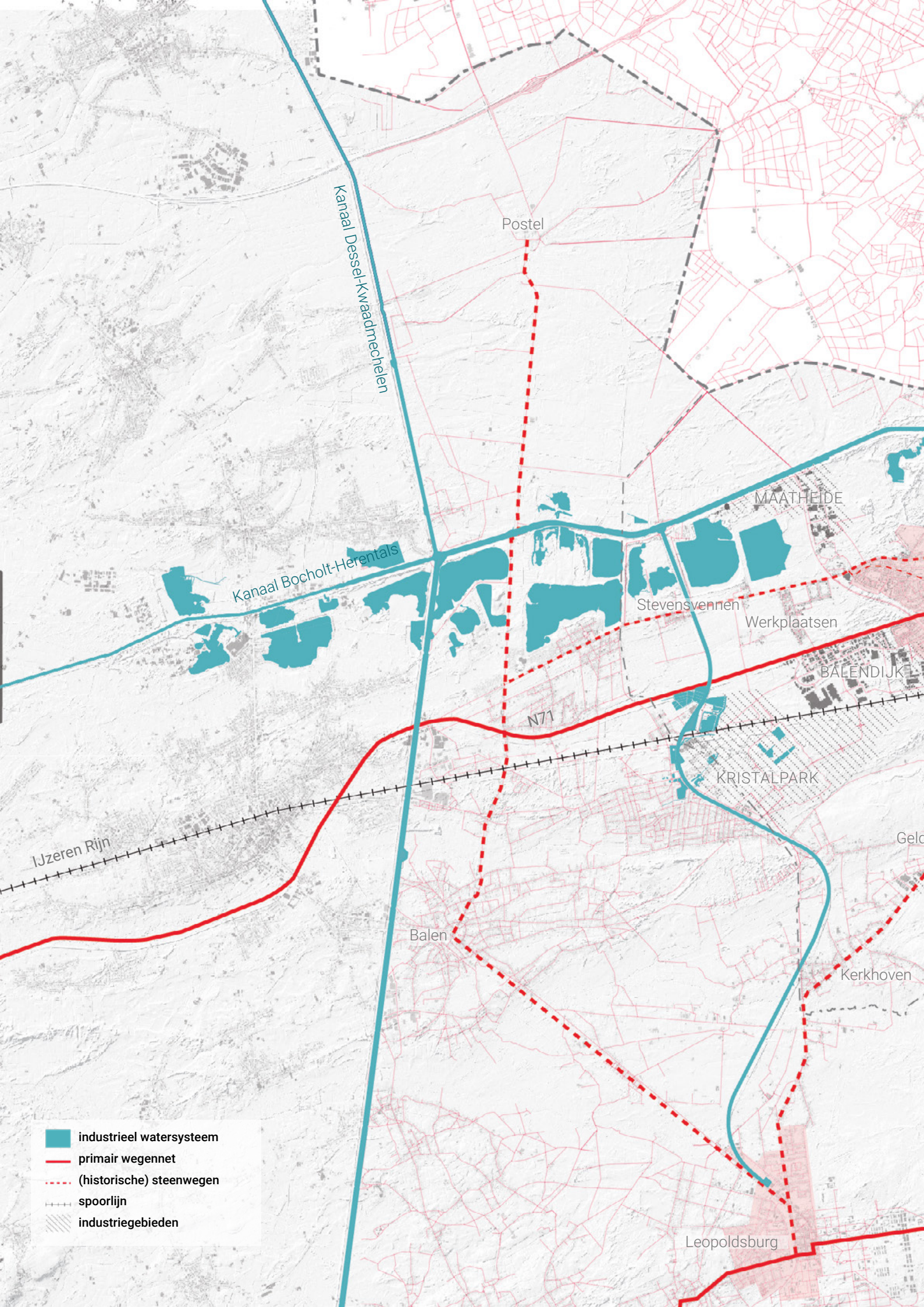
Topografische kaart Lommel, 1935

2 LEESBAAR MAKEN VAN DE HISTORISCHE DORPENSTRUCTUUR

INFRASTRUCTUURGEDREVEN ONTWIKKELING

De kleine landbouwgemeenschappen in dit territorium (niet alleen Lommel zelf, ook Lutlommel, Heide, Heuvel, Wijerken, Einde,...) groeiden sterk vanaf en onder impuls van de industrialisatie. De ontsluitingslogica van het territorium veranderde. Oorspronkelijk reeg een steenwegenpatroon parallel met de zuid-noord georiënteerde valleestructuur de verschillende centraliteiten aan elkaar. Vanaf de 19e eeuw rolt bovenop dit netwerk historische steenwegen een bovenlokaal grid uit dat langs centraliteiten heen loopt. Van west naar oost ontsluiten het Kanaal Bocholt-Herentals, de IJzeren Rijn en verder noordwaarts ook de E34 de regio. Nieuwe steenwegen lopen langsheen de historische kernen van opeenvolgende dorpen en steden. Met historische steenwegen als motor voor lintbebouwing en naoorlogse woonwijken (Ambachtenwijk, Schilderswijk,...) groeien de centraliteiten van Lommel steeds verder in elkaar tot een uitgestrekt bebouwd weefsel met lage dichtheid. Langs infrastructurele assen is veel plaats voor grootschalige bedrijvigheid (vb. Balendijk, Maatheide en het recente Kristalpark). Tegelijk stelt het infrastructureel grid grenzen aan uitdeinende ontwikkeling: deze concentreert zich duidelijk tussen het Kanaal en de spoorlijn. De gemeenschappen die aan de randen van het huidige Lommelse stadsgebied ontwikkelen (Kerkhoven, Kolonie, Werkplaatsen,...) blijven duidelijk afzonderlijke entiteiten. Het stedelijke gebied van Lommel is niet vanuit één historische entiteit ontstaan, en bevat verschillende condities die het bebouwde weefsel karakteriseren. Hier wordt dieper op ingegaan in dit hoofdstuk.

Kanaal Dessel-Kwaadmechelen

Postel

Kanaal Bocholt-Herentals

MAATHEIDE

Stevensvennen

Werkplaatsen

BALENDIJK

N71

KRISTALPARK

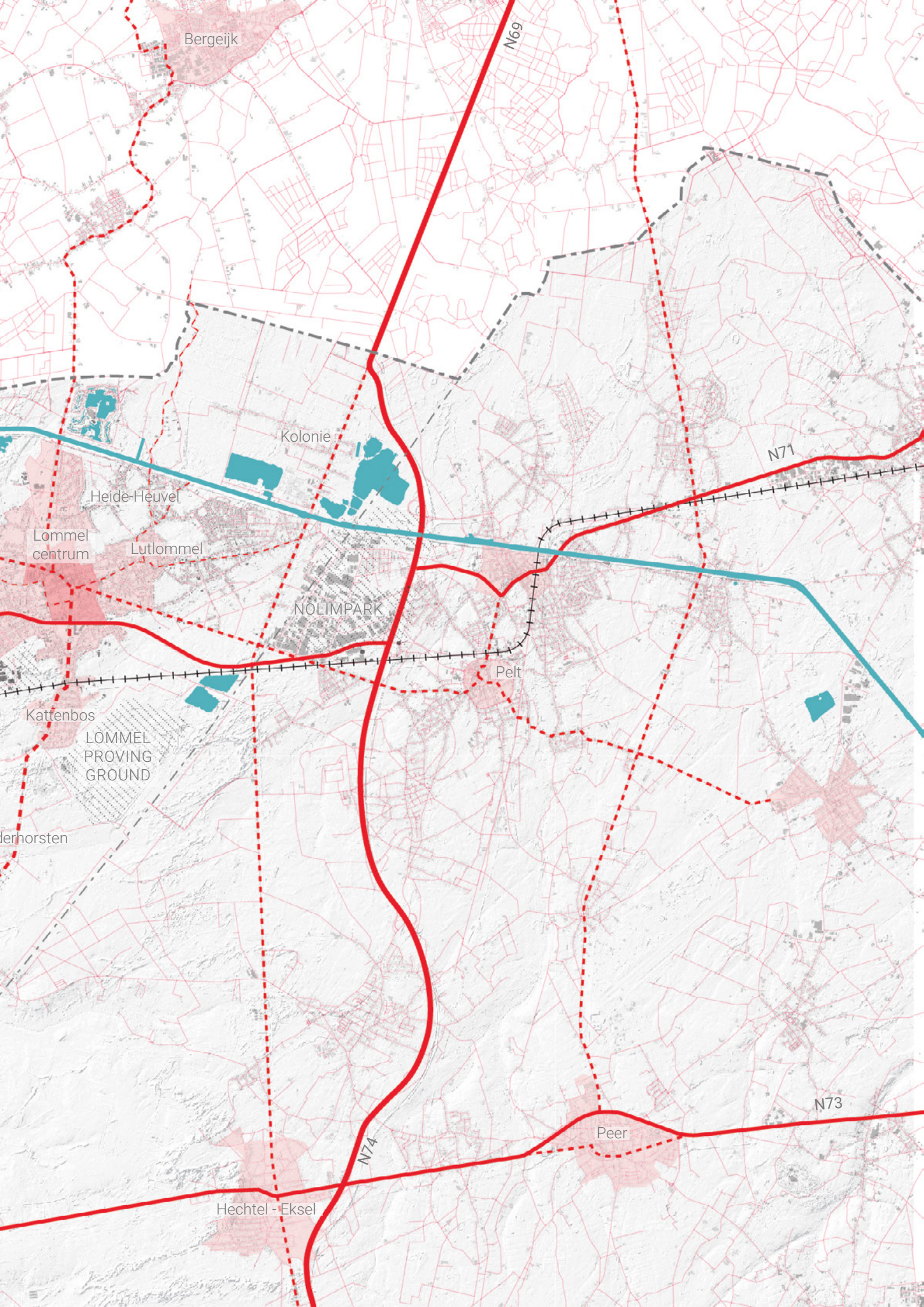
IJzeren Rijn

Balen

Kerkhoven

Leopoldsburg

- industrieel watersysteem
- primair wegennet
- (historische) steenwegen
- spoorlijn
- industriegebieden

Bergeijk

N69

Kolonie

N71

Heide-Heuvel

Lommel centrum

Lutlommel

NOLIMPARK

Pelt

Kattenbos

LOMMEL PROVING GROUND

Heerhorsten

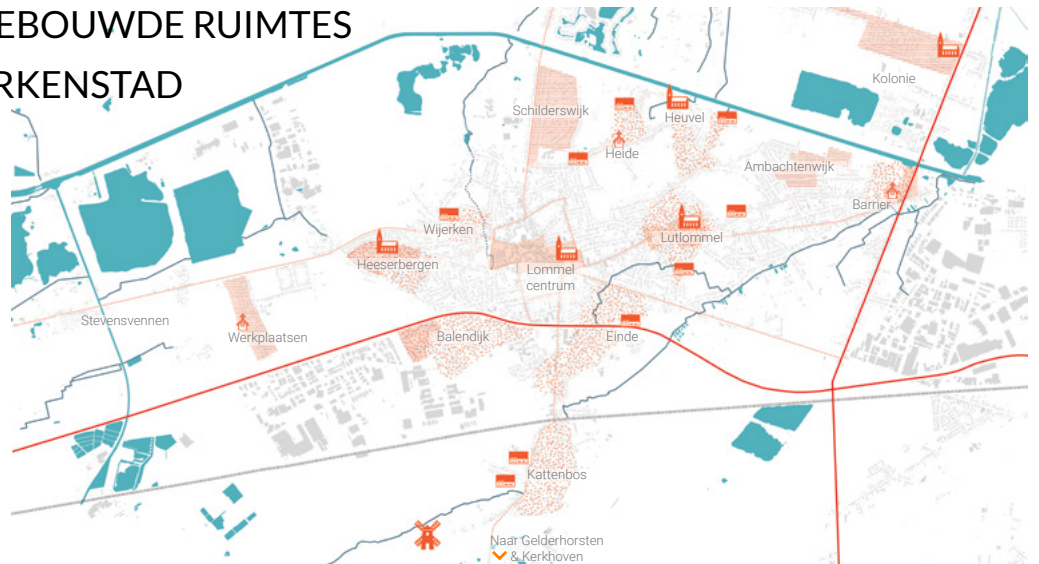
N73

Peer

N74

Hechtel-Eksel

IDENTITEIT IN DE BEBOUWDE RUIMTES LANGS GROENE PARKENSTAD

Als lus rondom het meest dicht bebouwde centrum, doorkruist de Groene Parkenstad niet alleen open ruimte, maar ook verschillende sequenties bebouwd weefsel. Hoewel deze weefsels allemaal een relatief lage dichtheid hebben - lager dan het centrum-, zijn ze zeer divers van opbouw en oorsprong. Patrimonium en morfologie geven inzicht in de identiteit van deze verschillende weefsels. Zo kan Groene Parkenstad onderscheid brengen in het verspreide bebouwde weefsel en mee richting geven aan verdere uitbreiding en densificatie naar karakteristieke centraliteiten en woonvormen die passen in het landschap.

De volgende pagina's brengen de verschillende morfologieën van het bebouwde weefsel in kaart. Hierbij maken we een onderscheid tussen centraliteiten, vormen van ongebreidelde stadsuitbreiding en randen van het bebouwde weefsel. We schuiven principes naar voren om de identiteit en kwaliteit van bebouwing binnen Groene Parkenstad te versterken, maar stellen ook de plaats van bepaalde morfologieën in vraag. Met name waar uitbreidingen gestaag open ruimte innemen, ambieert de Groene Parkenstad kwalitatieve open landschappen te versterken als rem op bouwwoede.

CENTRALITEITEN

1. STEDELIJK CENTRUM

2. HISTORISCH CENTRUM

3. BEELDBEPALENDE WIJK

4. CAMPUS MODEL

ONGEBREIDELDE
STADSUITBREIDING

5. STEENWEGONTWIKKELING

6. ONGEARTICULEERDE WOONWIJK

7. INDUSTRIËLE ONTWIKKELING

RANDEN

8. RANDEN

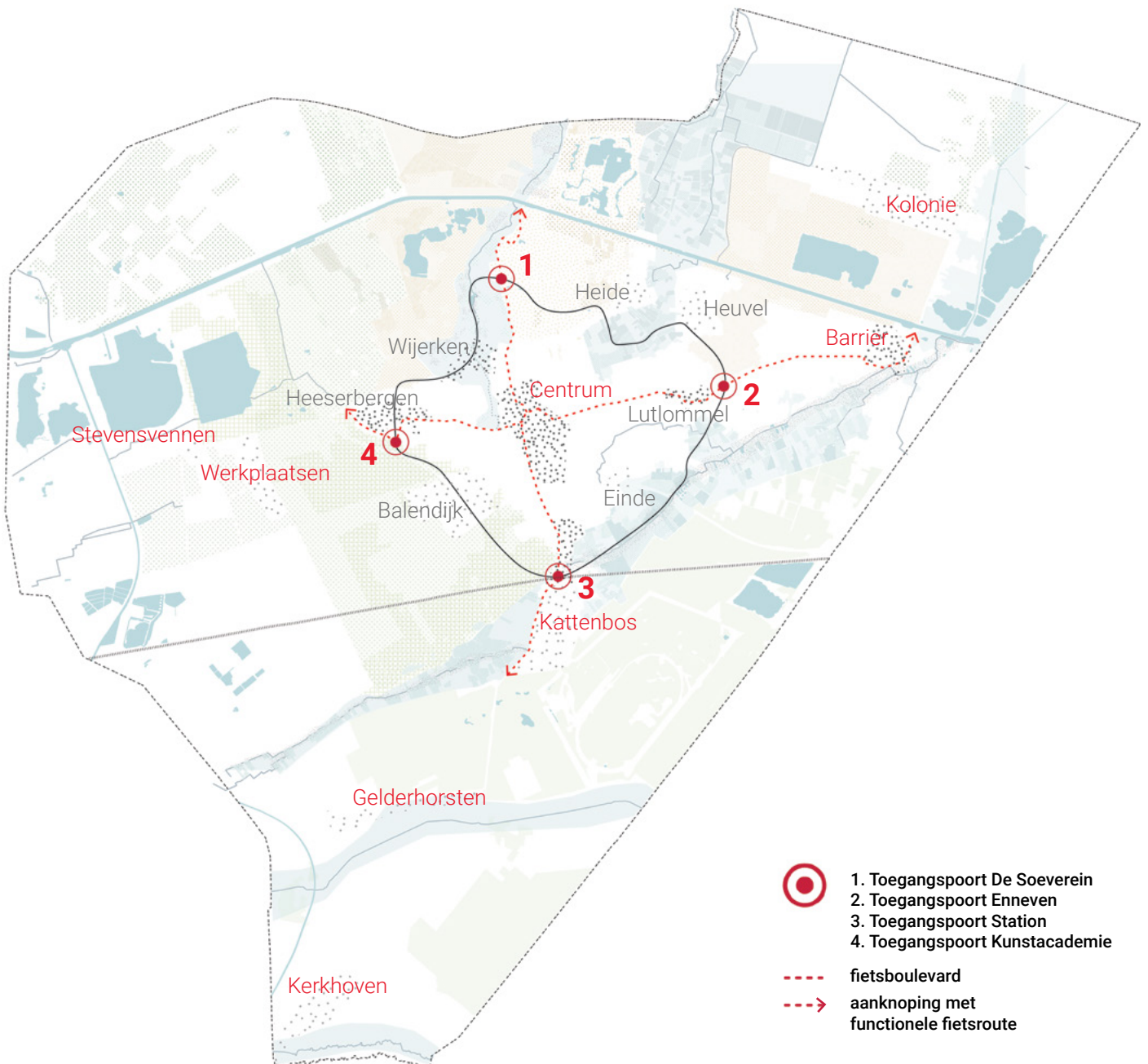
9. RAFELS

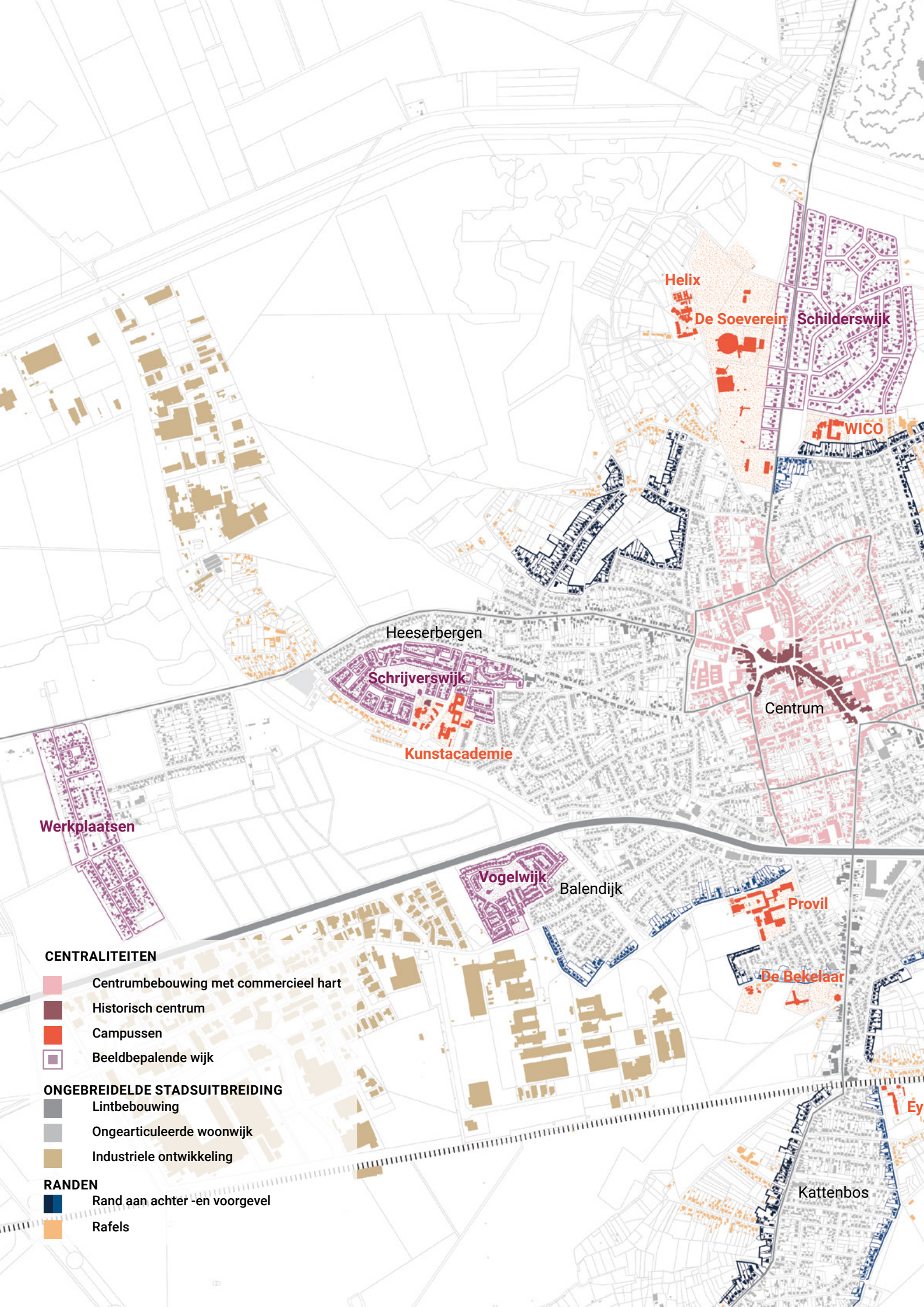

DE GROENE PARKENSTAD ALS SCHAKEL TUSSEN WIJKEN

Groene Parkenstad focust op de zone van groeiende stadsuitbreiding en volgt daarom het kader van infrastructurele assen die grenzen stellen aan deze uitbreiding. Daarbij is het traject van Groene Parkenstad zeker niet bedoeld als nieuwe grenslijn. De doorlopende lus moet functioneren als verbindende schakel tussen verschillende wijken en centraliteiten; niet alleen deze die rechtstreeks aan de route grenzen, maar ook naar de centraliteiten die buiten Groene Parkenstad liggen.

Vier toegangspoorten dienen als aanknopingspunt met het grotere stadsweefsel: ze hebben een onthaalfunctie voor de route, met ruimte voor ontmoeting, fietsparkeren en eventueel een landmark of artistiek gebaar die de eigenheid van Lommel onderstrepen. Aan deze poorten knoopt het traject van Groene Parkenstad aan met de hoofdroutes naar centraliteiten buiten de lus: enerzijds via de centrale fietsboulevards naar het centrumgebied, anderzijds via de aangeduide functionele fietsroutes naar de excentrische kernen van Barrier, Kolonie, Kattenbos, Kerkhoven, Stevensvennen, Gelderhorsten en Werkplaatsen.

CENTRALITEITEN

- Centrumbebouwing met commercieel hart
- Historisch centrum
- Campussen
- Beeldbepalende wijk

ONGEBREIDELDE STADSUITBREIDING

- Lintbebouwing
- Ongearticuleerde woonwijk
- Industriële ontwikkeling

RANDEN

- Rand aan achter -en voorgevel
- Rafels

Werkplaatsen

Heeserbergen

Schrijverswijk

Kunstacademie

Vogelwijk

Balendijk

Centrum

Provil

De Bekelaar

Kattenbos

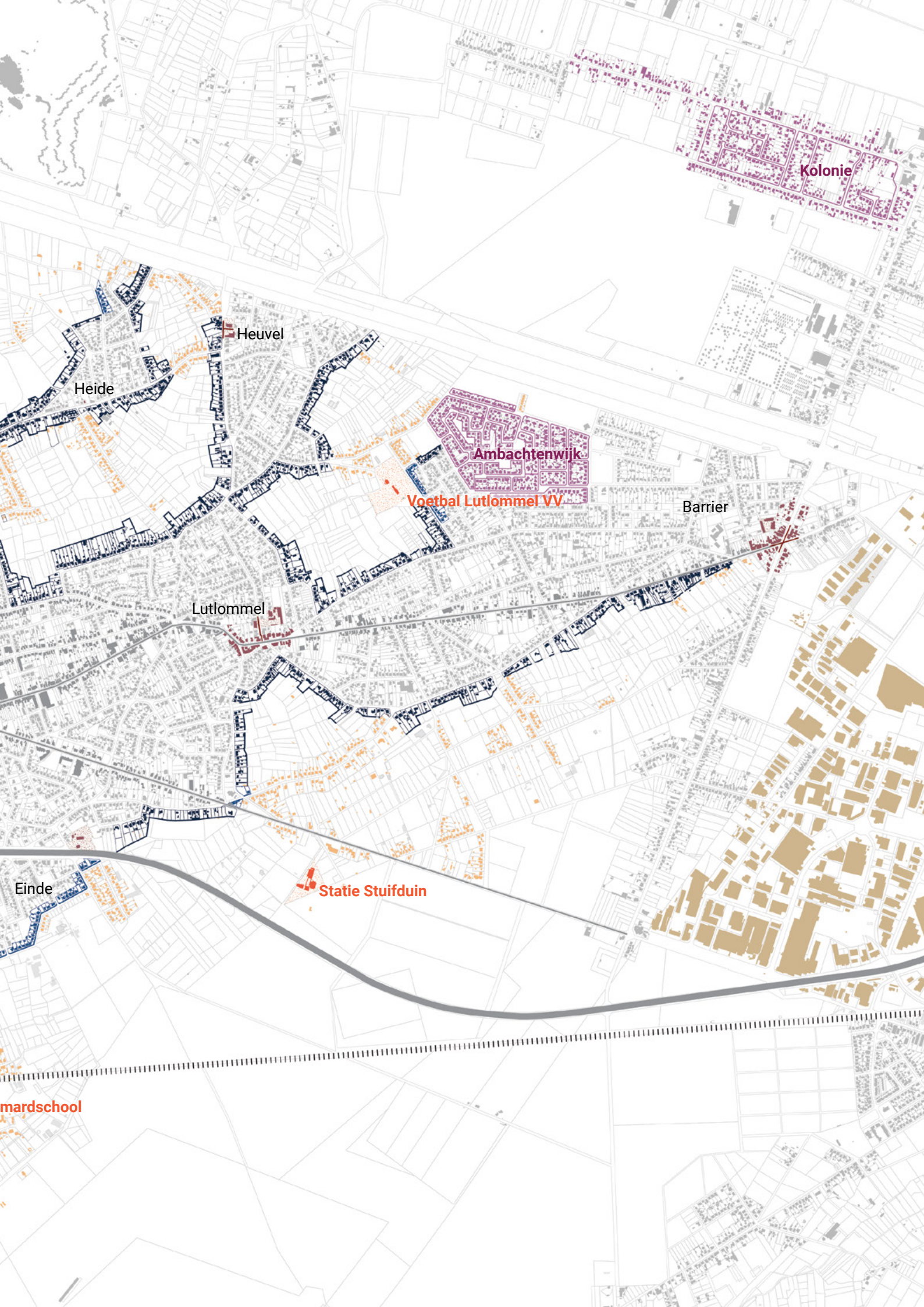
Helix

De Soeverein

Schilderswijk

WICO

Ey

Kolonie

Heuvel

Heide

Ambachtenwijk

Voetbal Lutlommel VV

Barrier

Lutlommel

Statie Stuifduin

Einde

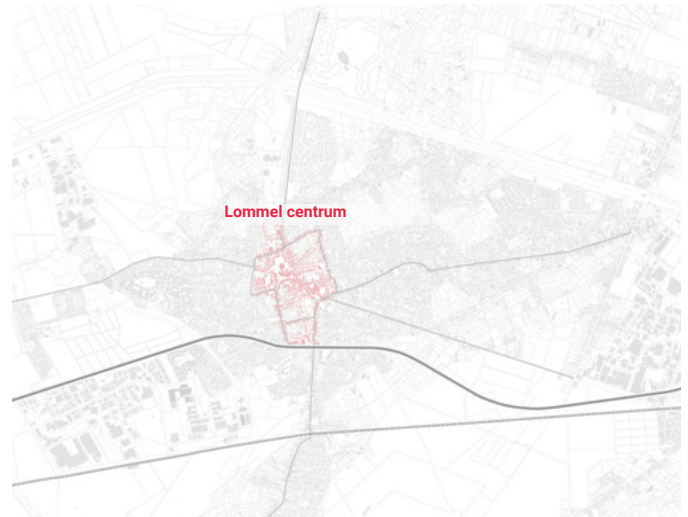
mardschool

1 STEDELIJK CENTRUM

«Het stedelijk hart van Lommel»

Het centrum is het kloppende hart van Lommel met een concentratie aan voorzieningen voor de omgeving.

In elk van de vier toegangspoorten van de Groene Parkenstad wordt aangeknoopt op de kruisende fietsboulevards die zacht verkeer vlot naar alle voorzieningen van het centrum leiden. Dit zullen belangrijke knooppunten worden in het netwerk van zachte verbindingen in Lommel.

2 HISTORISCH CENTRUM

«Historische gehuchten rondom Lommel»

Lommel kent een aantal historische gehuchten waar kerk en school centraal staan. Deze ontstonden vaak als landbouwgemeenschap gelinkt aan woeste gronden of vruchtbare valleien en bevatten nog patrimonium dat dit landbouwverleden levendig houdt, zoals Grote Hoef in Einde en Hoeve Spooren in Lutlommel. Kernen verder van het centrumgebied, zoals Barrier, zijn vaak recenter met een oorsprong gekoppeld aan de industriële ontwikkeling.

De historische centra zijn ontmoetingspunten binnen een omgeving die veelal bestaat uit ongearticuleerde sprawl. Ze vormen belangrijke momenten op de Groene Parkenstad en koppelen naar lokale bestemmingen en bedrijvigheid

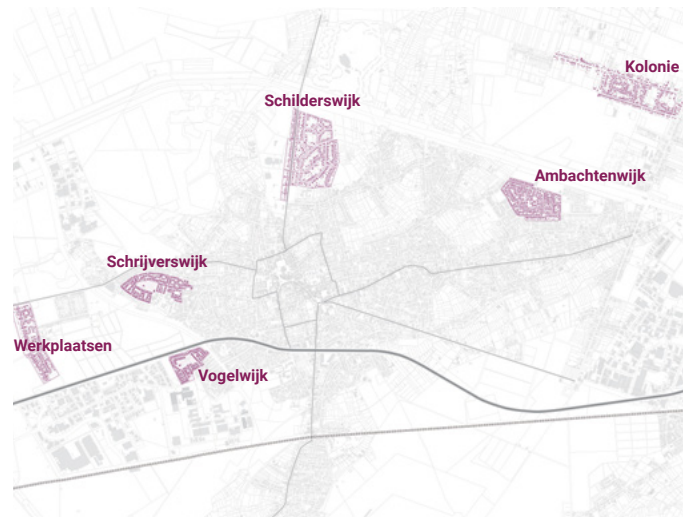

3 BEELDBEPALENDE WIJK

«Residentiële wijken met een coherente landschappelijke en bebouwde ruimte»

Kenmerkend voor Lommel zijn de beeldbepalende residentiële wijken in de omgeving. Ze kennen veelal een interessante architectuurtaal gecombineerd met een coherente kwalitatieve open ruimte.

De invulling van de Groene Parkenstad in deze omgevingen moet met respect zijn voor de bestaande landschappelijke coherentie en kan verder bijdragen aan de groene kwaliteit van deze woonwijken.

4 CAMPUS MODEL

«Specifieke voorzieningen in open landschappen»

Een aantal campussen met educatieve, recreatieve en zorg-functies bevinden zich op de rand van het Lommels centrumgebied. Het open model zorgt meestal voor een interessante relatie tussen de groene en de bebouwde ruimte.

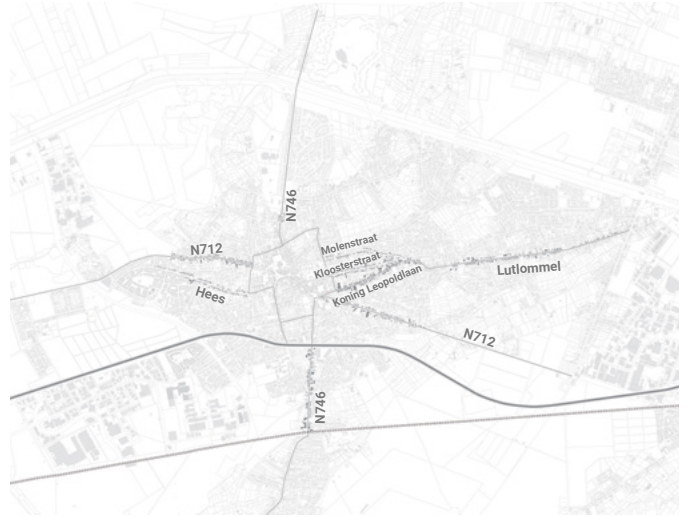
De Groene Parkenstad is een opportuniteit om de campussen, die vandaag veelal op de auto gericht zijn, beter te verbinden met de omliggende wijken. Het kan ook landschappelijke kwaliteit brengen in de open ruimte die soms een hoge verhardingsgraad heeft.

5 LINTBEBOUWING

«Lineaire ontwikkeling gelinkt aan hoofdinfrastructuren»

De belangrijkste radiale wegen zijn veelal motoren voor bebouwingssprawl. Ze zijn ook vaak collectoren voor bepaalde functies met hoogfrequente mobiliteitsvragen. Ze kunnen barrières vormen in de relatie tot het "achterland" en de landschapskamers. De uitdaging voor de Groene Parkenstad zal zijn om deze barrières op een kwalitatieve manier over te steken om zo verder in te zetten op een coherente verbinding tussen wijken en open ruimtes.

6 ONGEARTICULEERDE WOONWIJK

«Residentiële sprawl in lage densiteit»

Een dominante vorm van ontwikkeling in de omgeving van Lommel zijn de uitdeinende vrijstaande bebouwingen. Deze wijken van hoofdzakelijk residentieel karakter tonen weinig articulatie op de historische centra en aansluiting op de beeldbepalende wijken na.

Het traject van de Groene Parkenstad is een opportuniteit om karakter te geven op strategische plaatsen binnen deze wijken. De Groene Parkenstad kan eveneens een motor zijn om op bepaalde strategische plaatsen en in functie van de open ruimte de ongebreidelde verstedelijking tegen te gaan.

7 INDUSTRIËLE ONTWIKKELING

«Grootschalige industriële ontwikkelingen»

Grootschalige bedrijvigheid vindt zijn plaats op excentrisch gelegen ontwikkelingen die sterk het landschap mineraliseren. De raakvlakken bij de wijk Balendijk en het boslandschap van Meysterbergen zijn aandachtspunten.

Ook hier zal de Groene Parkenstad een opportuniteit zijn om de grens tussen bebouwing en open landschap te gaan articuleren.

8 RANDEN

«Grens tussen bebouwd weefsel en landschap»

De twee randmorfologieën zijn als raakvlak met de open ruimte belangrijke aandachtspunten binnen Groene Parkenstad.

De randen definiëren de grenzen tussen de landschapskamers en grote landschapsstructuren enerzijds en de ongebreidelde stadsgroei anderzijds. Deze zijn min of meer gearticuleerd, soms poreus, soms volledig dichtgebouwd. De verdere verstedelijking is een risico voor de open ruimte en de duidelijkheid van de grens tussen landschap en bebouwde ruimte.

Binnen de Groene Parkenstad beschouwen we deze morfologie als definitieve afboordingen van het bebouwd weefsel. De doelstelling is om stadsgroei niet verder te laten opschuiven in de landschapskamers; het is te verhinderen dat randen steeds weer opgeslokt worden door een uitdeinend stadswefsel. Groene Parkenstad kan een motor zijn om randen te gaan articuleren. Deze bebouwde linten zijn te versterken, net poreus te houden, of meer poreus te maken, in functie van de gewenste zichtbaarheid en toegankelijkheid van de open ruimte.

9 RAFELS

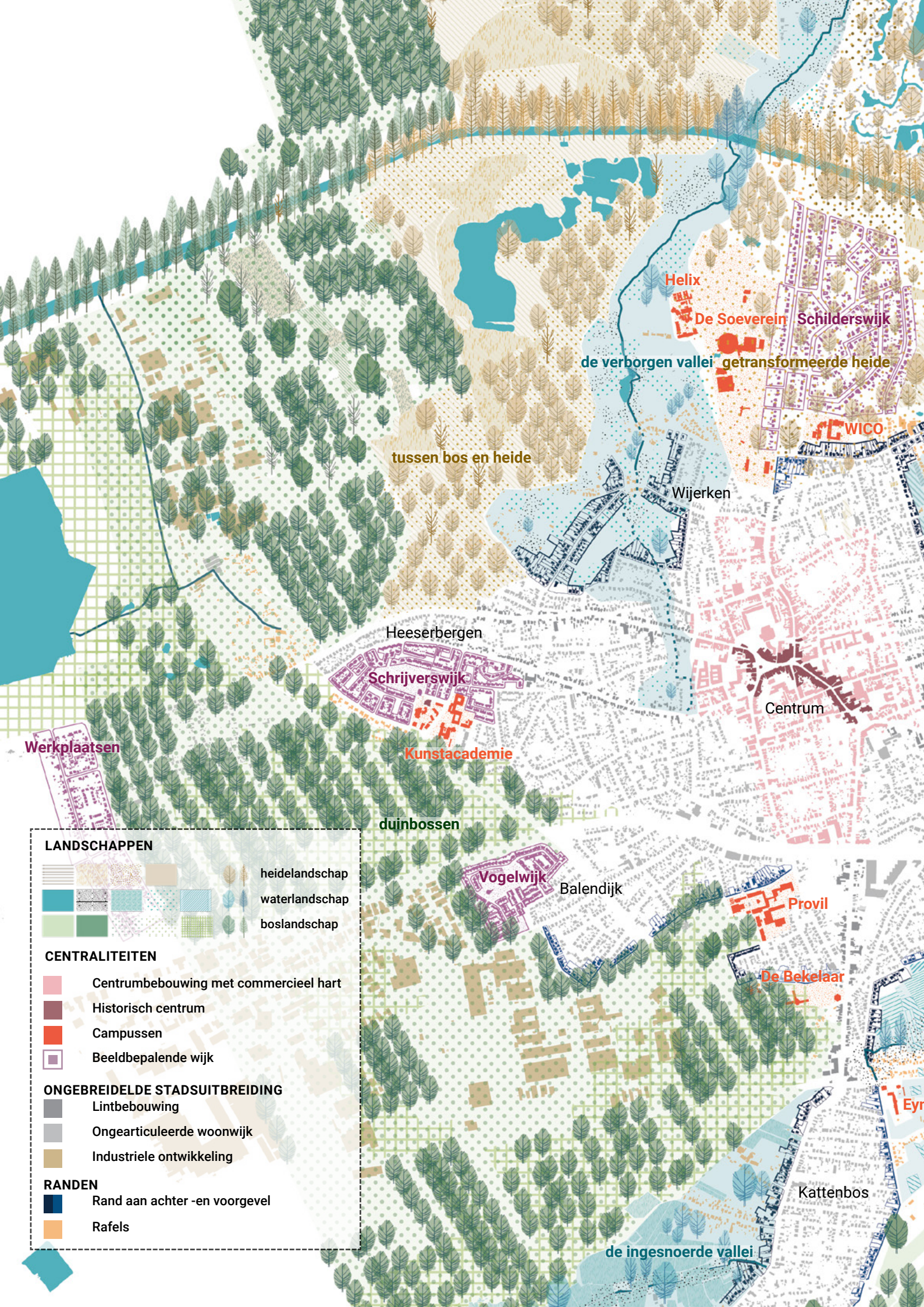
«Losgeraakte draad van een weefsel»

De randen van het bebouwd weefsel dreigen te vertroebelen door rafels die op weinig kwalitatieve manier vermengen tussen bebouwde ruimte en open ruimte. Bebouwing komt zo steeds dieper 'in' landschapskamers te staan. Dit proces van ongebreidelde stadsuitbreiding gebeurt niet overal gelijkmatig. Sommige zones, zoals rond Driehoek en Wijerkeren, kennen momenteel snelgroeiende ontwikkeling. Dit beperkt met rasse schreden de beleefbaarheid van het landschap en de opportuniteiten voor landschappelijke verbindingen in Groene Parkenstad.

Deze vertroebelingen tussen bebouwde ruimte en landschappelijke open ruimte zijn te vermijden om de beleefbaarheid en de kwaliteit van de open ruimte te bewaren.

De Groene Parkenstad kan ook hier weer een motor zijn om op strategische plaatsen de verstedelijking duidelijk te begrenzen.

LANDSCHAPPEN

- heidelandschap
- waterlandschap
- boslandschap

CENTRALITEITEN

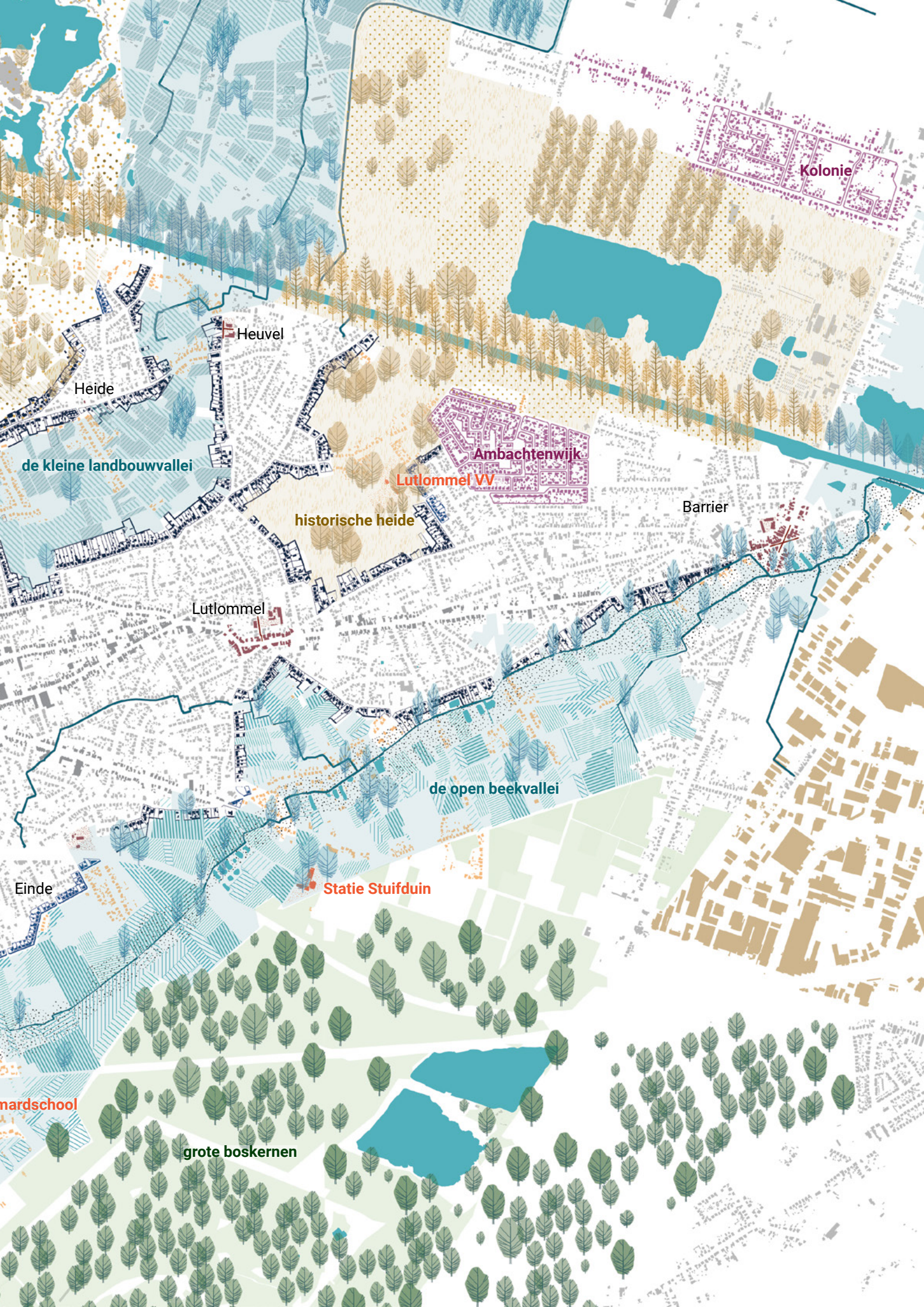
- Centrumbebouwing met commercieel hart
- Historisch centrum
- Campussen
- Beeldbepalende wijk

ONGEBREIDELDE STADSUITBREIDING

- Lintbebouwing
- Ongearculeerde woonwijk
- Industriële ontwikkeling

RANDEN

- Rand aan achter -en voorgevel
- Rafels

Kolonie

Heuvel

Heide

de kleine landbouwwallei

Ambachtenwijk

Lutlommel VV

historische heide

Barrier

Lutlommel

de open beekvallei

Einde

Statie Stuifduin

nardschool

grote boskernen

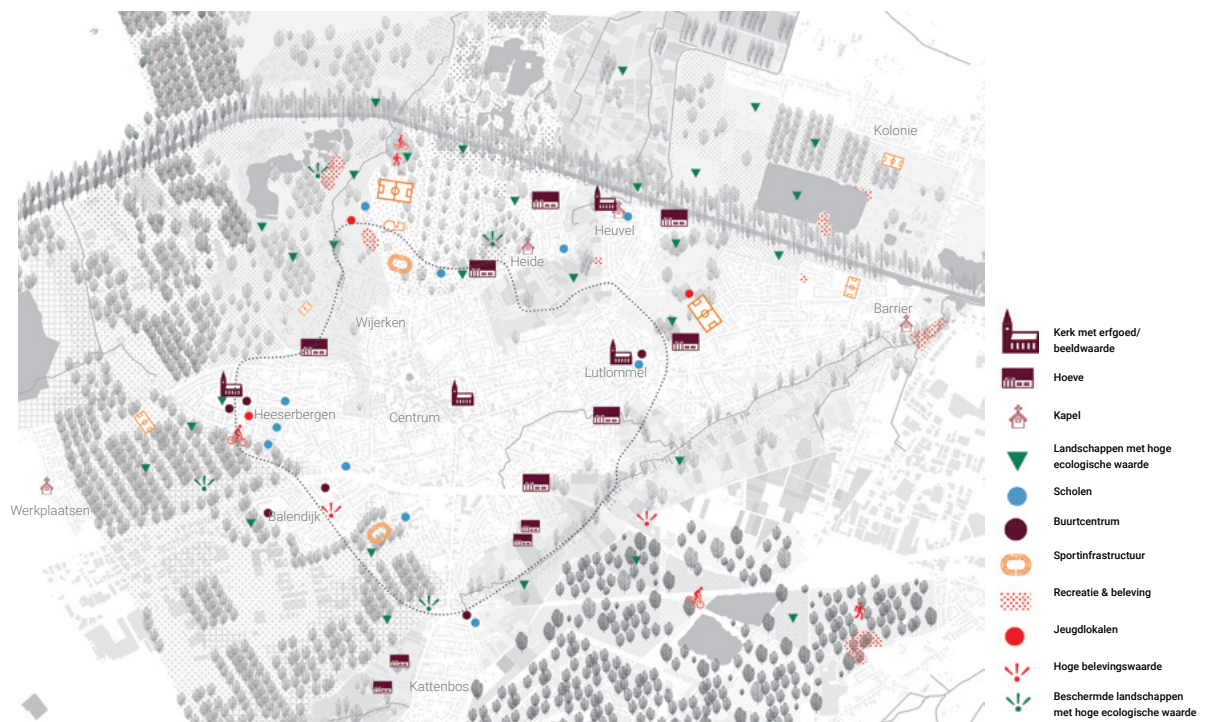

3 DE GROENE PARKENSTAD ALS BELEVINGSTRAJECT

EEN PAD IN RELATIE TOT ZIJN OMGEVING

Om de landschappen en centraliteiten van Groene Parkenstad vlot toegankelijk en beleefbaar te maken, wordt voorgesteld een lus te creëren die als route voor zacht verkeer de verschillende delen van Groene Parkenstad aan elkaar rijgt. Deze lus loopt rondom rond het centrumgebied van Lommel en dient daarmee een dubbele functionele en recreatieve opzet. Het traject van Groene Parkenstad zal toelaten een quasi ononderbroken route met landschappelijke beleving te volgen als fietser of wandelaar. Ze ontsluit een diversiteit aan landschappen en bezienswaardige plekken als recreatieve route. Onderstaande kaart geeft een selectie weer van de belangrijkste elementen die geïdentificeerd konden worden in functie van Groene Parkenstad.

Daarnaast biedt de lus een functioneel alternatief voor de radiale ontsluiting vanuit het centrumgebied voor zacht verkeer. Het meest directe traject tussen aanliggende centraliteiten wordt op aantrekkelijke en veilige manier ontsloten voor fietsers, terwijl gemotoriseerd verkeer de radiale routestructuur van het mobiliteitsplan (in opmaak) dient te volgen. Zo wordt het voor buurtbewoners interessanter en even snel om al wandelend of fietsend korte verplaatsingen te maken naar bestemmingen in aanpalende centraliteiten dan hiervoor in de auto te stappen.

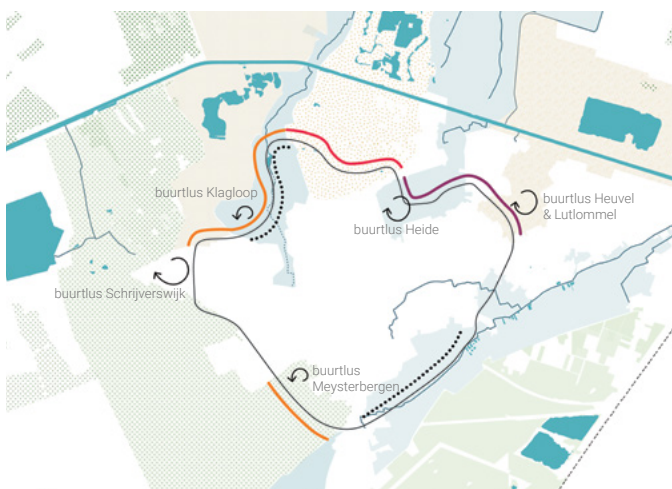
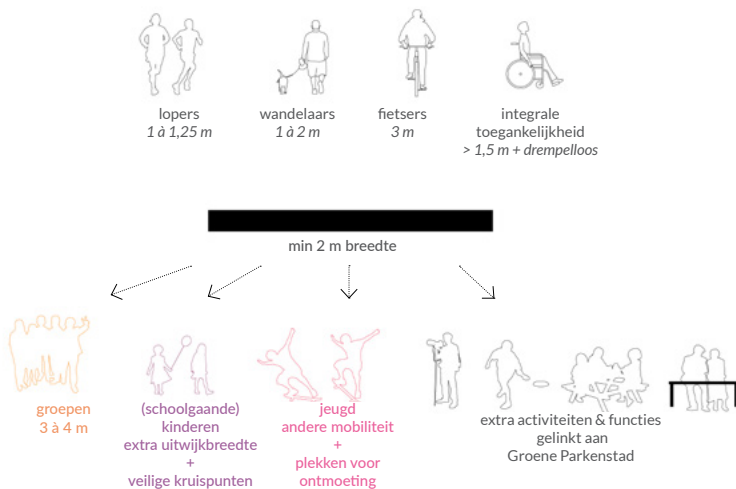

Illustratieve kaart van mogelijke bestemmingen en bezienswaardigheden in de omgeving van de Groene Parkenstad.

EEN ROUTE VOOR IEDEREEN

Groene Parkenstad verbindt zeer verschillende omgevingen, waarbij andere gebruikers te verwachten zijn over verschillende sequenties van het traject. De inrichting van het pad wordt afgestemd op de noden van deze verschillende gebruikers. Algemeen wordt gestreefd naar een zeer toegankelijke inrichting, die ook rekening houdt met integrale toegankelijkheid. In gebieden waar lokale routes door het landschap drukgebruikt kunnen worden, voor de hond uitlaten, sporten of een ommetje in de buurt, knoopt het doorlopende Groene Parkenstad-traject aan op een buurtlus.

Naargelang de specifieke context en gebruik zal het pad smaller of breder uitgevoerd worden, bestaande routes integreren en verschillende afwerkingen kennen. Functionele mobiliteit wordt daarbij afgewogen tegen een natuurlijke inrichting die de landschapsbeleving versterkt. Zo weegt met name voor de valleigebieden en kleinere natuurgebieden de landschappelijke impact van een kleinere route met permeabele en eventuele overstroombare afwerking sterk door op grotere padbreedtes met verharde afwerkingen voor gebruik door snel fietsverkeer.

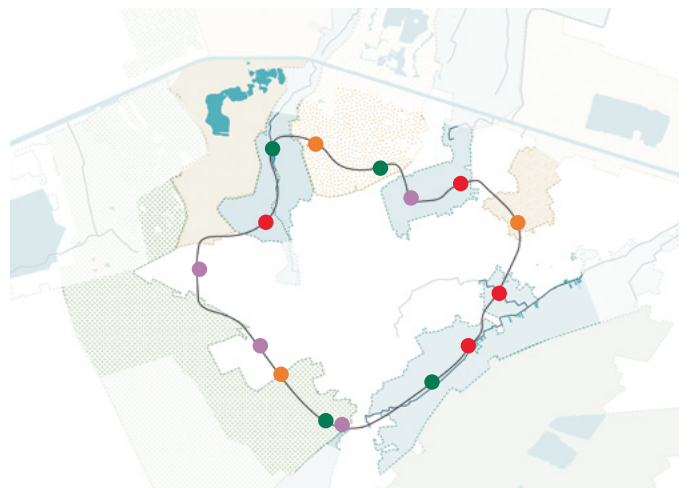

MEER DAN EEN ROUTE: PLEKKEN LANGS HET TRAJECT

Op enkele punten zal er een strategische verbreding van het pad uitgezet worden, om zo een rustpunt of observatieplek te kunnen inrichten. Deze plekken zijn bedoeld als kleinschalige elementen in het landschap die het karakter van de landschapskamer onderstrepen door de bezoeker op een specifieke manier de open ruimte van Groene Parkenstad te laten beleven.

De plekken zorgen voor diverse ervaringen langsheen de lus van Groene Parkenstad. Ze bieden een recreatief programma, maar telkens verweven met het landschap. Zo zullen de plekken maximaal gebruik maken van het landschap zelf als kader. Er worden vier verschillende types plekken voorzien, die een ander programma en/of doelgroep kennen: rustplekken, observatieplekken, actieplekken en ontmoetingsplekken.

Onderstaande kaart suggereert waar op basis van een eerste analyse deze verschillende types van plekken kunnen worden ingericht om zo op een regelmatig ritme het pad programmatorisch op te laden. Dit moet uiteraard verder worden geconcretiseerd in functie van opportuniteiten in het natraject dat volgt op deze studie.

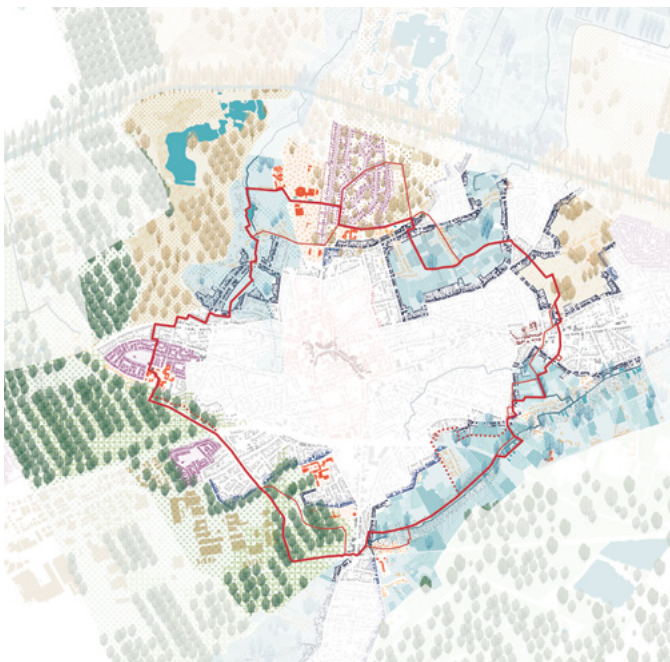

VOORKEURSTRAJECT EN ALTERNATIEVE ROUTES

De eerdere studie van BUUR uit 2023 stippelde een verbindende route uit doorheen verschillende openruimte-kamers in de Groene Parkenstad. Herevaluatie van deze route toont dat een aantal opportuniteiten voor doorsteken niet langer bestaan. Op andere plekken wordt het voorgestelde tracé minder strategisch/moeilijk realiseerbaar geacht. Gebaseerd op het landschappelijk gerichte diepteonderzoek en op punt gestelde ambities, verfijnen we de route naar een aangepast en meer concreet traject dat een opeenvolging van centraliteiten en landschapskamers aan elkaar rijgt.

We houden daarbij rekening met mogelijke veranderingen doorheen de tijd. Als recreatieve route door niet te bebouwen ruimte kan voor het traject van Groene Parkenstad (kortweg GPS) minder op alternatieve densificatie en win-win ontwikkelingsafspraken met privé-eigenaren gesteund worden dan voor de realisatie van de Groene Wandeling doorheen het centrumgebied. Inspelen op kansen tot verwerving van strategische percelen zal een belangrijke strategie zijn om continuïteit van het traject te kunnen realiseren. Rekening houdend met het vluchtige karakter van sommige opportuniteiten worden er daarom in een aantal delen twee route-opties voorzien. Voor doorsteken waar lange realisatietrajecten verwacht worden, zoals een nieuw oversteekpunt over de Ringlaan, wordt voor de korte termijn een makkelijker realiseerbaar tracé voorgesteld.

- voorkeursroute Groene Parkenstad
- - - alternatieve route Groene Parkenstad
- korte termijn aangepaste route Groene Parkenstad

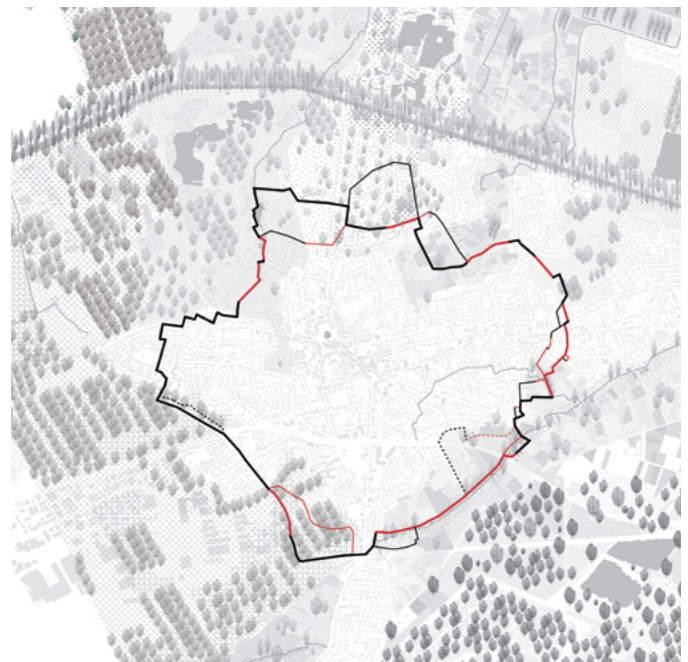

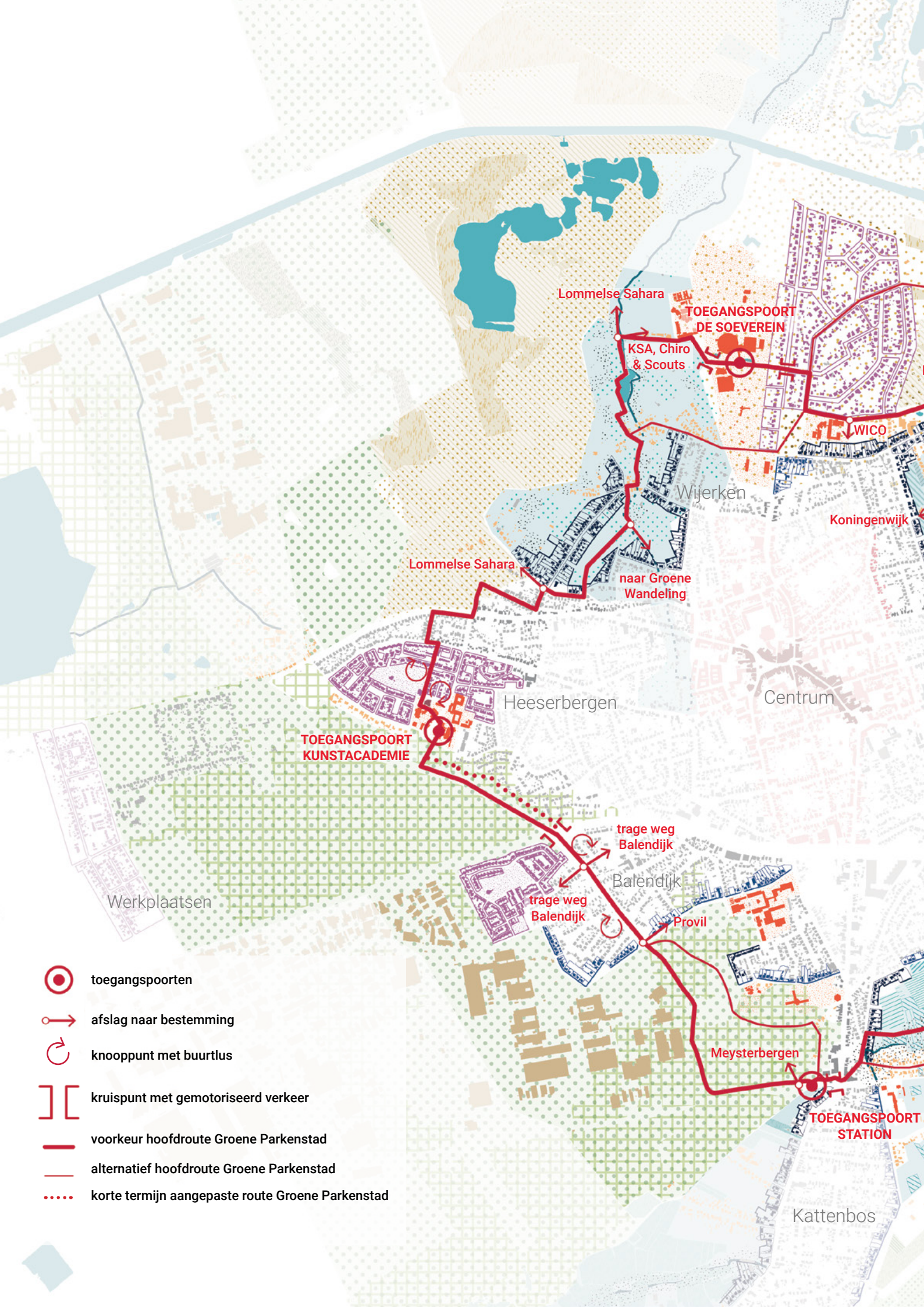
VERDERBOUWEN OP EN VERSTERKEN VAN BESTAANDE ZACHTE NETWERKEN

De volledige lus rondom het centrumgebied geeft een 17 km lange route doorheen de verschillende landschappen en kernen van Lommel. De figuur van de Groene Parkenstad maakt daarbij zoveel mogelijk gebruik van bestaande paden. Met de aanleg van ca. 5,2 km nieuw pad (voorkeurstraject, korte termijn) zijn deze bestaande paden te verbinden tot een doorlopend traject. Daarbij is de route geen geïsoleerd traject: er wordt ingezet op maximale verknoping met zachte netwerken en connecties met buurtbestemmingen en bezienswaardigheden die een rijke beleving van de gehele projectzone van Groene Parkenstad en de omliggende buurten mogelijk maken. Er werd gezocht naar synergie met het fiets- en wandelknooppuntennetwerk, en het traject is afgestemd op de mobiliteitskamers, het functionele fietsnetwerk, de fietsboulevards en de nabijheid van bushaltes en Hoppin-punten. Deze kaartlagen (versie 2024), die dienden als onderlegger voor het uitstippelen van de route zijn terug te vinden in de annex van dit rapport.

Bestaande paden kunnen gericht worden opgewaardeerd als deel van de Groene Parkenstad. In sommige zones volstaat een aangepast beheer van de beplantingszones rond het pad om de landschappelijke beleving te versterken. Op andere paden kan op termijn een heraanleg beleving en gebruik voor zacht verkeer verbeteren; een aantal paden kunnen worden verbreed voor veiliger gebruik of zeer lokaal verbredingen krijgen als plekken die het landschap laten beleven. Doorsteken langs en overheen straten kunnen met een aangepaste inrichting duidelijk het groene karakter en prioritering van zacht verkeer naar voren brengen.

- bestaande paden en wegen
- missing links
- - - bestaande paden en wegen korte termijn
- - - missing links korte termijn

- toegangspoorten
- afslag naar bestemming
- knooppunt met buurtlus
- kruispunt met gemotoriseerd verkeer
- voorkeur hoofdroute Groene Parkenstad
- alternatief hoofdroute Groene Parkenstad
- korte termijn aangepaste route Groene Parkenstad

Lommelse Sahara

TOEGANGSPOORT DE SOEVEREIN

KSA, Chiro & Scouts

WICO

Wijerken

Koningswijk

Lommelse Sahara

naar Groene Wandeling

Heeserbergen

Centrum

TOEGANGSPOORT KUNSTACADEMIE

Werkplaatsen

trage weg Balendijk

trage weg Balendijk

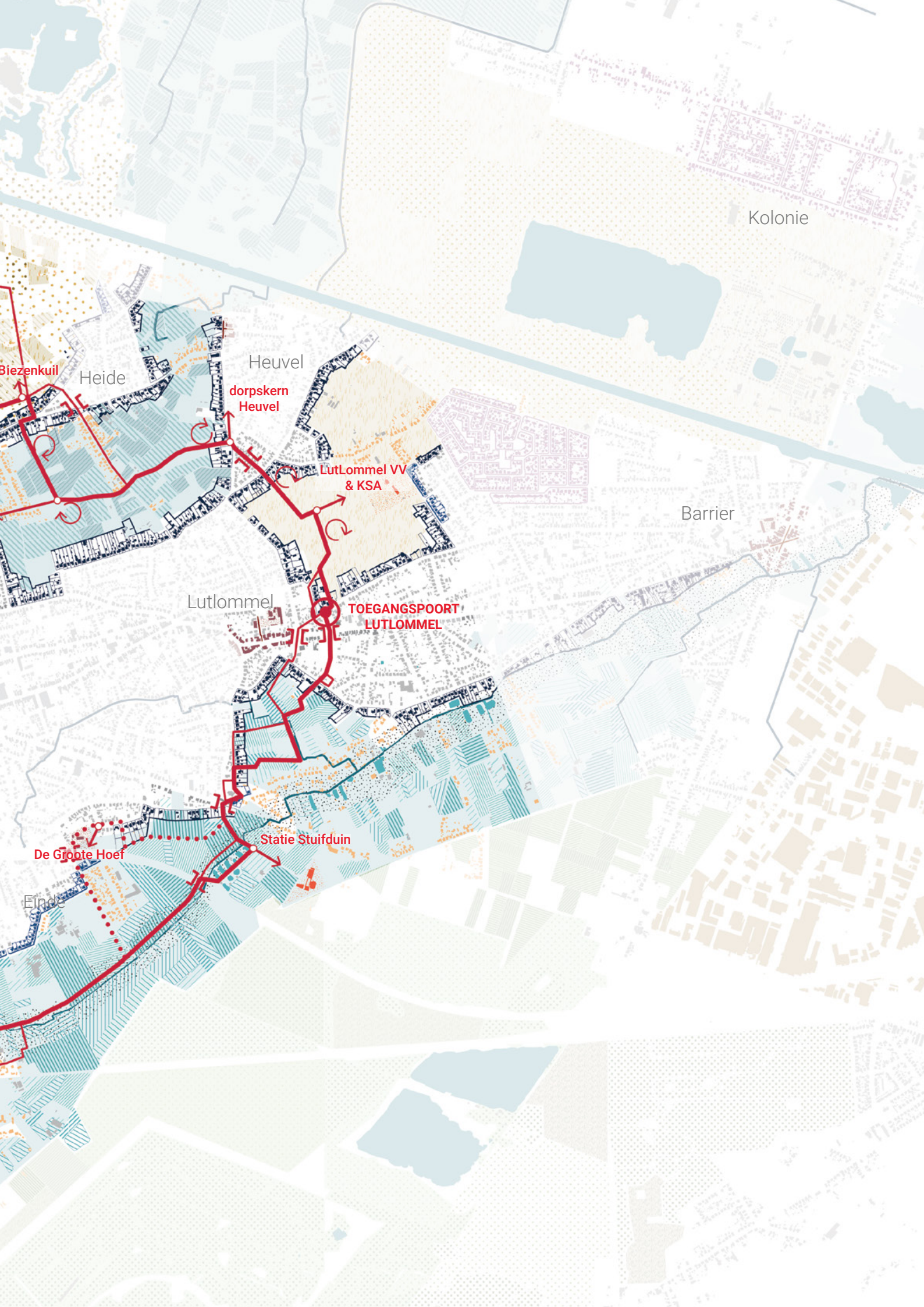
Balendijk

Provil

Meysterbergen

TOEGANGSPOORT STATION

Kattenbos

Kolonie

Biezenkuil

Heide

Heuvel

dorpskern
Heuvel

LutLommel VV
& KSA

Barrier

Lutlommel

**TOEGANGSPOORT
LUTLOMMEEL**

De Gijpote Hoef

Statie Stuifduin

Einde

EEN CONTINU PAD: EENDUIDIGE VORMENTAAL

Om binnen de diversiteit aan padenstructuren, landschappen en centraliteiten een continuïteit te garanderen, wordt voorgesteld een herkenbare en eenduidige vormtaal te hanteren doorheen de hele Groene Parkenstad. Door meubilair, informatieborden, spelprykkels,... binnen deze vormtaal uit te werken en knooppunten op een consistente manier in te richten, verhoogt de herkenbaarheid bij bezoekers en krijgt Groene Parkenstad een eigen identiteit. Deze identiteit kan verder uitgedragen worden in centraliteiten die deel uitmaken van de Groene Parkenstad.

Bij de ontwikkeling van deze vormtaal is het van belang dat deze past bij de stijl van de Groene Wandeling, maar het landschappelijke en meer landelijke karakter van de Groene Parkenstad in rekening neemt. Er kan bijvoorbeeld uitsluitend met hout worden gewerkt, met eenvoudige accenten in eigen kleur of metalen toevoegingen.

vormtaal Groene Parkenstad krijgt eigen herkenbaar karakter als recreatieve route in het landschap, maar dient aan te sluiten bij huisstijl Groene Wandeling

toegangspoor Groene Parkenstad
onthaalfunctie: luifel of landmark, fietsparkeerplaats, wegwijzer GPS, routekaart fietsnet, picknicktafel of 2 zitbanken

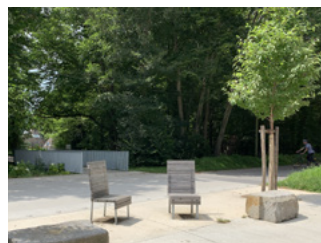
afslag naar bestemming
wegwijzer GPS, infobord

knooppunt buurtlus
wegwijzer GPS, zitbank, vuilbak met afvalpunt voor hondenuitwerpselen

kruispunt met gemotoriseerd verkeer
wegwijzer GPS, verlichting, veilige oversteekplaats:
zebrapad, wegverhoging/gestuurd verkeerslicht/verlaging maximumsnelheid/..

*eenzelfde materialiteit en vormtaal in meubilair en signalisatie zorgt voor herkenbaarheid
Rennes Vilaine Aval - Agence Ter*

OVERGANG TUSSEN LANDSCHAPPEN: DOORHEEN DE RANDEN

Om de landschappelijke kwaliteiten in de Groene Parkenstad te versterken, wordt een basisprofiel met aanzienlijke totale breedte gehanteerd. Op cruciale doorsteken, overgangen tussen bebouwde condities en landschappen, is deze breedte moeilijk continu te garanderen. In smallere doorsteken wordt prioriteit gegeven aan goede zichtbaarheid voor kruisend verkeer en herkenbaarheid van het Groene Parkenstad-traject. Een minimum van 3 meter voor het tracé van de route is nog steeds aangewezen.

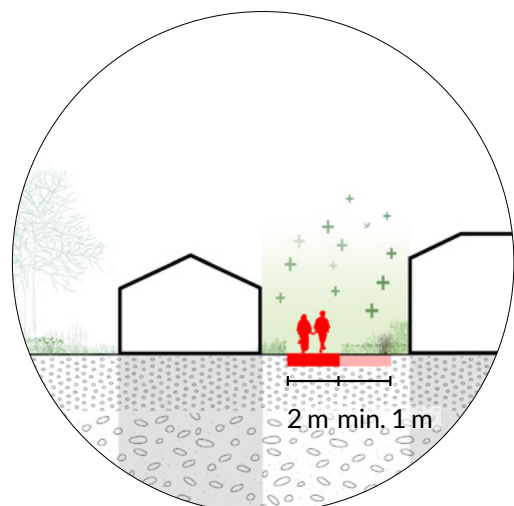
Gevelgroen, kleine plantzones en perspectieven op dieperliggend landschap kunnen bijdragen om het groene karakter van de route ook op deze punten in de verf zetten. Signalisatie in de herkenbare vormtaal kunnen daarbij helpen de route continu voelbaar te houden en van verderop in straten en bebouwd weefsel zichtbaar te maken.

Kanaal, Wijnegem - & bogdan

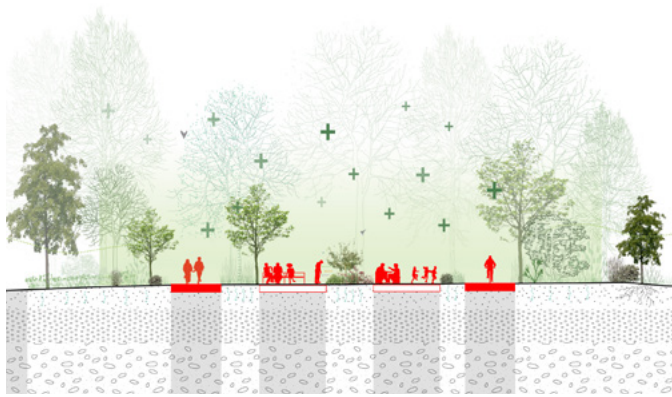
Bertram Knudsens Vej - LYTT

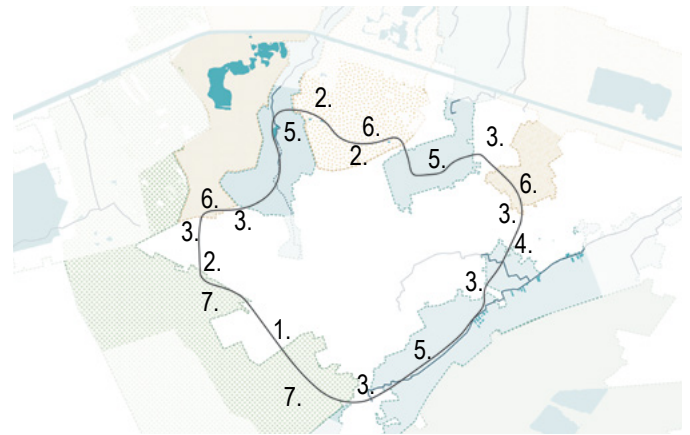
STREVEN NAAR COHERENTIE: INRICHTINGSPRINCIPES VOOR DE VERSCHILLENDE GEZICHTEN VAN GROENE PARKENSTAD

Het pad van Groene Parkenstad is aangepast naargelang de specifieke context, maar er wordt gestreefd naar coherentie doorheen de verschillende delen van de route. De sequenties doorheen opeenvolgende landschappen en sferen zijn verschillende gezichten van eenzelfde traject. De typesneden hierna vormen een leidraad en worden telkens specifiek per zone ingevuld. Dit vertaalt zich naar de aanleg van het pad, aanpalende beplantingszones en het ruimere landschap waarin de route zich bevindt.

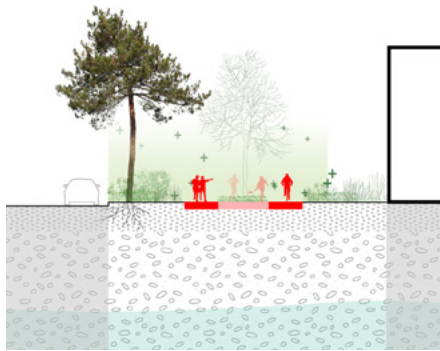
UITZONDERLIJKE INFRASTRUCTUUR

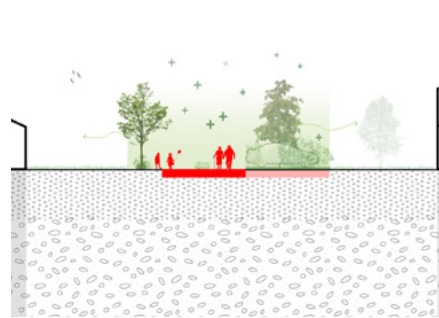
1. DE DODE RINGWEG

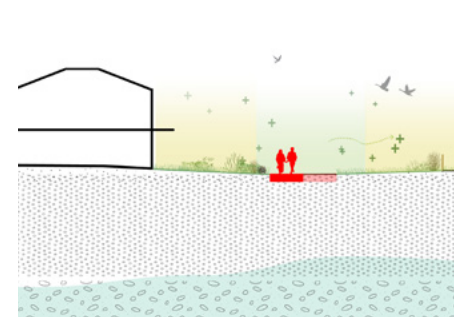
BEBOUWDE RUIMTES

2. CAMPUSLANDSCHAP

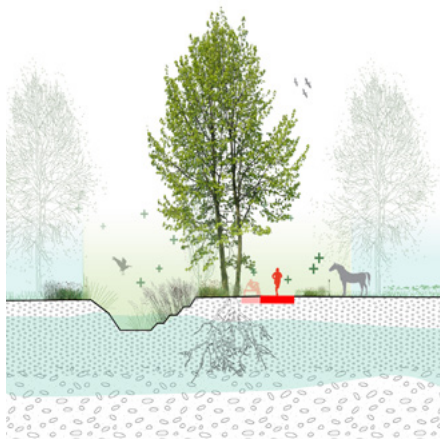

3. DOORHEEN DE STRAAT

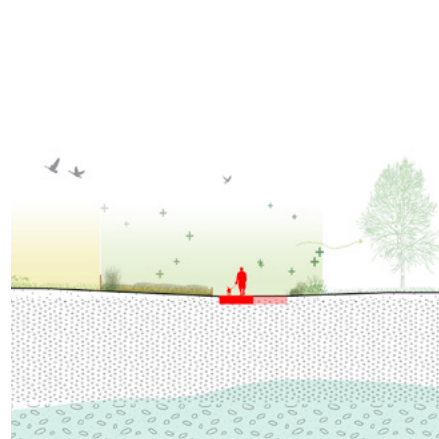

4. DOORHEEN DE COLLECTIEVE WOONONTWIKKELING

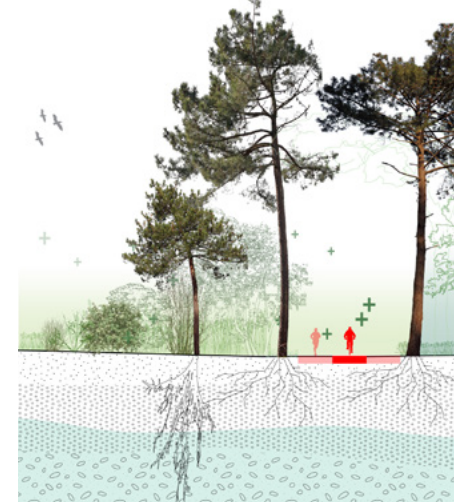
IDENTITAIRE LANDSCHAPPEN

5. WATERLANDSCHAP

6. HEIDELANDSCHAP

7. BOSLANDSCHAP

1 DE DODE RINGLAAN: HERACTIVEREN VAN BESTAANDE INFRASTRUCTUUR

Het nooit in gebruik genomen stuk Ringlaan vanaf de N71 tot de Duinenstraat vormt vandaag een opmerkelijk landschap dat nu voornamelijk gezien wordt als verloren ruimte die als een barrière doorheen de wijk Balendijk snijdt. Deze verlaten infrastructuur biedt echter uitzonderlijk potentieel binnen de Groene Parkenstad: een kant-en-klare verharde verbinding ligt beschikbaar voor fietsers en wandelaars om gescheiden van autoverkeer door te kunnen steken van Heeserbergen, Vreysoring en Balendijk tot Meysterbergen en verder naar het station. Dit biedt een interessant startpunt voor de concrete aanleg van de Groene Parkenstad-route. Hiervoor zullen allereerst gesprekken met Agentschap Wegen en Verkeer nodig zijn om het statuut als gewestweg van dit tracé te adresseren.

De breedte van de weg laat toe om de infrastructuur-as niet enkel als pad in te richten, maar ook te activeren als ontmoetingsruimte voor bewoners. In plaats van barrière, kan de open ruimte een geheel eigen hart worden voor Balendijk. Door een tijdelijke inrichting zou in een participatief traject samen met buurtbewoners kunnen worden bepaald hoe deze publieke ruimte in te richten op maat van de wijk. Daarbij zijn aansluitingen naar beide zijden van de wijk een aandachtspunt.

De beplante randen van deze ongebruikte infrastructuur kregen ondertussen kans om relatief ongestoord dicht te groeien, wat een eigen groen karakter geeft dat met een nieuwe inrichting verder kan worden ontwikkeld. Deze rand kan gericht verder worden uitgebreid op bepaalde zones als lineair bos en groenbuffer naar aanpalende straten en tuinen, en op andere plekken strategisch worden geopend om aan te sluiten op het wijkweefsel. Daarbij zal het belangrijk zijn een strategie te formuleren voor de vele cul-de-sacs die nu doodlopen op de dode Ringlaan en vaak als (informele) parkeerruimte worden gebruikt.

ontharden naar bosrijke robuuste parkaanleg
The Crack, Brussel - Alive Architecture & Taktyk

speels uitsparen asfalt voor zonering en spel
Texture, Kortrijk - Studio Basta & Wagon Landscaping

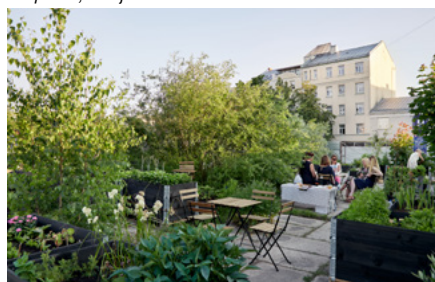
ruimte voor ontmoeten met de buurt
Vaartkomplein, Leuven - Onkruid & Woti

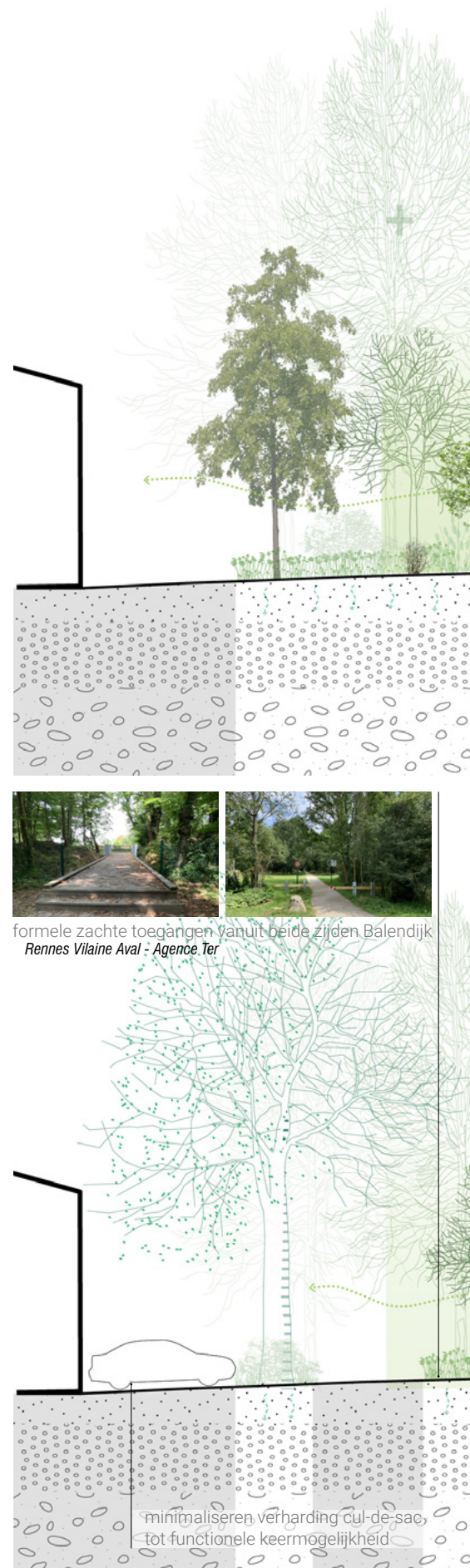
buffer als toegankelijk lineair bos voor de wijk
Wildwood Plaza, Uster - Robin Winogrand

asfaltvlakte als vrije ruimte voor sport en spel
Tempelhof, Berlijn

zonering van verblijfplekken met beplanting
Gardens of Sporta pils, Riga - buurtinitiatief Sporta pils darzi

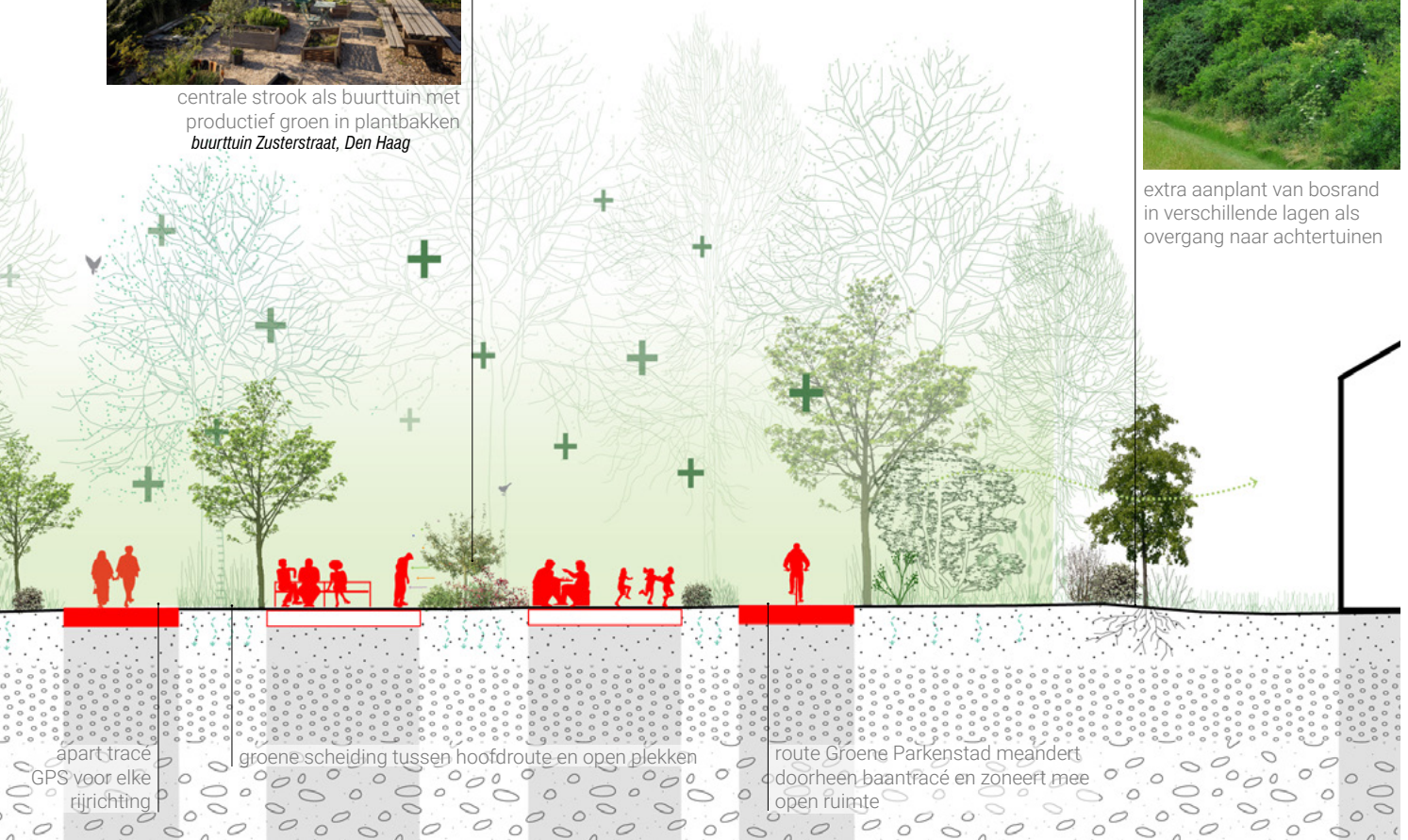

centrale strook als buurttuin met productief groen in plantbakken
buurttuin Zusterstraat, Den Haag

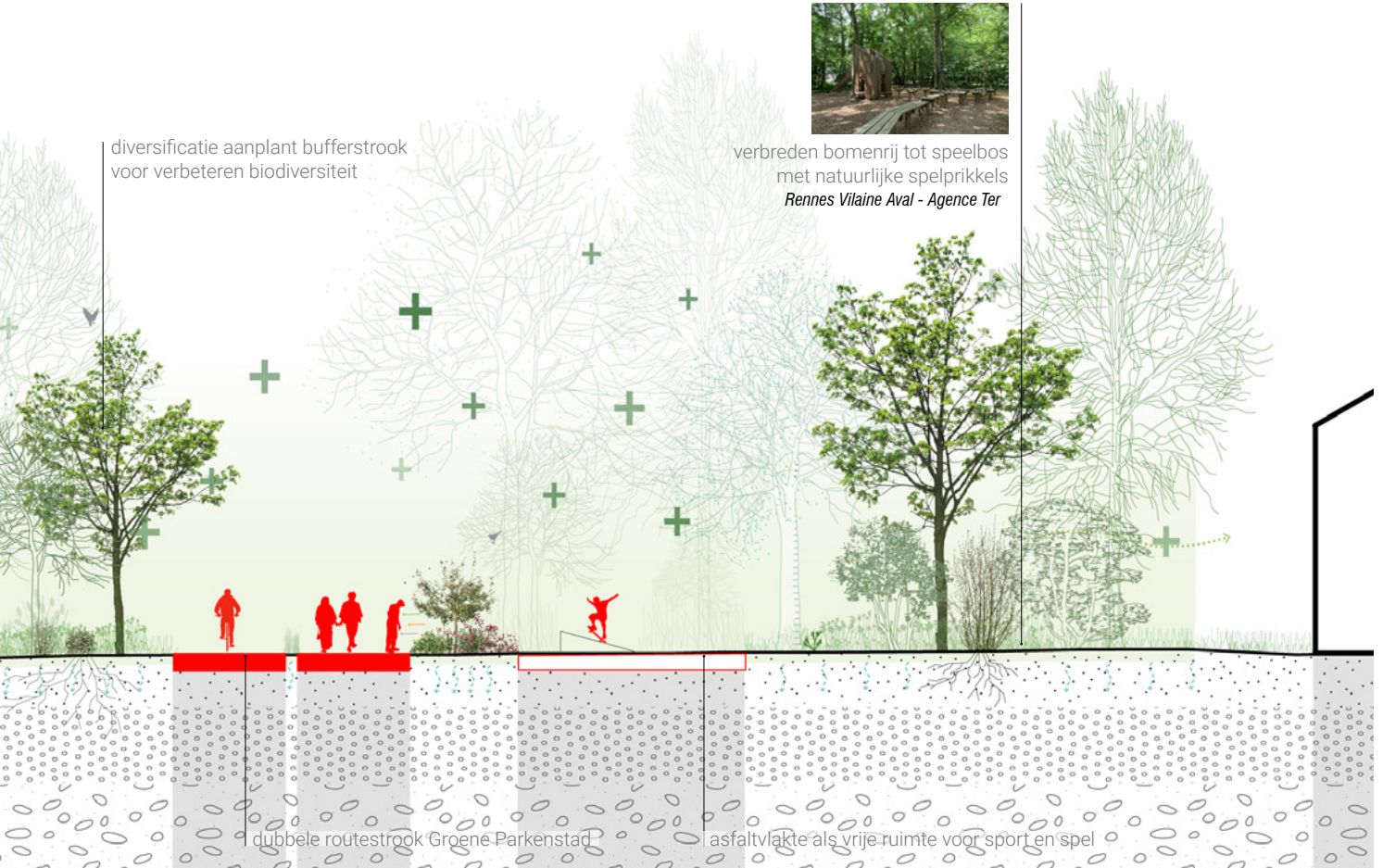

extra aanplant van bosrand in verschillende lagen als overgang naar achtertuinen

verbreden bomenrij tot speelbos met natuurlijke spelprykkels
Rennes Vilaine Aval - Agence Ter

diversificatie aanplant bufferstrook voor verbeteren biodiversiteit

2 CAMPUSLANDSCHAP

De campussen in de Groene Parkenstad zoals WICO, Helix, Provil, de Kunstacademie, De Bekelaar, maar ook de sportcampus van De Soeverein, hebben over het algemeen een groot aandeel open ruimte. Deze ruimte is echter vaak weinig natuurlijk, met heel wat verharding en parkeerruimte.

Er is potentieel om deze open ruimte te activeren als een eigen campuslandschap met een natuurgerichte onderhoudsvriendelijke aanleg waar landschappelijke zones verweven met brede paden voor voetgangers en wandelaars en plekken met een recreatief programma afgestemd op de functie van de campus. Het pad van Groene Parkenstad kan daarbij dienen om non-descripte open

ruimte te zoneren in verschillende sferen; sommige meer bebost, andere met een open toegankelijke aanleg als wild grasland of bloemenweide.

Het zacht verkeer van de Groene Parkenstad-lus wordt zoveel mogelijk gescheiden van wegen voor gemotoriseerd verkeer door een beplantingszone met ruimte voor bomen en hoger groen. Specifiek op de campussen van WICO en De Soeverein wordt extra aandacht gegeven aan het doortrekken van het bomengrid (met grove den) dat karakteristiek is voor de landschapskamer. Parkeerzones kunnen deel uitmaken van het groene campuslandschap, met gras(tegel) ondergrond en plantstroken als afscheiding tussen parkeerpockets.

Toegangszone Gentbrugse Meersen, Gent

La Rampe à cri cri, Creil - Espace Libre

Fortstraat, Morsel

Place de la Republique, Cugnaux - DVA

Solvallsparken, Uppsala - Karavan

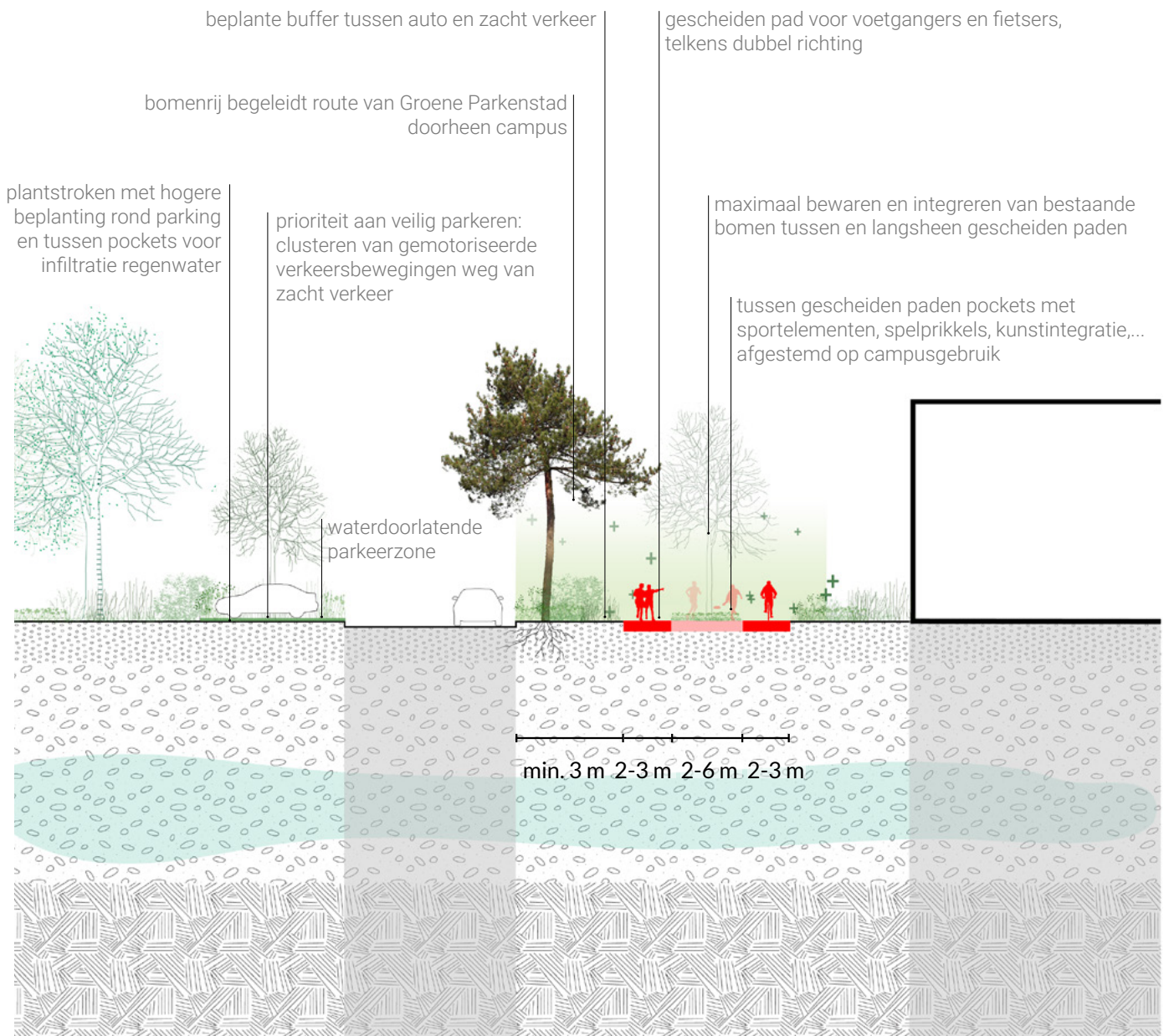
parking Ingelmunster - Bas Smets

waterdoorlatende parkeerplaatsen

Silkeborg - SLA

3 DOORHEEN DE STRAAT

De straten die deel uitmaken van het Groene Parkenstad-traject hebben geen verzamelende functie voor gemotoriseerd verkeer. Lokale ontsluitingswegen en verzamelwegen uit het mobiliteitsplan worden zo snel mogelijk gekruist en verlaten via veilige oversteekplaatsen.

Dit biedt de mogelijkheid deze "Groene Parkenstad"-straten te herdenken als landschapsstraten die bijdragen aan aangename groene leefbuurten. De ongedefinieerde strook tussen asfalt en voortuinen zou daarbij consequent kunnen worden geïntegreerd in

ontwikkeling van natuurlijke plantborders. Deze zones kunnen ook worden ingericht als natuurlijke infiltratiebekkens voor aflopend hemelwater. De gedeeltelijke rijen straatbomen zijn aan te vullen tot doorlopende bomenrijen langs weerszijden van de straat.

Aanplantingen die de gehele doorgangsbreedte versmallen en opgesplitste verharding in baanvakken vertraagt gemotoriseerd verkeer, terwijl voldoende baanbreedte overblijft voor comfortabel fietsen en wandelen op de straat. Zachte weggebruikers zouden daarbij prioriteit kunnen krijgen in deze straten.

Heraanleg Martelarenlaan, Leuven - H+N+S landscape

Fortstraat, Mortsel

Herinrichting autovrije straat, Delft

Suikerpark, Veurne - Delva

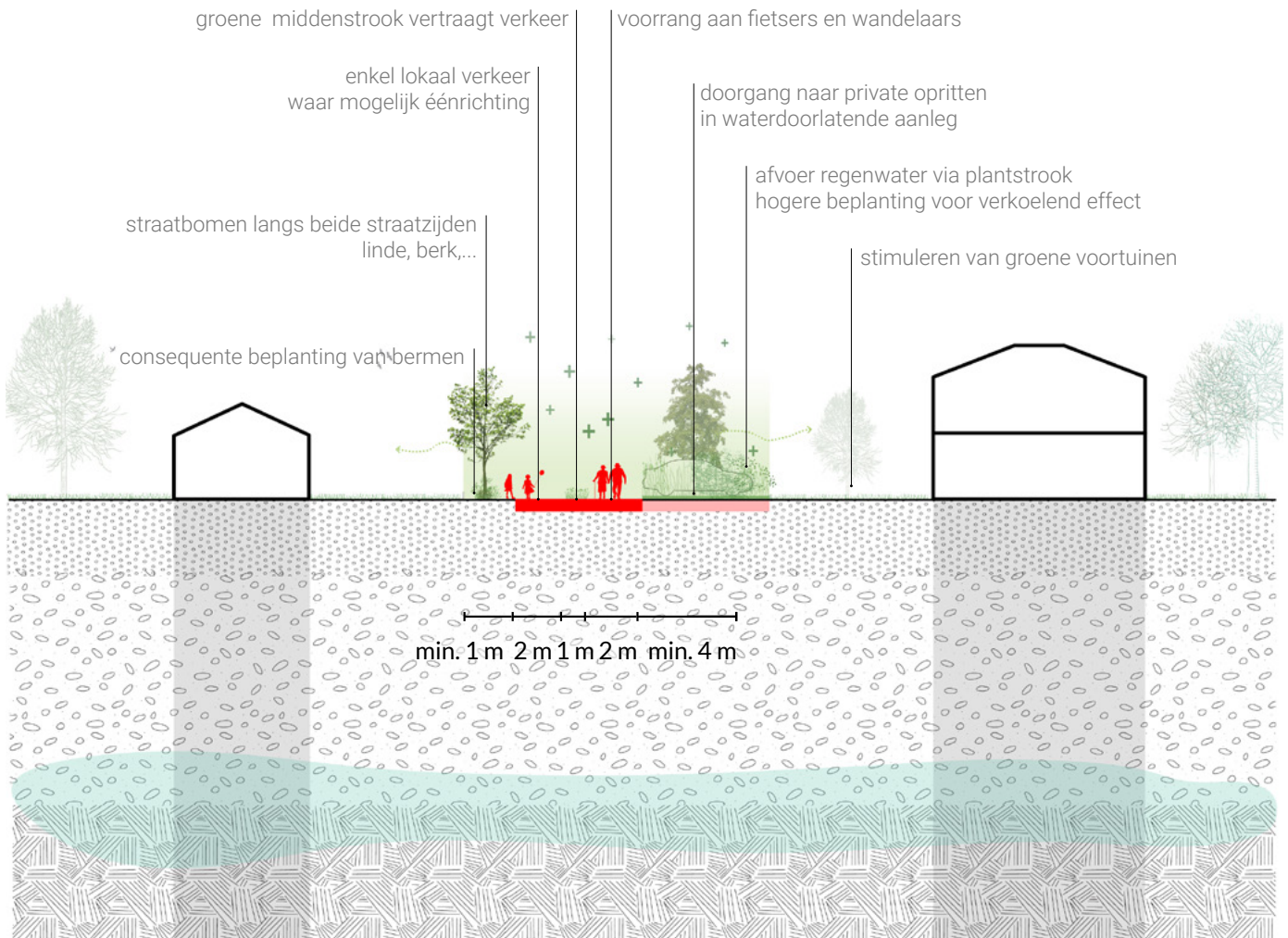
Frans Nackaertsstraat, Kessel-lo

Fietsstraat Prins Hendrikkade, Utrecht

Tuinstraten, Antwerpen

4 DOORHEEN DE COLLECTIEVE WOONONTWIKKELING

Op een aantal plekken doorkruist de route van de Groene Parkenstad nog braakliggende zones in het woonweefsel, met name rond Lutlommel. Deze zones grenzen aan de centrumzone van Lutlommel waar een optimalisatie van het woonweefsel opportuun is volgens de Dichtheidsvisie Wonen. Dit biedt mogelijkheden om naar een andere vorm van woonontwikkeling te streven.

Er kan worden toegestaan de rooilijn langs de straat te verlaten waar

lokaal hoger/dieper bouwen hand in hand gaat met de aanleg van een kwalitatieve publieke toegankelijke open ruimte die deel uitmaakt van de Groene Parkenstad.

De opzet van deze doorsteek en buitenruimte wil wegblijven van de klassieke parkaanleg, maar zet in op een natuurbeleving die aan de woeste gronden herinnert, als hedendaagse interpretatie van de historische commons.

Wulpen, Koksijde - puls architecten

Wickevoort- studio prototype

Minerve - Polo Architects & Omgeving

Lijnmolenpark, Gent - BLAF architecten & DENC! studio

Cohousing Gecco - Dhooge & Meganck Architectuur & DENC! studio

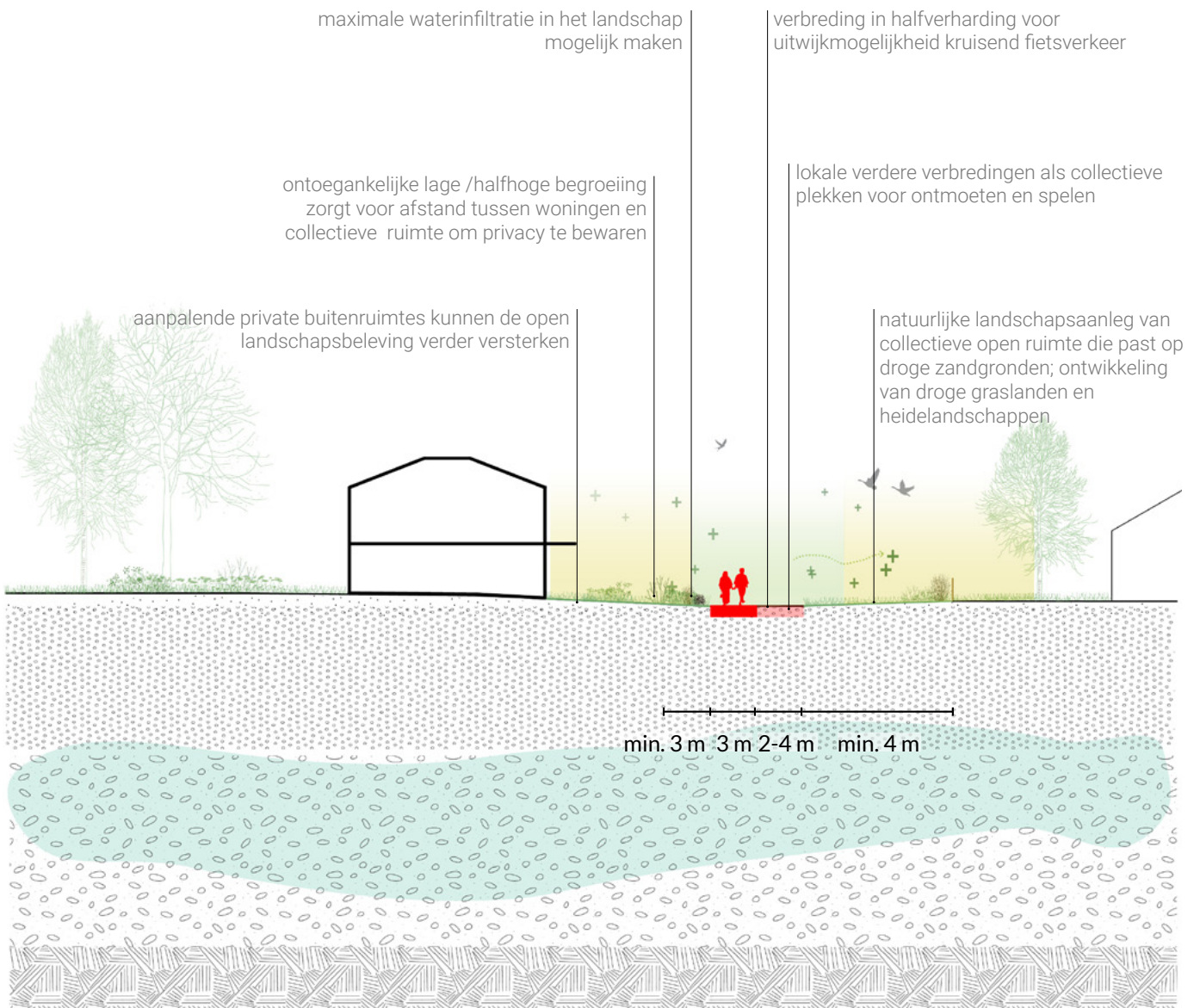
Watergraafsmeer, Amsterdam

Neue Hamburger Terrassen, Hamburg - LAN

Munthof Park, Antwerpen - CLUSTER

5 WATERLANDSCHAP

In de waterlandschappen biedt de Groene Parkenstad een nieuwe beleving van de valleigebieden van de Eindergatloop en Einderloop, de Klagloop, en de (relicten van de) Hondshoeveloop. Veel van deze valleigebieden zijn momenteel zichtbaar aan de randen van het open landschap, maar zijn niet doorlopend toegankelijk.

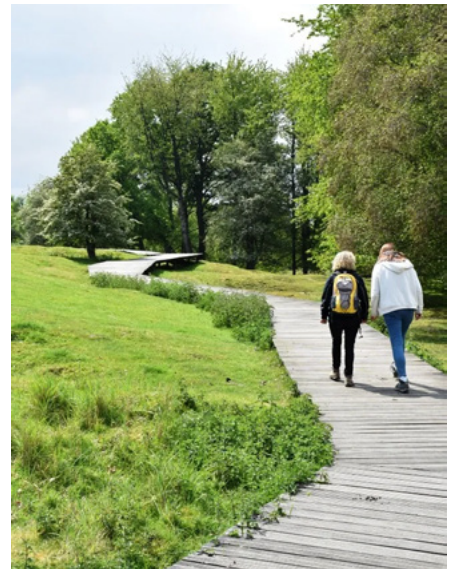
We stellen voor de route in het midden van de open valleien te plaatsen om maximaal deze waterrijke landschappen te kunnen beleven. Waar mogelijk volgt het pad de loop van het water, verder ook wanneer dit zich ondergronds bevindt. Dit om de beleving van

het water te versterken en het open karakter van deze landschappen te vrijwaren, maar ook om in parallel met de erfdiensbaarheid voor onderhoud van gecategoriseerde waterlopen de route te kunnen ontwikkelen. Bomenrijen die het pad en het water volgen benadrukken verder het valleilandschap als herkenbare landschapselementen. Er wordt ook ingezet op de ontwikkeling van een meer geleidelijke beekbedding die een grotere ecologische diversiteit en natuurontwikkeling toelaat.

Nieuwe paden worden bij voorkeur voorzien als vlonderpad, dat de overstroombaarheid van het landschap toelaat en benadrukt.

Bourgoyen Ossemeersen, Gent

De Palingbeek, Ieper - OMGEVING

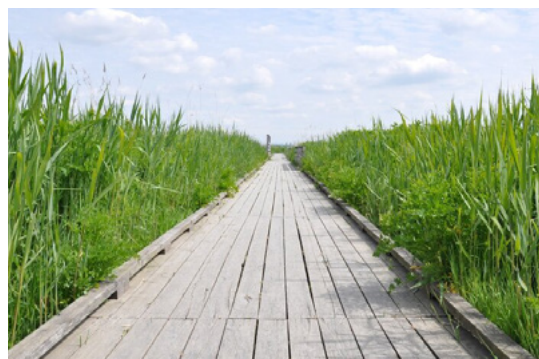
fietsroute door de Deûle vallei, Les Anseruilles

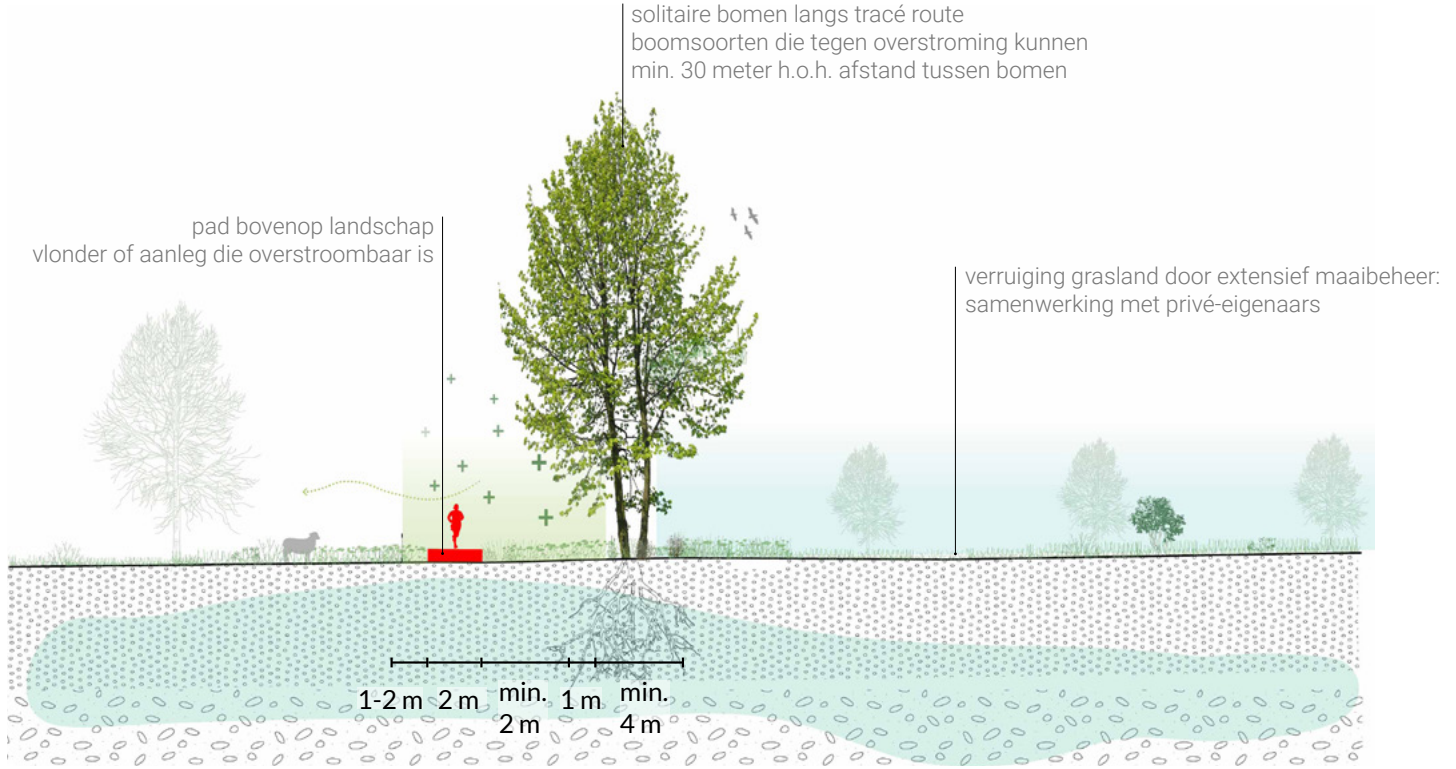
Rennes Vilaine Aval - Agence Ter

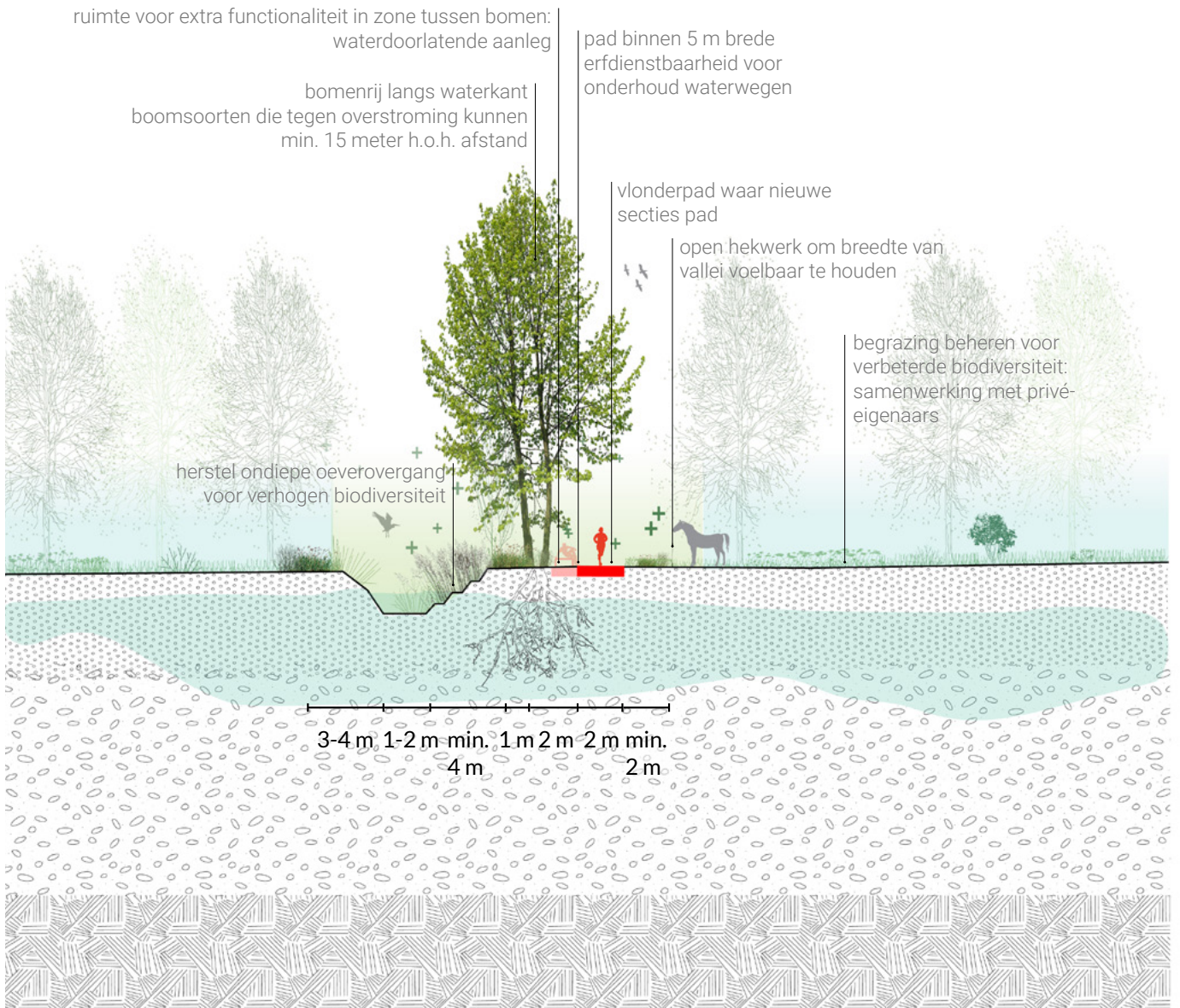
Passerelle en observatiepunt, Lavau-sur-Loire - Tadashi Kawamata

DWARS DOOR DE VALLEI - AANWEZIGHEID WATER OMARMEN

DE WATERLOOP VOLGEN - VERNATUURLIJKEN VAN DE BEDDING

6 HEIDELANDSCHAP

In de (voormalige) heidelandschapskamers rond Heuvel en Heide biedt de Groene Parkenstad een belangrijke hefboom om droge natuur en cultuurhistorische landschappen opnieuw op meer natuurlijke wijze te herstellen en deze karakteristieke open landschappen opnieuw dicht bij de centraliteiten van Lommel beleefbaar te maken. Er kan daarbij een beheer als lineair landschap met struikheide en buntgrasformaties langsheen de route worden ontwikkeld.

Paden krijgen hier voldoende breedte om de verschillende scholen in de omgeving ook voor jongere fietsers en groepen samenfietsende kinderen veilig toegankelijk te maken. Een centrale verharde route wordt daarom aangevuld met een strook in halfverharding die toelaat op verschillende snelheden het pad te gebruiken. Om het open karakter van deze landschappen te vrijwaren, zal ook samenwerken met functies en eigenaars rondom de landschapskamer belangrijk zijn. Een eenvormige strategie voor omheiningen die passen in het landschap, kan de beleving bijvoorbeeld sterk vergroten.

Landschapspark de Merode, Averbode

De Liereman, Oud-Turnhout

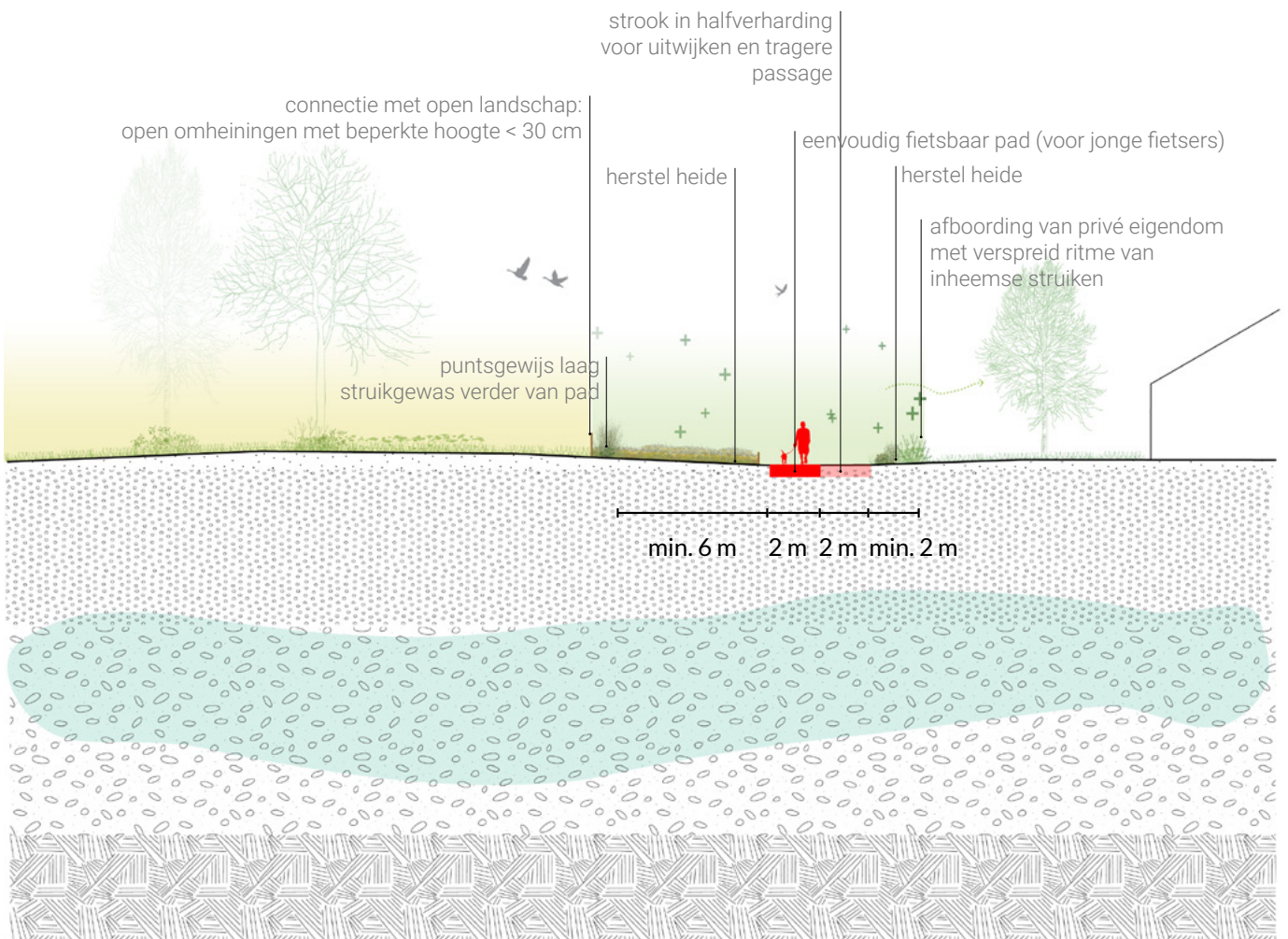
'Fietsen door de heide', Nationaal Park De Hoge Kempen

Rennes Vilaine Aval - Agence Ter

Hatertse Vennen, Nijmegen

7 BOSLANDSCHAP

De bossen die zich op de duinengordel van zuid naar west uitstrekken zijn groter van schaal dan de overige landschapskamers. Deze bossen, bieden vaak een welkome groenbuffer tussen het woonweefsel en de infrastructuur en hieraan gekoppelde grootschalige entiteiten.

Deze kwaliteit wordt verder versterkt in de Groene Parkenstad. We zetten in op de ontwikkeling van een diverse en beschermende bosrand in de landschapszone langs de route. Zo komt de route binnen het boslandschap te liggen, en helpt daarmee een duidelijke

grens tussen bos en grote infrastructuur en bedrijvigheid te bestendigen.

Op lange termijn kan de schaal van de N769 in vraag worden gesteld. Dit tracé heeft minder bovenlokaal nut dan oorspronkelijk voorzien. Indien ruimte voor gemotoriseerd verkeer wordt aangepast aan het eigenlijke gebruik, komt binnen het straatgabariet heel wat ruimte vrij voor een breed fietspad dat deel wordt van een lineair bos dat de verbinding kan maken tussen verschillende zones van Bosland.

De Hoge Rielen, Kasterlee

De Beeltjens, Westerlo

Bosland

Rennes Vilaine Aval - Agence Ter

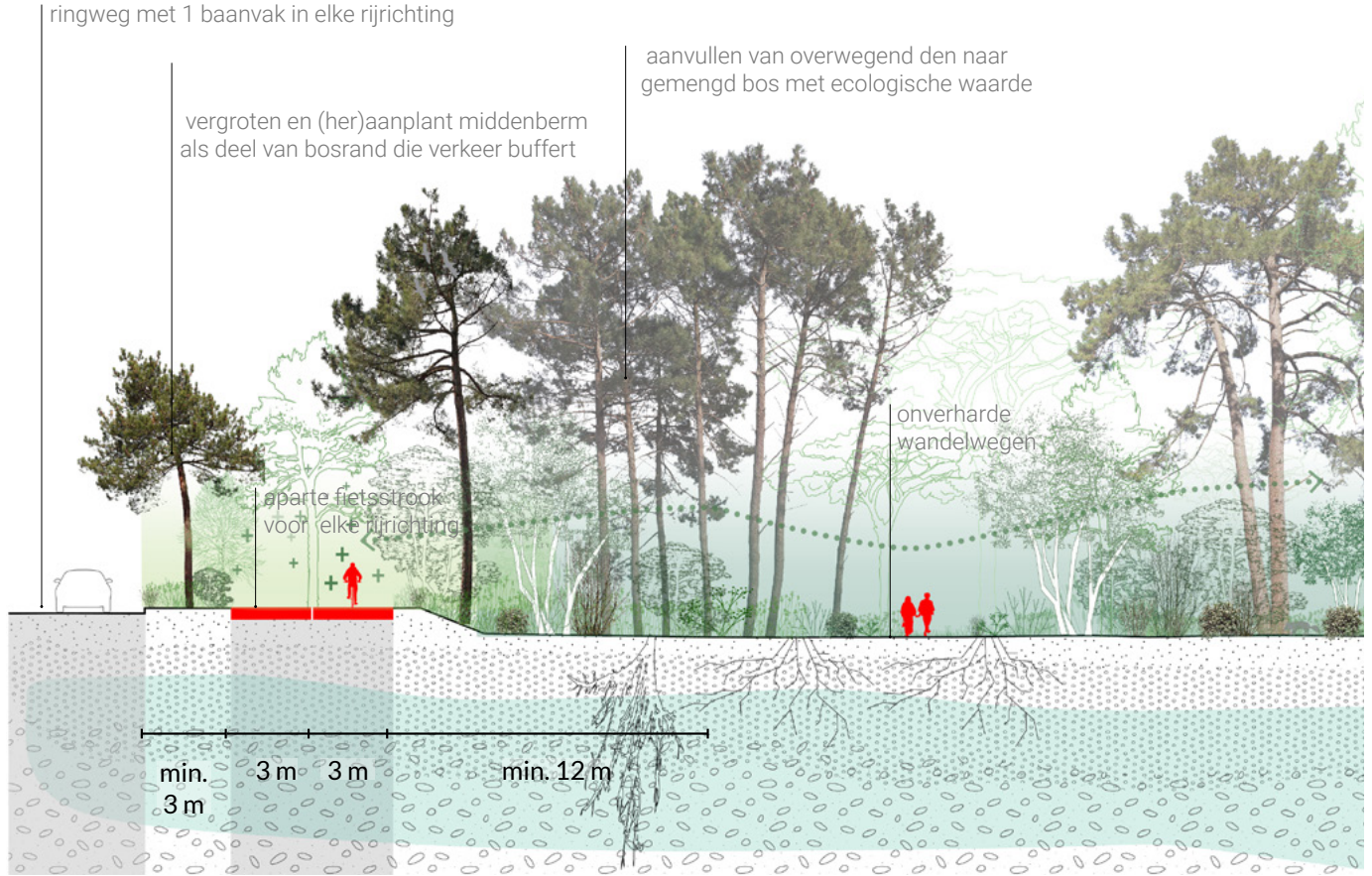

Rennes Vilaine Aval - Agence Ter

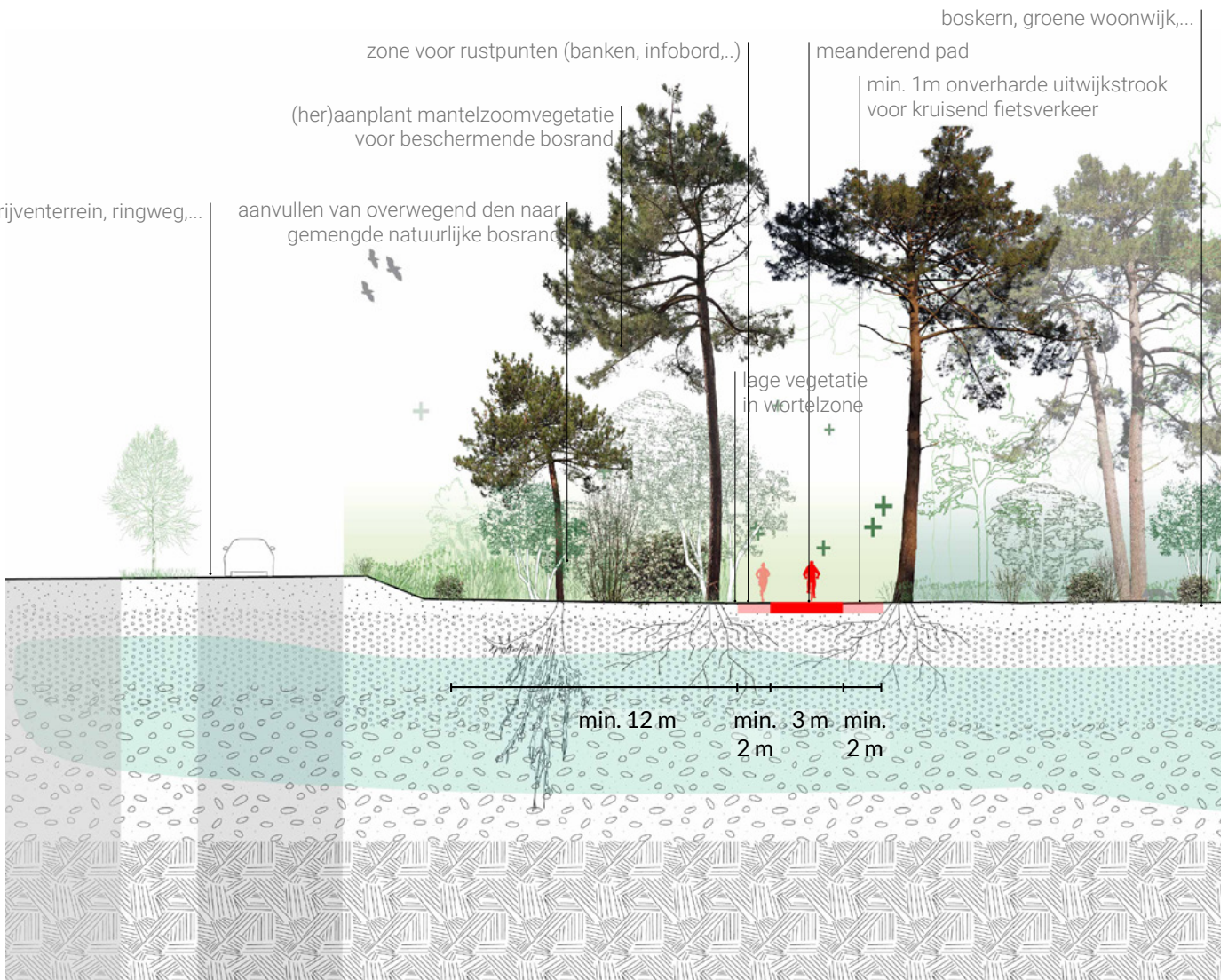

Rennes Vilaine Aval - Agence Ter

TOEKOMSPERSPECTIEF RINGLAAN: OP MAAT VAN (ZACHT) LOKAAL VERKEER

BOSRAND ALS BUFFER LANGSHEEN VERSCHILLENDE INFRASTRUCTUREN

OKTOBER 2024, Brussel

OPGEMAAKT DOOR

VELD ARCHITECTEN
SQUARE EUGÈNE PLASKY 92-94,
1030 BRUSSEL

WWW.VELD.WORK
HELLO@VELD.WORK

-

BEN DIRICKX
SILVIA PARRA PABON
CHARLOTTE LE GALLO

IN SAMENWERKING MET

atelier horizon

ATELIER HORIZON
SQUARE EUGÈNE PLASKY 92-94,
1030 BRUSSEL
WWW.ATELIERHORIZON.COM

-

ANNELIES DE NIJS
LISA DE VOS
SOLÈNE CHATELIER

IN OPDRACHT VAN

Lommel

STAD LOMMEL
HERTOG JANPLEIN 1
3920 LOMMEL
WWW.LOMMEL.BE

